

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Inflace na trhu potravin v České republice

Bc. Bára Pospíšilová

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Bára Pospíšilová

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Inflace na trhu potravin v České republice

Název anglicky

Food Market Inflation in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem diplomové práce je zhodnotit změny cenové hladiny na trhu potravin v České republice. Budou vyhodnoceny změny indexu spotřebitelských cen ve vybraných skupinách spotřebního koše. Hodnoceny budou výdaje domácností na potraviny dle výše příjmu a změny ve spotřebitelském chování pod vlivem změn na trhu potravin.

Metodika

Teoretická východiska řešené problematiky budou zpracována na základě literární rešerše. Na tvorbu teoretických východisek bude využita metoda studia odborné literatury. Informace budou získávány nejen z českých materiálů. Aktuální informace budou čerpány z odborných časopisů. Podstatným zdrojem dat jsou Český statistický úřad, Eurostat, Ministerstvo financí ČR, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Bude využita metoda deskripce. Na základě utříděných dat v datových souborech budou konstruovány vlastní ukazatele jako indexy a tempa růstu pro hodnocení vývoje souvisejících ukazatelů v čase a podílové ukazatele. Metoda komparace bude využita pro porovnávání a následné vyhodnocování rozdílů. Metoda syntézy bude směřovat k formulování závěrů z daného zkoumání v rámci diplomové práce.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

Česká republika, ČNB, ekonomika, index spotřebitelských cen, inflace, makroekonomie, monetární politika, spotřeba domácností, spotřebitelské chování, spotřební koš, trh potravin

Doporučené zdroje informací

BAČUVČÍK, Radim. Spotřebitelské chování: nákupní chování na trzích zboží a služeb 2015. Zlín : Radim Bačuvčík – VeRBuM, 2016. 310 s. ISBN 978-80-87500-81-1.

ČERNOHORSKÝ, Jan. Finance: od teorie k realitě. Praha : Grada Publishing, 2020. 464 s. ISBN 978-80-271-2215-8.

JUREČKA, V. a kol. Makroekonomie. Praha : Grada Publishing, 2017. 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8.

MITCHELL, W. a kol. Macroeconomics. London : Red Globe Press, 2019. 604 s. ISBN 978-1137610669.

SPĚVÁČEK, V. a kol. Makroekonomická analýza: teorie a praxe. Praha : Grada Publishing, 2016. 544 s. ISBN 978-80-247-5858-9.

VYSEKALOVÁ, Jitka. Chování zákazníka: jak odkrýt tajemství "černé skříňky". Praha : Grada, 2011. 360 s. ISBN 978-80-247-3528-3.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Dana Stará, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 31. 12. 2021

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 8. 2. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 08. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Inflace na trhu potravin v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Daně Staré Ph.D. za vedení mé diplomové práce, za hodnotné připomínky, rady, vstřícnost a veškerou pomoc, kterou mi při zpracovávání práce poskytla. Rovněž bych chtěla poděkovat za velmi rychlou e-mailovou komunikaci týkající se dotazů a poskytnutí konzultací.

Inflace na trhu potravin v České republice

Abstrakt

Průměrná meziroční míra inflace měřená pomocí indexu spotřebitelských cen dosáhla svého maxima v rámci období let 2010-2021 na konci, tedy v roce 2021, a to 3,8 %. Vývoj míry inflace predikovaný Ministerstvem financí se od skutečné průměrné meziroční míry inflace odlišoval maximálně o 1,9 procentního bodu. Nejvyšší meziroční míra inflace v oddíle potravin a nealkoholických nápojů byla zaznamenána roku 2012, konkrétně 6,9 %. Vývoj celkové meziroční míry inflace v ČR v porovnání s meziroční mírou inflace potravin a nealkoholických nápojů se vyvíjel obdobně, až na rok 2021, kdy průměrná meziroční míra inflace vzrostla a míra inflace potravin a nealkoholických nápojů meziročně klesla. Meziroční změny cen vybraných potravin a průměrné hrubé měsíční mzdy se v jednotlivých krajích České republiky vyvíjely velmi podobně. Spotřeba potravin v průměru na osobu dosahovala v roce 2021 konkrétně 813,1 kg. K nejvyššímu meziročnímu nárůstu výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje došlo roku 2017, kdy byl zaznamenán růst o 3 269 Kč. Pouze v letech 2012 a 2018 byl zaznamenán meziroční růst výdajů ve všech třídách oddílu E01 spotřebního koše. Osoby, které v roce 2020 byly z hlediska postavení domácnosti v čele, utrácely nejvíce za maso. Z hlediska výše čistého příjmu v porovnání s ostatními skupinami utrácela za potraviny a nealkoholické nápoje nejvíce skupina s nejvyššími příjmy. Míra inflace potravin v ČR a EU dle HICP se meziročně vyvíjela shodně až na rok 2012, kdy míra inflace v EU klesla, zatímco míra inflace potravin v ČR rapidně vzrostla, přičemž dle měsíčního vývoje míry inflace v ČR na počátku roku 2022 lze pro rok 2022 očekávat průměrnou meziroční míru inflace potravin ještě vyšší.

Klíčová slova: Česká národní banka, ekonomie, index spotřebitelských cen, inflace, makroekonomie, monetární politika, spotřeba domácností, spotřební koš, trh potravin, výdaje domácností

Food Market Inflation in the Czech Republic

Abstract

The average annual inflation rate measured by the consumer price index reached its peak in the end of period 2010-2021, i.e. in 2021, namely 3,8 %. The development of the inflation rate predicted by the Ministry of Finance differed from the actual average annual inflation rate by a maximum of 1,9 percentage points. The highest year-on-year inflation rate in the food and non-alcoholic beverages section was recorded in 2012, namely 6,9 %. The development of the overall annual inflation rate in the Czech Republic in comparison with the annual inflation rate of food and non-alcoholic beverages developed, except for the year of 2021, when the average annual inflation rate increased, and the inflation rate of food and non-alcoholic beverages decreased. Year-on-year changes in the prices of selected goods and the average gross monthly wage developed very similarly in the individual regions of the Czech Republic. The average food consumption per person in 2021 was 813.1 kg. The highest year-on-year growth in expenditure on food and non-alcoholic beverages occurred in 2017, when an increase of 3 269 CZK was recorded. Only in 2012 and 2018 was a year-on-year increase in expenditure recorded in all classes of section E01 of the consumer basket. The people who headed household in 2020 spent the most on meat. In terms of net income, the highest income group spent the most of it on food and non-alcoholic beverages compared to other groups. According to the HICP, the food inflation rate developed the same way in the Czech Republic and the EU except for the year of 2012 when the inflation rate decreased in the EU, while the inflation rate increased rapidly in the Czech Republic whereas according to the monthly development of the inflation rate in the Czech Republic at the beginning of 2022, the average annual food inflation rate can be expected for 2022 to be even higher.

Keywords: Czech National Bank, economy, customer price index, inflation, macroeconomy, monetary policy, household consumption, consumer basket, food market, household expenditure

Obsah

1 Úvod	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce.....	12
2.2 Metodika.....	12
3 Teoretická východiska	16
3.1 Definice inflace	16
3.2 Měření inflace	19
3.2.1 Míra inflace.....	19
3.2.2 Index spotřebitelských cen	20
3.2.3 Index cen výrobců	23
3.2.4 Implicitní cenový deflátor	24
3.2.5 Harmonizovaný index spotřebitelských cen.....	25
3.3 Typy a příčiny inflace.....	27
3.4 Důsledky a náklady inflace.....	32
3.5 Vliv monetární politiky na inflaci	35
3.5.1 Cílování inflace	37
3.5.2 Nástroje monetární politiky	39
3.6 Potraviny a regulace jejich cen	46
4 Vlastní práce	49
4.1 Inflace v České republice	49
4.1.1 Vývoj míry inflace v ČR	49
4.1.2 Míra inflace ve spotřebním koši ČR	52
4.2 Inflace potravin v ČR	57
4.2.1 Změna cen potravin a mezd v ČR dle geografického hlediska	57
4.2.2 Průměrné ceny potravin v ČR.....	76
4.3 Spotřeba a výdaje domácností na potraviny v ČR	81
4.3.1 Spotřeba potravin v ČR	81
4.3.2 Výdaje na potraviny v ČR	84
4.4 Inflace v ČR a EU dle HICP	93
4.4.1 Míra inflace v ČR a EU	93
4.4.2 Cenová hladina potravin v ČR a EU	94
4.5 Výzkum cen potravin v supermarketech ČR.....	96
5 Výsledky a diskuse	104
6 Závěr	115
7 Seznam použitých zdrojů	118

8 Seznam tabulek, grafů a zkratk	123
8.1 Seznam tabulek	123
8.2 Seznam grafů	126
8.3 Seznam použitých zkratk	128
Přílohy	I
Příloha 1 Míra inflace v ČR a spotřebním koši v ČR v letech 2010-2021	I
Příloha 2 Index spotřebitelských cen v oddílech a třídách spotřebního koše, průměrná meziroční míra inflace v oddílu potravin a nealkoholických nápojů a celková meziroční míra inflace v ČR v letech 2010-2021	I
Příloha 3 Průměrné ceny vybraných potravin v jednotlivých měsících a krajích ČR a průměrná hrubá měsíční mzda v jednotlivých krajích ČR v letech 2010-2020.....	II
Příloha 4 Spotřeba potravin ve vybraných třídách spotřebního koše, spotřeba masa, průměrné roční výdaje na oddíly spotřebního koše na osobu, výdaje na spotřební koš celkem na osobu, průměrné roční výdaje na třídy oddílu E01, průměrné roční výdaje na oddíl E01 z hlediska postavení v čele domácnosti a z hlediska výše čistého příjmu v ČR v letech 2010-2020.....	V
Příloha 5 Průměrná meziroční míra inflace a průměrná meziroční míra inflace potravin v ČR a EU v letech 2010-2021	VIII

1 Úvod

Práce je zaměřena na ekonomický jev zvaný inflace. V tomto případě je zkoumána inflace na trhu potravin. V současné době jsou změny cenové hladiny a růst cen u potravin řešeny čím dál tím více. Konzumace potravin se týká všech obyvatel této planety, a proto je otázka cenové hladiny potravin velice často diskutovaným tématem. Někteří autoři pohlíží na inflaci jako na nepříznivý jev, avšak mnozí na ni nahlíží z druhé strany a spatřují její pozitiva.

Inflace má velký vliv na jednotlivé oblasti týkající se běžného života. Jsou zdražovány například energie, bydlení nebo tabák, přičemž by mělo docházet i k růstu důchodů, avšak ty se navyšují s větším časovým zpožděním. Účinek inflace se dotýká také cenové hladiny potravin, přičemž i naopak růst cenové hladiny potravin má také za následek zvyšující se inflaci. Inflaci lze nejčastěji pozorovat u statků a zboží, bez kterého je obtížné vyžít. S rostoucí inflací se také zvyšují výdaje domácností. S rostoucí inflací se také může stát, že zboží nebo statky budou následně nedostupné, vzhledem k tvorbě zásob tohoto zboží obyvateli obávajících se ještě vyšších cen. Od růstu a změny cenové hladiny potravin se dále odvíjí nákupní chování spotřebitelů v této oblasti. Vzhledem k tomu, že na trhu existují nejrůznější substituty, mění se při zdražování potravin také nákupní zvyklosti. Vliv na spotřebitelské chování měla rozhodně také pandemie Covid-19, během které mnoho lidí nakupovalo zásoby. Lidé rovněž během restrikcí spojených s pandemií trávili více času doma, kde si jídlo museli vařit sami nebo ho objednat z restauračních zařízení. Cenová hladina se zvyšuje nejen kvůli Covidu-19, ale také kvůli válečné situaci. Na zvyšování inflace se totiž podílí několik faktorů, a to nejen tuzemských, ale vliv mají i nadnárodní faktory.

Potravinu lze v obchodech nebo obchodních řetězcích nakoupit i s nejrůznějšími slevami, které se však v jednotlivých supermarketech naráz nikdy neshodují. V supermarketech se odlišují jak původní ceny, tak ceny po slevě, ale také procentuální výše slevy. V některých případech je však možné, že určité potraviny jsou ve stejný moment zlevněny ve více supermarketech. Jednotlivé supermarkety se slevami řídí dle výrobců a dodavatelů, od kterých zboží berou. Avšak ve většině případů je u konkrétního zboží stanovena maximální procentuální výše slevy, přes kterou se cena zboží dostane jen málokdy.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je zhodnotit změny cenové hladiny na trhu potravin v České republice. V práci jsou hodnoceny změny indexu spotřebitelských cen ve vybraných skupinách spotřebního koše. Hodnoceny jsou také výdaje domácností na potraviny dle výše příjmu, průměrná spotřeba potravin a změny ve spotřebitelském chování pod vlivem změn na trhu potravin. V práci jsou rovněž zkoumány ceny po slevách a procentuální výše slev u vybraných potravin v českých supermarketech.

2.2 Metodika

Teoretická východiska řešené problematiky byla zpracována na základě literární rešerše. Na tvorbu teoretických východisek byla využita metoda studia odborné literatury. Informace byly získávány nejen z českých materiálů, ale také ze zahraničních. Aktuální informace byly čerpány z odborných časopisů. Podstatným zdrojem dat jsou Český statistický úřad, Eurostat, Ministerstvo financí ČR, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Byla využita metoda deskripce. Na základě utříděných dat v datových souborech byly konstruovány vlastní ukazatele jako indexy a tempa růstu pro hodnocení vývoje souvisejících ukazatelů v čase a podílové ukazatele. Metoda komparace byla využita pro porovnávání a následné vyhodnocování rozdílů. Na základě syntézy byl formulován závěr z daného zkoumání v rámci diplomové práce.

V praktické části práce byla využita sekundární data získaná z Českého statistického úřadu, Ministerstva financí, Ministerstva práce a sociálních věcí, České národní banky a Eurostatu. Z ČSÚ byla využita data k zobrazení vývoje míry inflace v ČR vyjádřené přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen, tedy procentuální změna průměrné cenové hladiny posledních 12 měsíců vzhledem k předchozím 12 měsícům, který byl zanesen do grafu. Data z Ministerstva financí byla využita pro zobrazení uplynulého a budoucího vývoje míry inflace v ČR, a zároveň byl vypočítán rozdíl mezi skutečnou mírou inflace a predikovanou. Z hlediska spotřebního koše byla dle dat z ČSÚ vypočítána meziroční míra inflace v jednotlivých oddílech, a to na základě bazického indexu s průměrem roku 2015=100, a následně byl také porovnán vývoj meziroční míry inflace potravin a nealkoholických nápojů s vývojem meziroční průměrné míry inflace v ČR. Dále byla vypočtena podle dat z ČSÚ rovněž meziroční míra inflace v jednotlivých třídách

spotřebního koše, a to opět podle bazického indexu s průměrem roku 2015=100. Z portálu Ministerstva práce a sociálních věcí byla dle sekundárních dat vypočtena meziroční změna průměrné hrubé měsíční mzdy v jednotlivých krajích České republiky k porovnání s meziroční změnou cen potravin v krajích ČR sledovaných Českým statistickým úřadem. Z důvodu nedostupnosti dat byla vypočítána změna cen potravin z hlediska krajů pouze do roku 2018. V tomto případě byly potraviny vybrány zástupně dle tříd na základě dostupnosti dat. Průměrné ceny těchto potravin v České republice byly také zaneseny do grafů.

V kapitole spotřeba a výdaje domácností na potraviny v ČR byla nejprve rozebrána celková průměrná spotřeba potravin v České republice na jednoho obyvatele a následně také vypočítána meziroční změna celkové spotřeby. Dále byla vypočítána meziroční změna průměrné spotřeby vybraných tříd spotřebního koše na základě dostupnosti dat z Českého statistického úřadu. Z hlediska průměrné roční spotřeby masa byly vybrány k zobrazení vývoje spotřeby tři takové druhy masa, které ve sledovaném období dle ČSÚ dosahovaly nejvyšších hodnot spotřeby. V podkapitole výdaje domácností na potraviny v ČR byly rozebrány průměrné roční výdaje na potraviny dle dat ČSÚ a vypočítána meziroční změna ve výdajích v rámci jednotlivých oddílů spotřebního koše. Následně byly vypočítány podíly výdajů na jednotlivé oddíly spotřebního koše. Dále byla vypočtena meziroční změna výdajů na oddíl potravin a nealkoholických nápojů a porovnána s meziroční změnou výdajů na spotřební koš celkem. Součástí je také meziroční změna průměrných výdajů na třídy v oddíle potravin a nealkoholických nápojů, která byla vypočtena na základě vzorce pro výpočet tempa růstu. Poté byl dle vzorce pro podíl vypočítán podíl výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje z hlediska postavení osob v čele domácnosti v členění na zaměstnance s nižším vzděláním, zaměstnance s vyšším vzděláním, osoby samostatně výdělečně činné a důchodce bez ekonomicky aktivního člena. V kapitole byly rozebrány také průměrné výdaje na osobu v rámci tohoto oddílu z hlediska výše čistého příjmu podle kvintilového rozdělení na skupiny s nejnižšími příjmy až po skupiny s nejvyššími příjmy, a následně vypočítána meziroční změna opět dle vzorce pro výpočet tempa růstu.

V další části práce byla sledována meziroční míra inflace dle Eurostatu na základě harmonizovaného indexu spotřebitelských cen pro srovnání meziroční míry inflace v České republice a Evropské Unii. Dále byl vypočítán dle vzorce pro výpočet aritmetického průměru roční průměr pro ČR a EU, a následně průměrná relativní změna cenové hladiny potravin v České republice a Evropské Unii na základě harmonizovaného indexu spotřebitelských cen a bazického indexu s průměrem roku 2015=100 za použití vzorce pro výpočet míry

inflace. Data Evropské Unie byla zobrazena pouze do roku 2019, vzhledem k tomu, že sekundární data za delší období nebyla dostupná.

Použita byla také data z akčních letáků šesti supermarketů v České republice s nejvyššími tržbami v období let 2019 a 2020. Dle statistiky Finance.cz (2021) byly v tomto období takovými supermarkety konkrétně Lidl, Kaufland, Albert, Tesco, Penny Market a Albert. Data o cenách po slevě a o procentuální výši slev byla pravidelně sbírána každý týden v úterý v období od 1.7.2021 do 1.2.2022. Údaje byly zaznamenávány z akčních letáků, které byly vydávány pro většinu prodejen v České republice.

V rámci tohoto sledování byly vybrány takové potraviny, které byly v obchodních řetězcích ve sledovaném období nabízeny v akčních letácích ve stejné hmotnosti, typově se shodovaly a byly stejné značky. V tomto případě bylo tedy tímto způsobem vybráno několik konkrétních reprezentantů jednotlivých tříd, a to vepřová pečeně bez kosti v celku vakuovaná (kg), banány žluté (kg), brokolice (500 g), instantní káva Jacobs Velvet (200 g) a džus Relax 100% krabice (1 l). Avšak co se týče skupiny nealkoholických nápojů ve sledovaných supermarketech, nedošlo v letáku ke zlevnění jakéhokoliv stejného produktu z hlediska značky, typu nebo objemu. Z tohoto důvodu byl vybrán takový reprezentant (džus Relax 1 l), na který byla ve sledovaném období poskytována sleva v nejvíce sledovaných supermarketech, tedy ve všech uvedených, kromě supermarketu Kaufland.

Sledované údaje v práci byly zachyceny nejčastěji na časových řadách v období let 2010-2021. V některých případech byly konstruovány vlastní indexy nebo tempa růstu za užší časové období z důvodu výrazných změn v metodice publikovaných dat nebo nedostupnosti dat. Výpočet míry inflace indexu spotřebitelských cen, respektive relativní změna cenové hladiny, která byla v práci použita ke zhodnocení změny indexu cen potravin a meziročního tempa růstu, je dle Žáka (2020, s. 33) počítána jako:

$$\text{míra inflace} = \frac{P_t - P_{t-1}}{P_{t-1}} \times 100 \quad (1)$$

V práci byl také použit vzorec pro výpočet absolutního přírůstku v jednotlivých letech, který lze dle Budíkové a kol. (2010, s. 262) vypočítat jako:

$$\Delta y_i = y_i - y_{i-1} \quad (2)$$

Dále byly vypočítány meziroční změny cen a spotřeby na základě vzorce pro výpočet meziročního tempa růstu, který jak uvádí Budíková a kol. (2010, s. 262), lze spočítat následovně:

$$k_i = \frac{y_i}{y_{i-1}}, \quad (3)$$

kde y je konkrétní cena nebo spotřeba, a i jsou konkrétními roky. Po vynásobení stem byla vypočítána změna v %.

Součástí praktické části byly rovněž výpočty aritmetického průměru, který lze dle Chrásky (2016, s. 40) vypočítat jako:

$$\bar{x} = \frac{x_1 + x_2 + x_3 + \dots + x_n}{n}, \quad (4)$$

kde n představuje četnosti všech hodnot celkem a x_1, x_2, x_3 jsou číselné hodnoty.

Taktéž byla v práci počítána relativní četnost (v_i), která se dle Sixtové (2019, s. 16) vypočítá jako:

$$v_i = \frac{n_i}{n}, \quad (5)$$

kde n_i představuje příslušnou absolutní četnost a n rozsah souboru, přičemž po vynásobení stem lze dostat relativní četnost v %.

3 Teoretická východiska

V jednotlivých kapitolách této části jsou rozebírány pojmy související s inflací, samotná definice inflace, měření inflace nebo typy inflace. Druhá část je věnována centrální bance dohlížející na plnění měnových cílů za pomoci určitých nástrojů.

3.1 Definice inflace

Jurečka a kol. (2017, s. 128) definuje inflaci jako nepříznivý jev, který ovlivňuje jak ekonomiku, tak společenský život. Existuje taktéž i pohled takový, kdy je inflace vnímána jako příznivá, avšak pouze pokud je mírná a pod dozorem. I tak ve společnosti převažují spíše negativní stanoviska. Pojem inflace se projevuje růstem cenové hladiny, v jejímž důsledku dochází k poklesu množství zboží nebo služeb, které by mohlo být za konkrétní částku nakoupeno při této hladině. V tomto případě dochází mezi těmito veličinami k nepřímé úměrnosti. Během inflace tedy roste průměrná cenová úroveň ekonomiky daného státu. Deflace naopak znázorňuje pokles cenové hladiny, a dochází tedy k zvyšování kupní síly peněz.

Z pohledu Holmana (2016, s. 527) lidé nabývají dojmu, že právě inflace je příčinou nižších reálných důchodů. Autor taktéž uvádí, že ve společnosti panuje domněnka, kdy růst cen znamená možnost nákupu menšího množství zboží, avšak s inflací rostou rovněž i mzdy. Dle názoru autora se s pojmem deflace setkáváme méně často. Za inflaci nelze považovat krátkodobé zvýšení cen, ale je zapotřebí dlouhodobějšího růstu průměrné cenové hladiny (Boyes a kol., 2015, s. 132).

Podle Černoorského a kol. (2011, s. 85) cenová hladina roste trvale a souvisí s přílišným množstvím peněz v ekonomice. Aby růst cenové hladiny byl považován za inflaci, je třeba souvislého růstu po dobu minimálně dvou v řadě jdoucích čtvrtletí. V rozvinutých zemích by měla činit příhodná míra inflace hodnotu mezi jedním až třemi procenty za rok. Někteří spotřebitelé jsou výrazně ovlivněni cenami konkrétních výrobků a služeb, informace shromažďují s předstihem, a dle toho lze říct, že svá rozhodnutí o nákupu konají zejména podle tohoto aspektu (Bačuvčík, 2016, s. 20).

Dle tvrzení Revendy a kol. (2012, s. 297) není pro většinu ekonomů jednotlivých škol snadné vytvořit jednotnou definici inflace. Rovněž se jejich názory rozcházejí v pohledu na příčinu rostoucí cenové hladiny z hlediska dlouhodobého horizontu. Dále uvádí, že naopak všeobecný pokles cen není trvalý a je považován převážně za období hospodářské

recese. Pokud by se inflace zvyšovala každý měsíc například o jeden procentní bod, bylo by možné hovořit o takzvané zrychlené inflaci (Mitchell a kol., 2019, s. 255).

Podle Králové (2010, s. 46) je inflace označována jako peněžní jev, při kterém se snižuje kupní síla peněz a rostou ceny. Autorka rovněž tvrdí, že tento jev není příčinou nákupu nižšího počtu statků či služeb, protože společně s růstem cen dochází i k růstu důchodů, stejně tak jako u jiných výrobních faktorů. Naopak dochází k ovlivňování množství, jež lze nakoupit za jednu konkrétní peněžní jednotku.

Revenda (2013, s. 158-159) uvádí, že existuje mnoho pohledů na tento peněžní jev, a to jak z hlediska definic, tak příčin či důsledků. Například pro tvůrce rakouské školy představuje pojem inflace změnu peněžní zásoby nebo měnové báze, avšak tyto pojmy vysvětlují jiné ekonomické změny. Inflaci určuje dlouhodobý a plynulý nárůst celkové cenové hladiny související s nadbytečným vydáváním peněz do oběhu způsobující úbytek kupní síly peněz. Rovněž autor uvádí, že pod pojmem dlouhodobější růst není ihned jasné o jak dlouhé období se jedná, a proto tedy přikládá i vysvětlení, že by tato změna měla trvat alespoň dvě čtvrtletí, tedy šest měsíců, a to po sobě jdoucích. Ke změnám cenové hladiny dochází kupříkladu i při úpravách v daňové soustavě, avšak tyto změny není vhodné považovat za inflaci, jelikož se nejedná o delší časové období, nýbrž o jednorázovou záležitost. Při změnách cenové hladiny nedochází pouze k růstu cen služeb nebo výrobků, ale některé z nich mohou také klesat. Aby mohlo docházet k nárůstu cen v delším časovém horizontu, je nutné, aby bylo zároveň do oběhu vydáno více peněz, avšak s jistou časovou rezervou. Oproti tomu je deflace považována jako soustavný nárůst celkové cenové hladiny, při které se nevydává dostatečné množství peněz, a zároveň má za důsledek rostoucí kupní sílu peněz.

Dle Čaplánové a kol. (2014, s. 15) vede inflace ke snížení reálné hodnoty peněz v ekonomice. Dále také uvádí, že v souvislosti s růstem nabídky peněz rozlišujeme peněžní inflaci, a z hlediska růstu cenové hladiny cenovou inflaci. Inflace je pro spotřebitele jedním z předních aspektů, kterým se při rozhodování o koupi výrobku nebo služby nechá ovlivnit (Vysekalová, 2011, s. 96).

Podle tvrzení Vlčka (2016, s. 424) ovlivňuje inflace samotnou podstatu peněz. S růstem cen je dle autora popřen výrok o jedné z funkcí peněz, která tvrdí, že peníze jsou uchovatelem hodnot. Rovněž uvádí, že neplní ani funkci uchovatele hodnot a nejsou užívány jako prostředek směny. Změna cenové hladiny způsobuje růst nebo pokles cen, ale rovněž

mohou zůstat některé ceny i konstantní. Co se týče průměrné změny, dochází však především k růstu. Pojem deflace autor vysvětluje jako snižování všeobecné cenové hladiny.

Spěváček a kol. (2016, s. 365) definuje v užším pojetí deflaci jako krátkodobé snížení cenové hladiny kupříkladu v jednom kalendářním měsíci. Sledována bývá zejména v období recesí nebo depresí. Inflace je dle tvrzení pro ekonomiku jakousi acidou neboli kyselinou, protože narušuje kupní sílu národní měny (Marthinsen, 2020, s. 77).

Z pohledu Soukupa a kol. (2018, s. 276) má výrazný vliv na firmy i domácnosti průměrný růst cen, a to i na jejich rozhodování v budoucnu. Cenová hladina a její změny jsou jednou z významných makroekonomických veličin. Inflace je vyjádřením ekonomické nerovnováhy, kdy zároveň dochází ke znehodnocování platidla (Brčák a kol., 2020, s. 150).

3.2 Měření inflace

Měřit inflaci lze rovnou několika způsoby, avšak výsledné hodnoty se dle zvoleného výpočtu mohou od sebe odlišovat. Hodnotit míru inflace je možné nejen v rámci České republiky, ale i na úrovni mezinárodní, konkrétně mezi státy Evropské Unie.

3.2.1 Míra inflace

Podle Brčáka a kol. (2020, s. 150) je inflace měřena pomocí takzvané míry inflace, která udává míru změny cenové hladiny. Vyjadřuje tedy procentuální změnu oproti předešlému období. Platí, že pokud ceny vzrostou na dvojnásobek, klesá kupní síla peněz na polovinu (Králová, 2010, s. 46).

Dle Jurečky a kol. (2017, s. 129) se míra inflace vypočítá jako cenový index vybraného základního období odečtený od cenového indexu běžného období, následně to celé vydělené cenovým indexem základního období. Míra inflace se poté získá jako násobek stem. Podle Hřebíka (2013, s. 200) představuje míra inflace takovou veličinu, která je schopna měřit takzvané inflační tlaky. Podle autora je ukazatel značen pomocí písmena r .

Čaplánová (2014, s. 11) uvádí, že pro výpočet vývoje cenové hladiny je využíván index spotřebitelských cen, index cen výrobců a deflátor HDP. Díky těmto ukazatelům je možné vypočítat míru inflace a její procentuální změnu. Inflace je významným ukazatelem, který slouží k realizaci hodnotné měnové politiky (Černohorský, 2020, s. 184).

Z pohledu Tulejy a kol. (2012, s. 31) je míra inflace ukazatelem, který slouží k zachycení reálného tempa růstu cenové hladiny. V případě, že se tempo růstu cenové hladiny bude snižovat, začne míra inflace nabývat záporných čísel a bude se následně jednat o deflaci. Podle Soukupa a kol. (2018, s. 32-33) lze míru inflace vypočítat třemi způsoby, které se ve výsledcích odlišují. Jedná se o výpočet podle dvanáctiměsíčního klouzavého průměru, jehož součástí je komparace indexu spotřebitelských cen za posledních 12 měsíců s předchozími 12 měsíci. Meziroční míra inflace porovnává index spotřebitelských cen za konkrétní měsíc se shodným měsícem předešlého roku a meziměsíční míra inflace určitý měsíc s indexem spotřebitelských cen předchozího měsíce.

Míra inflace je dle Brčáka a kol. (2020, s. 150) počítána jako:

$$\pi_t(P_t) = \frac{P_t - P_{t-1}}{P_{t-1}} * 100, \quad (6)$$

kde

$\pi_t \dots$ míra inflace

$P_t \dots$ cenová hladina v období t

$P_{t-1} \dots$ cenová hladina v období t-1

Pro aplikaci v praxi je dle Brčáka a kol. (2020, s. 150, 153) pro výpočet změny cenové hladiny používán především index spotřebitelských cen CPI, index cen výrobců PPI a cenový deflátor HDP. Do následujícího vzorce jsou zahrnovány ty statky a služby, které jsou součástí takzvaného koše. Ve spotřebním koši tvoří nejčetnější část na výdajích zejména bydlení, energie, voda a paliva.

Jurečka a kol. (2017, s. 128-129) spatřuje poněkud náročným měřit vývoj cenové hladiny několika statků najednou při nejednotném tempu růstu cen statků. Dále uvádí, že výpočet cenové hladiny slouží k dalším statistickým a ekonomickým propočtům, například důchodům. Změnu cen lze tedy podle Spěváčka a kol. (2016, s. 372) zjistit na základě cenových indexů, kterým je deflátor HDP, a rovněž index spotřebitelských cen a výrobců, jak již bylo uvedeno výše. Deflátor HDP pojímá veškeré ceny ekonomiky, avšak čtvrtletní přístupnost není až tak vhodnou pro praktické výpočty. Z toho důvodu je mnohem častěji v praxi využíván index spotřebitelských cen, který je zveřejňován pravidelně každý měsíc.

3.2.2 Index spotřebitelských cen

Hřebík (2013, s. 199) uvádí, že index spotřebitelských cen počítán dle Laspeyresova indexu je ovlivňován také technologickým rozvojem, který má vliv na konzumaci konkrétního zboží. V tomto indexu jsou zahrnuty takové spotřebitelské statky, které domácnosti nejvíce konzumují.

Dle Brčáka a kol. (2020, s. 151) je index spotřebitelských cen CPI počítán jako:

$$\pi(CPI_t) = \frac{(CPI_t - CPI_{t-1})}{CPI_{t-1}} * 100, \quad (7)$$

kde

$\pi(CPI_t) \dots$ relativní přírůstek

$CPI_t \dots$ cenový index běžného období t

$CPI_{t-1} \dots$ cenový index předchozího období t-1

Podle Spěváčka a kol. (2016, s. 372) je spotřební koš členěn do 12 oddílů, ve kterých jsou zařazeny služby a výrobky. Každá položka má přiřazenu váhu, která odpovídá

konkrétnímu výrobku nebo službě. Index spotřebitelských cen sleduje pouze domácnosti rezidentů, nikoli konzumaci v zahraničí. Dále autor uvádí, že ke změně hodnot vah dochází přibližně každé 2 roky, a to na základě preferencí koupě spotřebitelů. K výpočtu míry inflace je zapotřebí znát ceny konkrétních statků a služeb, které jsou zkoumány povolanými osobami až v 8,5 tisíci prodejen a provozoven ve 36 okresech včetně Prahy.

Hodnotné informace, které spotřební koš podává, spatřuje Vlček (2016, s. 427) ve vhodném zvolení základního období. Důležitost rovněž spočívá ve správném zařazení položek, a také konkrétním určení vah. Dle autora jsou přiřazovány větší váhy těm položkám, které spotřebitel častěji nakupuje, a to v dlouhodobém horizontu. Největší váha je přiřazena například nákladům na jídlo nebo na bydlení (Lipovská, 2017, s. 127).

Soukup a kol. (2018, s. 277) definuje index CPI také jako index životních nákladů, a to z toho důvodu, že reflektuje cenové změny jednotlivých výrobků či služeb, které domácnosti nakupují. Položky, které spotřební koš obsahuje, jsou vybírány statistickým úřadem na základě šetření výdajů domácností. Spotřební koš poté představuje celkové průměrné výdaje domácností. Dále taktéž autor uvádí, že k obměně vah dochází k roku 2018 jedenkrát za 2 roky, a v průběhu měření se nemohou měnit. Pokud se u položky s větší vahou projeví změna ceny, míra inflace touto změnou bude ovlivněna více než u položek, kterým byla přiřazena nižší váha. Dle autora se Česká republika přibližuje svou strukturou výdajů vyspělé tržní ekonomice.

Tabulka 1 Váhy jednotlivých oddílů spotřebního koše v letech 2012-2021 (v %)

Oddíl	2012-2013	2014-2015	2016-2017	2018-2019	2020-2021
E01 Potraviny a nealkoholické nápoje	149,82	170,82	180,61	177,63	177,17
E02 Alkoholické nápoje, tabák	96,01	94,98	93,39	92,14	86,97
E03 Odívání a obuv	35,93	32,87	39,2	41,45	41,63
E04 Bydlení, voda, energie, paliva	280,35	265,63	251,24	257,17	251,35
E05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	57,97	61,14	57,83	58,1	56,58
E06 Zdraví	23,07	23,76	23	24,54	24,53
E07 Doprava	105,01	101,33	100,84	101,74	115,14
E08 Pošty a telekomunikace	36,08	30,58	30,72	28,85	28,75
E09 Rekreace a kultura	90,38	87,6	89,6	86,27	85,32
E10 Vzdělávání	7,78	7,41	6,24	5,74	5,63
E11 Stravování a ubytování	48,56	55,57	58,11	59,13	63,53
E12 Ostatní zboží a služby	69,03	68,3	69,23	67,24	63,38

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021d)

Z tabulky výše vyplývá, že váhy jednotlivých oddílů se v průběhu let měnily. Konstantní růst byl zaznamenán pouze v oddíle vzdělávání (E10) a konstantní pokles v průběhu let byl zaznamenán v oddíle alkoholických nápojů a tabáku (E02) a stravování a ubytování (E11). Nejvyšší váha byla v jednotlivých letech přiřazována oddílu E04, tedy bydlení, vodě, energii a palivům. Dalším významným oddílem spotřebního koše jsou právě potraviny a nealkoholické nápoje, kde nejvyšší váha byla stanovena v letech 2016-2017, a to 180,61 %. Nejnižší váha byla v letech 2012-2021 přiřazována oddílu vzdělávání (E10).

Z pohledu Brčáka a kol. (2020, s. 151) se ve spotřebním koši nachází zboží potravinářského i nepotravinářského původu, a zároveň služby. Avšak v roce 2020 autor uvádí, že k obměně spotřebního koše dochází zpravidla již jednou za 5 let. Pokud dojde k minimálně dvěma kladným přírůstkům, lze hovořit o inflaci. Nedostatkem je však to, že CPI neber v úvahu kvalitativní změny, ke kterým v čase dochází. Jestliže se zvyšuje cenová hladina některého zboží, je možné, že příčinou je zvyšující se kvalita této položky. Dle Čaplánové (2014, s. 15) se jedná nejčastěji o elektroniku nebo automobily. S postupem času jsou jak automobily, tak elektronika obohaceny o nové funkce, které znamenají zvýšení ceny, ale s vyšším užitekem pro spotřebitele.

Dle Tulejy a kol. (2012, s. 28) je CPI nazýván také jako index životních nákladů proto, že zachycuje přímé náklady domácnosti, které je nutno vynaložit na koupi konkrétních položek spotřebního koše. Autor taktéž uvádí, že index zachycuje relativní změny cen. Index nepředstavuje výslednou finální produkci ekonomiky, ale zachycuje takovou hodnotu, která je výsledkem vybraných a neměnicích se položek spotřebního koše (Hřebík, 2013, s. 199).

Podle Černohorského a kol. (2011, s. 98) lze považovat za výhodu indexu rychlost při výpočtu, vzhledem k cca 700 položkám, jež spotřební koš obsahuje, na rozdíl od deflátoru HDP, který čítá několik milionů statků. Výhodou může být i publikace CPI, která probíhá každý měsíc. Nevýhodou autor shledává v odlišné spotřebě domácností, jelikož je výpočet indexu založen na tzv. průměrné domácnosti. Na základě měření CPI se také odvíjí výplata důchodů (O'Neill a kol., 2017, s. 37).

Tabulka 2 Počet položek v jednotlivých oddílech spotřebního koše v ČR dle ECOICOP v letech 2012-2021

Oddíl	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
E01 Potraviny a nealkoholické nápoje	161	161	161	161	161	160	159	158	156	?
E02 Alkoholické nápoje, tabák	21	21	23	23	23	23	23	23	24	?
E03 Odívání a obuv	65	65	65	65	65	65	65	65	67	67
E04 Bydlení, voda, energie, paliva	45	45	45	41	41	41	41	41	40	40
E05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	79	80	80	81	81	80	79	79	76	59
E06 Zdraví	18	21	21	21	18	18	18	20	20	21
E07 Doprava	80	83	82	82	82	83	87	88	87	87
E08 Pošty a telekomunikace	4	4	4	5	5	6	8	7	7	7
E09 Rekreace a kultura	110	109	108	108	107	109	108	107	111	100
E10 Vzdělávání	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
E11 Stravování a ubytování	42	43	43	43	42	42	42	42	41	41
E12 Ostatní zboží a služby	55	56	56	57	57	51	50	51	49	29
Celkem	692	700	700	699	694	690	692	693	690	463

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021d)

Počet položek v oddílech spotřebního koše se v některých oddílech měnil o něco více než v jiných. Nejvíce se ve srovnání roku 2012 a 2021 snížil počet položek v oddíle ostatní zboží a služby (E12), a to o 26 položek. Naopak nejvíce se počet položek navýšil v oddíle doprava (E07), tedy o 7 položek. Počet položek v oddíle potravin a nealkoholických nápojů a oddíle alkoholické nápoje a tabák není pro rok 2021 možné zjistit, vzhledem k tomu, že ČSÚ nezveřejnil za tento oddíl konkrétní reprezentanty, ale pouze skupiny.

3.2.3 Index cen výrobců

Další z indexů sloužící jako ukazatel změny cen je dle Brčáka a kol. (2020, s. 152) index cen výrobců PPI, který je také nazýván jako index velkoobchodních cen. Váhy tohoto indexu jsou stanoveny na základě struktury tržeb. Pomocí PPI jsou měřeny změny cen surovin, polotovarů a jiných dokončených výrobků v konkrétních odvětvích. Index rovněž naznačuje budoucí inflační změny příštího období. Do výpočtu nejsou zahrnuty některé významné položky, jako je bydlení (Marthinsen, 2020, s. 80).

Z pohledu Králové (2010, s. 48) je index označován jako index výrobních cen, jehož úkolem je sledovat jak ceny výrobců, tak velkoobchodů. Počet položek zahrnutých do výpočtu je však více. Dle Holmana (2016, s. 529) lze pomocí tohoto indexu zjistit, jak tuzemská inflace ovlivňuje konkurenceschopnost tuzemských výrobců v komparaci se

zahraničními. Z důvodu, že není zapotřebí znát například změnu ceny nájemného v bytech, vznikl právě index cen výrobců. Do těchto cen nejsou zahrnuty spotřební daně, ale ani DPH (Soukup, 2018, s. 280).

Vlček (2016, s. 431) tvrdí, že Českým statistickým úřadem jsou zachycovány indexy cen průmyslových, zemědělských nebo stavebních výrobců, ale také například index cen nákladní dopravy. Dle autora je PPI schopen zachytit včas inflační podněty a reagovat tak rychleji. Důvodem takovéto včasné reakce je časové zpoždění vzhledem k cenám, které spotřebitel následně zaplatí. Kupříkladu index cen průmyslových výrobců je ovlivněn posílením koruny vzhledem k dolaru nebo změnou ceny ropy ve světě. Výpočet je takřka totožný jako u CPI, avšak v indexu výrobních cen jsou obsaženy statky produktivní, čímž je kupříkladu energie, práce a jiné (Jurečka, 2017, s. 132).

3.2.4 Implicitní cenový deflátor

Dle Jurečky a kol. (2017, s. 132) existuje také takzvaný implicitní cenový deflátor IPD, který rovněž slouží ke sledování vývoje cen konkrétních složek hrubého domácího produktu, ve kterém jsou zachyceny veškeré ekonomické statky. Deflátor je počítán jako hrubý domácí produkt konkrétního roku v běžných cenách vydělený hrubým domácím produktem stejného roku, nicméně s cenami, které byly na počátku stanoveny jako základní, tedy stálé ceny. Výpočet je obdobný jako u indexu spotřebitelských cen, avšak deflátor HDP podává korektnější výsledek vzhledem k zahrnutí všech statků v ekonomice. Výsledný údaj se však může lišit od míry inflace, a to proto, že se rovněž mění ceny vývozu a dovozu (Soukup a kol. 2018, s. 34).

Černohorský uvádí (2020, s. 184), že nevýhodou ukazatele je čtvrtletní publikace, která je zveřejňována téměř až po 3 měsících uplynutí tohoto čtvrtletí. Dále IPD nezahrnuje ve výpočtu import, a to z důvodu, že výdajová metoda již obsahuje výpočet takzvaného čistého exportu, rozdíl vývozu a dovozu. Deflátor HDP tedy zahrnuje veškeré statky, které jsou však následně vyvezeny ze země a dochází ke zkreslení cenové hladiny. Konkrétně právě spotřeba dovezeného zboží je v České republice značná. Statky i služby jsou pomocí IPD očištěny od vlivů cenových změn (Tuleja, 2012, s. 27).

Dle tvrzení Vlčka (2016, s. 431) je koš, který je užíván pro výpočet deflátoru HDP, obměňován, a to v závislosti na spotřebě a investicích v dané ekonomice. Dle autora jsou zde zahrnuty také nové produkty nebo služby, jejichž ceny jsou odhadnuty pro základní období, v němž nebyly vyráběny. Deflátor rovněž zahrnuje odezvy tržních subjektů na

změny cen. Ve srovnání s indexem spotřebitelských cen je výsledkem nižší míra inflace. Holman (2016, s. 528) tvrdí, že komplexnější ukazatel pro měření inflace, než je deflátor HDP neexistuje. Vzhledem k tomu, že zahrnuje ceny veškerých statků, se právě deflátor stal nejkompexnějším ukazatelem. Avšak v některých případech je tato skutečnost spíše špatnou vlastností. Při posuzování působení inflace na konzumenta není zapotřebí znát změnu ceny traktoru nebo lokomotivy, a právě proto existuje také index spotřebitelských cen.

Z pohledu Spěváčka a kol. (2016, s. 378) je dále již uveřejněný cenový deflátor upravován. Následně jsou původní nerevidované údaje součástí například deflátorů v národním účetnictví. Dle autora je možné IPD vypočítat výdajovou metodou nebo k výsledku dojít za pomoci produktové metody. Tento ukazatel je nazýván také jako Paascheo index a rozeznává reálný a nominální hrubý domácí produkt (Hřebík, 2013, s. 199).

Podle Vlčka (2016, s. 430) je deflátor HDP počítán následovně:

$$\text{deflátor HDP} = \frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálný HDP}} \text{ nebo } \frac{(\sum Q_1 \cdot P_1)}{(\sum Q_1 \cdot P_0)} \cdot 100 (\%), \quad (8)$$

kde

$Q_{1...}$ množství finální produkce

$P_{1...}$ ceny daného roku (běžné ceny)

$P_{0...}$ ceny základního roku

3.2.5 Harmonizovaný index spotřebitelských cen

Spěváček a kol. (2016, s. 376) mluví rovněž o existenci takzvaného harmonizovaného indexu spotřebitelských cen HICP, který sleduje cenový vývoj na úrovni mezinárodní, a to v rámci Evropské Unie. Tento index zahrnuje výdaje domácností na finální spotřebu. Obsahuje tedy zpracované a nezpracované potraviny, služby, energie, a také průmyslové zboží mimo energie. Obsah spotřebního koše se napříč zeměmi odlišuje, a jelikož výsledné údaje HICP pro porovnání musí být rovnocenné, existují stanovené postupy. Do harmonizovaného indexu spotřebitelských cen jsou zahrnuty například i výdaje návštěvníků ze zahraničí.

Soukupa a kol. (2018, s. 280) uvádí, že HICP je jedním z podstatných měřítek, sloužící k vhodnému stanovení cenové stability, které Evropská centrální banka určuje, a zároveň je také rozhodující z hlediska Maastrichtských kritérií. Index HICP byl

konstruován na základě možnosti změřit aktuální trendy inflace zemí EU, které následně slouží jako měřítko pro vstup do takzvané měnové unie.

Dle Čaplánové a kol. (2014, s. 16) jsou pro výpočet tohoto indexu zjišťovány ceny ve více než 200 000 obchodech, které se nacházejí ve zhruba 1600 městech po celé Evropské Unii, a to na měsíční bázi. Váhy, které jsou výrobkům a službám ve spotřebním koši přiřazeny, je nutné dle mezinárodních pravidel aktualizovat alespoň jedenkrát během 7 let, avšak většina zemí provádí tyto změny téměř každý rok. Konkrétní váhy jsou stanovovány obdobně jako u indexu spotřebitelských cen.

Z pohledu Astina (2021, s. 30) je HICP takzvaným čistým cenovým indexem, což znamená, že reflektuje pouze takové změny cen, které jsou mezi běžným a základním referenčním rokem. Harmonizovaný index spotřebitelských cen je založen na průměrné změně ceny na základě změny výdajů, avšak s neměnnou strukturou spotřeby domácností.

3.3 Typy a příčiny inflace

Dle Brčáka a kol. (2020, s. 154) existují tři typy inflace. Jedním z nich je takzvaná **inflace zjevná**, která se rovněž nazývá inflací otevřenou. V případě, že ekonomika není v rovnováze, a zároveň je spjata s vzrůstem cenové hladiny, jedná se právě o tento typ inflace. Zjevnou inflaci je možné změřit mírou inflace (Králová, 2010, s. 50).

Vlček (2016, s. 432) spatřuje jako jeden z dopadů zjevné inflace v méně hodnotných finančních aktivech. Rovněž ji lze charakterizovat změnou cenových indexů. Tento typ je příznačný pro tržní ekonomiku (Černohorský, 2020, s. 183).

Dalším typem z pohledu Brčáka a kol. (2020, s. 154) je **inflace potlačená**. O tomto druhu je možné hovořit v případě, že je růst cenové hladiny brzděn nebo zastaven ze strany státních orgánů za pomoci určitých nařízení. Avšak je velmi pravděpodobné, že se začne rozrůstat černý trh nebo dojde k nedostatečným zásobám zboží. Za východisko lze považovat modifikaci cen, díky které by se měla nabídka a poptávka vyrovnat. Následně dojde k přeměně inflace potlačené na otevřenou. Příčiny blokové inflace však nelze vymýtit (Králová, 2010, s. 51).

Dle Jurečky a kol. (2017, s. 134) jsou ceny modifikovány tak, aby se zamezilo jejich růstu, respektive dojde k takzvanému zmrazení cen. Po zrušení tohoto opatření došlo ve většině případů k opětovnému růstu. Podle Vlčka (2016, s. 433) je v kompetenci vlády zamezit růstu cen také určením horní hranice cen. Inflace potlačovaná je proto jinak nazývána taktéž jako bloková. Součástí potlačované inflace je nákup zboží, které je dostupné.

Jako poslední typ Jurečka a kol. (2017, s. 34) definuje takzvanou **inflaci skrytou**. V tomto případě jsou navyšovány ceny, avšak tento proces následně neovlivňuje cenové indexy. Důvodem je například zhoršující se kvalita některých výrobků, nicméně při neměnných cenách nebo. Jednou z příčin je také nesprávná skladba spotřebního koše. Skrytá inflace však zvyšuje cenovou hladinu, pouze cenové indexy tuto změnu nezaznamenávají (Vlček, 2016, s. 433).

Dle Černohorského (2020, s. 183) není skrytá inflace pozorovatelná, na rozdíl od zjevné, tedy se neprojevuje rostoucí cenovou hladinou v ekonomice. V tomto případě jsou ceny plánované nebo regulované. Tento způsob opatření byl v České republice charakteristický například v období socialismu, ale také pro ekonomiky plánované. Nazývána skrytou je také proto, že v celkovém výkazu nejsou zahrnuty změny cen statků vyprodukovaných šedou ekonomikou (Brčák a kol., 2020, s. 154).

Podle Spěváčka a kol. (2016, s. 367) lze inflaci rozdělit i dle rychlosti růstu cenového indexu nejčastěji ve sledovaném období jednoho roku, a to na mírnou inflaci, pádivou nebo hyperinflaci. Inflace mírná se projevuje růstem do 10 %, pádivou je nazývána, pokud se dostane nad hranici 10 % a hyperinflaci označujeme takovou inflaci, která přesahuje více než 100 %. Dále autor uvádí, že na hyperinflaci má vysoký vliv také vývoj kurzu, a to zejména euro vůči dolaru, následně poté ve vztahu vůči české koruně.

Brčák a kol. (2020, s. 154) tvrdí, že je možné inflaci mírnou označit jako inflaci plíživou a pádivou jako inflaci cválající. V případě, že tempo růstu cen není rychlejší než tempo růstu výroby, jedná se o **inflaci mírnou**. Tento typ inflace je takřka přijatelný, u subjektů nedochází ke zbavování se peněz nebo přeměně na jinou formu. V tento moment dochází k růstu reálného i nominálního produktu. Hodnoty, kterých mírná inflace nabývá, jsou domácnosti ochotné přijmout (Hřebík, 2013, s. 201).

Dle Vlčka (2016, s. 432) je inflace mírná pojmenována jako jednociferná, jejíž tempo růstu cenové hladiny lze předvídat. Peníze jsou platidlem důvěryhodným a lze je ponechat například na běžném účtu. V tomto případě není narušena funkce oběživa ani hospodářské poměry. Tento typ inflace je přirozený a nedochází k rychlému růstu cen (Králová, 2010, s. 49).

Jurečka a kol. (2017, s. 135) uvádí, že takzvaná **inflace pádivá** představuje rychlejší růst inflace, a to ve formě dvou nebo i tříciferných hodnot. Na tento typ inflace je pohlíženo jako na projev nezdravé ekonomiky. Rovněž je inflace pádivá příčinou zhoršujícího se sociálního i ekonomického systému. Domácnosti jsou zdrženlivější, a tak statky spíše shromažďují a finanční trhy zanikají (Dvořáček, 2012, s. 27).

Vlček (2016, s. 432) tvrdí, že pádivá inflace je charakteristická pouze dvouciferným číslem. V případě, že by došlo k trojcifernému nárůstu cenové hladiny, jednalo by se o inflaci cválající. Jednou z úloh peněz je, že jsou uchovatelem hodnot, avšak při pádivé inflaci je tato funkce opomenuta. Lidé tak začínají investovat, a to do komodit jako jsou například nemovitosti, zlato nebo pozemky. Pádivá inflace sebou rovněž nese důsledky ve formě změn úrokových měr, mezd, a samozřejmě změn cen zboží. Je upřednostňována měna zahraniční před měnou domácí, zároveň není vhodné držet oběživo, to by mohlo mít za následek ztrátu hodnoty (Hřebík, 2013, s. 201).

Z pohledu Tulejy (2012, s. 118) je za inflaci pádivou označována taková inflace, která se pohybuje v rozmezí mezi 10 až 1000 %. Produkt zároveň roste pomaleji než růst cenové hladiny. Lidé peníze drží pouze v minimálním množství a již je také inflace

započítávána do obchodních kontraktů. Únik od tuzemské měny k měně zahraniční je dle autora nazýván jako dolarizace ekonomiky.

Dle Brčáka a kol. (2020, s. 155) je **hyperinflace** charakteristická rychlým tempem růstu cen, který ani nelze srovnat s tempem růstu výroby. Funkce peněz je v podstatě zcela zanedbána a lidé jsou vybízeni spíše k takzvanému barterovému obchodu, který představuje směnu zboží za zboží bez použití peněz. Dochází také k časté změně cen a reálných mezd. Dále autor uvádí, že hyperinflace se projevuje výskytem čtyř nebo dokonce větším počtem čísel. Hyperinflace rovněž směřuje k následnému zavedení nové měny (Boyes a kol., 2015, s. 139).

Podle Jurečky a kol. (2017, s. 135) se ceny během hyperinflace mohou zvednout až o milion procent za rok. Dá se také říct, že je to takový stav, kdy vzroste cenová hladina dokonce o více než 50 % za měsíc. V případě, že by tento stav trval celý jeden rok, nejspíše by došlo k rozpadu finanční soustavy dané země. Už jen samotné náklady na zhotovení peněz jsou značnější než sama hodnota tohoto směnného prostředku. Dle Černohorského (2020, s. 183) se pohybuje procentuální hodnota pouze v řádech stovek nebo tisíců. Hodnota oběživa může být dle autora pozbyta i během jednoho jediného dne. Rovněž jako u inflace pádivé dochází také k přechodu na měnu cizí. V této situaci je potřeba, aby byla poskytnuta pomoc zvenčí, protože takový stav nemá řešení (Hřebík, 2013, s. 201).

Dle Hea (2017, s. 22) je po vypuknutí hyperinflace nutné zajistit takzvaný stabilizační program. Aby tento program následně správně fungoval je potřeba opravit politiku, vybudovat nové instituce a získat přístup k mezinárodním zdrojům. S výskytem hyperinflace se země v minulosti tak často nesečkala na rozdíl od již zcela běžné inflace. V období let 1800-1929 byla hyperinflace zaznamenána konkrétně ve 40 zemích nebo politických režimech v rámci jednoho měsíce. Projevem hyperinflace může být dle autora také vzrůst meziroční cenové hladiny až na 500 %.

Parchure (2021, s. 149) tvrdí, že hyperinflace je takový typ inflace, během které mohou ceny růst dokonce každou minutu. Zároveň považuje hyperinflaci za nejvíce nebezpečnou a nazývá ji také jako inflaci skutečnou. K tomuto typu inflace se schyluje v případě, že je dosaženo plné zaměstnanosti.

Dle tvrzení Jurečky a kol. (2017, s. 134) jsou příčiny inflace způsobené zejména nabídkou peněz v ekonomice, díky které dochází k vzrůstu cenové hladiny. Mezi další faktory způsobující inflaci lze zařadit také deficit státního rozpočtu, investice přesahující

úspory, zvyšující se ceny výrobních vstupů, oslabení domácí měny vzhledem k zahraniční nebo hospodářské subjekty předpokládající inflaci. Příčinou hyperinflace může být nečekaný pokles produkce například v důsledku přírodní katastrofy (He, 2017, s. 22).

Brčák a kol. (2016, s. 155) uvádí, že inflaci je možné rozlišit na poptávkou a nabídkovou. **Inflace poptávková** je způsobena vysoce rostoucí celkovou poptávkou. V tomto případě nedochází k dostatečně rychlému nárůstu produktu a poptávka tak roste rychleji. Firmy mohou rovněž ceny zvyšovat a omezovat nabídku. Podle Králové (2010, s. 49) je příčinou tohoto typu inflace růst jedné ze složek agregátních výdajů, konkrétně investic, čistého exportu, spotřeby nebo státních výdajů. V případě, že banka je bankou zvýšena peněžní zásoba, dochází pak k růstu cen. Avšak nelze určit výši peněžní zásoby, při které by nedocházelo buď k inflaci nebo nebyl redukován růst ekonomiky. Jeden z faktorů, jehož důsledkem byla vyvolána poptávková inflace, se stalo znečištění půdy v blízkosti jaderné elektrárny v Černobyli po výbuchu roku 1985 (Revenda a kol., 2012, s. 307).

Podle Holmana (2011, s. 533) jsou rozlišovány tyto dva typy inflace, a to z hlediska prvotního podnětu, který byl příčinou vzniku. Autor také uvádí, že výše uvedený růst agregátních výdajů není důvodem, proč dochází k inflaci, avšak jsou výchozími faktory. K tomuto impulzu je rovněž zapotřebí, aby byla zvýšena peněžní zásoba, následně je možné mluvit o vzniku inflace. Důvod, proč centrální banka zvyšuje peněžní zásobu, je zapříčiněn obavami z útlumu případné ekonomické prosperity. Příčinou inflace můžou být také dodatečné náklady, které vzniknou v důsledku vojen (Čaplánová, 2014, s. 20).

Z pohledu Jurečky a kol. (2017, s. 137) je možné poptávkovou inflaci vysvětlit jako situaci, kdy národní hospodářství při neměnných cenách produkuje nižší produkt, který ekonomickým a zahraničním subjektům nestačí. Tento stav lze popsat jako takzvanou inflační mezeru. K odstranění tohoto jevu je potřeba zvýšit nabídku, avšak to by z krátkodobém hlediska mohlo být náročné. Proto je inflační mezera eliminována především zvýšením cen, za které si již subjekty nejsou schopné koupit takové množství, vzhledem k poklesu kupní síly. Podle Hřebíka (2013, s. 203) je následkem zvyšování cen vytvářena takzvaná inflační spirála. Tento opakující se proces je vysvětlován zvyšujícími se nároky domácností na mzdy, v jejichž důsledku dochází k opakovanému nárůstu agregátní poptávky.

Černohorský (2020, s. 169-170) uvádí, že **inflaci nabídkovou** lze dle rysů rozdělit také na nákladovou, mzdovou nebo monopolně-ziskovou. K nákladové inflaci dochází

v případě, že vzrostou náklady firem, a to konkrétně cena materiálu. Inflace mzdová je zapříčiněna přílišným růstem mezd, a co se týká monopolně-ziskové inflace, ta je spjata s úsilím monopolů dosáhnout vyšších zisků, ke kterým by mělo dojít právě zvýšením cen produktů.

Podle Hřebíka (2013, s. 202) lze příčiny nabídkové inflace hledat také v restrikcích z hlediska výroby. Může k nim docházet například z důvodu válečného stavu, povodní nebo extrémních such. Jednou z příčin jsou také takzvané kartely, jejichž snahou je získat dominantní postavení na trhu. Takové dohody jsou však v České republice zakázány. Rostoucí náklady jsou důvodem, proč dochází k redukci produkce (Tuleja, 2012, s. 119).

Z pohledu Brčáka a kol. (2020, s. 155) mohou být rostoucí náklady firem způsobeny také znehodnocením měny, díky němuž dochází ke zvýšení cen dovážených služeb nebo zboží. Další z příčin mohou být rostoucí ceny energie, zvyšující se míra zdanění nebo jiné politické události. V důsledku vyššího růstu reálného produktu nad potenciálním dochází k přetěžování ekonomiky, a následně vzniká takzvaná inflační mezera (Vlček, 2016, s. 434).

Dle Holmana (2011, s. 536-537) lze nazvat tento typ inflace také jako nákladovou. Příčinou zvyšujících se nákladů jsou rostoucí mzdové náklady nebo například rostoucí cena ropy. Důsledkem rostoucích nákladů dochází, k již zmíněnému snížení produkce, ale také k vyšší nezaměstnanosti. Nezaměstnanost lze snížit za pomoci zaměstnanců a odborů, které jsou donuceny upravit nároky na mzdy. Následné snížení mezd je příčinou klesajících nákladů a cen. Společným znakem nákladové a poptávkové inflace je tedy růst peněžní zásoby, avšak s odlišnými prvotními impulzy. Z důvodu zvyšování peněžní zásoby je také inflace označována jako peněžní jev.

3.4 Důsledky a náklady inflace

Dle Spěváčka a kol. (2016, s. 387-388) dochází v důsledku neočekávaných změn cen k přerozdělování bohatství, a to mezi hospodářskými subjekty. Pro stát se může inflace stát pozitivní, a to proto, že má za následek růst mezd, díky kterým následně dochází ke změně zdaňovacích skupin neboli taxflaci. Pomocí inflace je taktéž možné ponížít dluhová břemena vůči jiným zemím. Dle autora jsou při inflaci v nevýhodě především věřitelé.

Z pohledu Jurečky a kol. (2017, s. 145-146) je mírná inflace vhodná, jelikož dochází k postupnému růstu cen, a následně k vyšší produkci a více nabídkám práce. Co se týká inflace pádivé nebo hyperinflace, ta je z ekonomického hlediska vnímána jako situace nepříznivá. Důsledky inflace jsou podmíněné typem a mírou inflace. Dle autora může být inflace riziková vzhledem k nejisté mezní efektivnosti investice, avšak není možné, aby investor tuto situace podrobněji předvídal a mohl ovlivnit. Z tohoto důvodu je v některých případech vhodnější dát přednost krátkodobým finančním investicím. V závislosti na rychlosti a vývoji změn cen statků je následně možné stanovovat důsledky inflace. Pokud jde o subjekty s pevnou mzdou, jimiž jsou například policisté, vojáci, učitelé a jiní zaměstnanci státního sektoru, u nich dochází během inflace ke ztrátám, a to v důsledku časového zpoždění úprav.

Podle Černožského (2020, s. 174-175) lze mezi negativní dopady inflace zařadit také růst úrokových sazeb, ke kterým dochází z důvodu obav týkajících se budoucího vývoje inflace. Inflaci mohou provázet rovněž pozitivní dopady, avšak neměla by dosahovat více než zhruba 5 % za rok. Tento typ inflace ovlivňuje kupříkladu ekonomický růst. V tomto případě dochází k růstu cen, ale pouze v kratším časovém horizontu, který je příznivý pro uskutečnění investic nebo ke zlepšování výrobků. Z dlouhodobého hlediska však může inflace zapříčinit pokles reálného ekonomického růstu. Naopak při takto mírné inflaci jsou ekonomické subjekty ochotny akceptovat úvěry. Autor dále uvádí, že pokud by v zemi míra inflace byla rovna nule, nebylo by možné zdokonalovat a zlepšovat výrobky na trhu a ekonomika by tak neprosperovala. Inflace je příznivou situací zejména pro dlužníky, naopak nepříznivou pro věřitele (Hřebíka, 2013, s. 203).

Tuleja (2012, s. 121) rozlišuje inflaci z hlediska dopadů na vyrovnanou a nevyrovnanou. Pokud se změny týkají relativních cen, lze tento stav nazývat nevyrovnanou inflací, v opačném případě, kdy nedochází ke změně relativních cen, se jedná o inflaci vyrovnanou. Autor dále rozlišuje inflaci očekávanou neboli anticipovanou a inflaci neanticipovanou, taktéž nazývanou neočekávanou. Inflace vyrovnaná, a zároveň

neočekávaná je charakteristická výraznější cenovou změnou. Pokud dojde k takové změně cen ve stejné míře, následný přerozdělovací efekt je minimální. Inflace neočekávaná a nevyrovnaná je však nejméně příznivou situací z hlediska přerozdělovacího efektu.

Z pohledu Brčáka a kol. (2020, s. 160) především inflace poškozují stabilitu ekonomiky. Narušování cen v případě dlouholetých kontraktů lze spatřovat jako další negativní důsledek inflace. Většina smluv však již obsahuje takzvané inflační doložky, které umožňují změnu ujednaných cen na základě dostupných cenových indexů. Dle autora je tato situace označována jako indexace cen. Nepříznivou se inflace zejména stává také pro sociálně slabší skupiny, které nedisponují velkým množstvím materiálních statků. Kupříkladu vlastníkům nemovitostí nebo antikvit v závislosti na inflaci hodnota těchto statků rovněž roste. Inflace má také dopad na měnový kurz, a to z hlediska dovozu a vývozu. Za škodlivou je pro ekonomiku považována inflace pádívá.

Podle Vlčka (2016, s. 439) znesnadňuje inflace podnikatelským subjektům posouzení budoucího vývoje nákladů, zisků nebo tržeb, a následně nelze stanovit výnosnost investic. Naopak, pokud je neočekávaná mírná inflace v krátkodobém hledisku způsobena mírným převisem poptávky nad nabídkou, může dojít k podnícení ekonomiky k růstu produktu nebo zaměstnanosti, a to i v případě, kdy je opožděn růst mezd ve vztahu k růstu cen. Dle autora jsou reálné důchody během inflace zasaženy takzvanou taxflací. Jde o účinek, který je vyvolán vzájemným působením inflace a zdanění. Lidé se pokouší spíše své úspory pravidelně přesouvat na spořicí účty, kde jsou následně tyto peníze zhodnoceny rostoucím úrokem, který v důsledku inflace vzrostl. Tento způsob je výhodnější než držet finanční prostředky v hotovosti v domácnosti, avšak může být spojen s určitými dodatečnými náklady v podobě najmutí většího počtu zaměstnanců do bank. Domácnosti vnímají inflaci jako druh daně. Z pohledu autora je pravděpodobnější rychlejší růst cen obvyklých spotřebních statků než luxusních. Lidé chápou inflaci pouze jako rostoucí ceny statků, mají pocit, že se vše zdražuje, a již tolik neregistrují následné zvýšení mezd.

Lipovská (2017, s. 131) spatřuje **inflaci jako náklad** zejména z hlediska plánování jednotlivých úkonů kupříkladu v podnikání. Rovněž je během inflace náročné plánovat rozložení financí, které se v nadcházející době mohou výrazně měnit. Podle Revendy a kol. (2012, s. 311) jsou monetaristé toho názoru, že dlouhodobý růst inflace souvisí s budoucími hospodářskými náklady, které následně vedou k opětovnému zpomalení ekonomického růstu. Takzvanými dodatečnými náklady mohou být například vládní aktualizace mzdových

tarifů, častější komunikace odborů a zaměstnavatelů nebo výměna ceníků prodávajícími. Inflace je následně spojena také s problémy, které zasahují do účetnictví nebo daní. Například u nemovitostí nebo strojů, které jsou evidovány v pořizovacích cenách. Následně však během odpisů dochází při inflaci k podhodnocení, a také k vyššímu daňovému zatížení. V průběhu inflace jsou zvyšovány i transakční náklady.

Soukup a kol. (2018, s. 290-291) uvádí, že jsou dodatečné náklady spjaté s inflací neočekávanou, při které dochází k takzvané akceleraci inflace, tedy tempo růstu inflace zrychluje, v opačném případě jde o deceleraci. Avšak i v případě očekávané inflace mohou být zformovány dodatečné náklady. Pokud je dosaženo inflace ve výši zhruba 10 %, dochází ke zvýšení množství peněz nezbytných k uskutečnění platby. Při vysoké a očekávané inflaci se lze domnívat, že hospodářské subjekty budou upřednostňovat ostatní aktiva před držbou peněz. Za náklad spojený s vyšší mírou inflace lze rovněž uvažovat rostoucí zaměstnanost, respektive náklady na obsluhu sektoru financí. Pokud není míra inflace očekávána, dochází k takzvaným nákladům na získání informací o cenách relativních. Tento náklad bývá mylně spojován se změnou poptávky po výrobcích nebo službách, a následně může vést k takzvané peněžní iluzi, kdy firmy začnou vyrábět a zaměstnávat více osob, jelikož jsou přesvědčeny, že lidé mají zájem kupovat jejich výrobky a služby, avšak vzrůst je spjat s růstem cenové hladiny. Náklady související se značnější mírou inflace lze označit jako takzvané náklady na ošoupané podrážky.

3.5 Vliv monetární politiky na inflaci

Dle Brčáka a kol. (2020, s. 230) je monetární politika jednou ze složek národního hospodářství. Monetární neboli měnová politika je uskutečňována prostřednictvím centrální banky, avšak nástroje, kterými je řízena, jsou v různých zemích odlišné. Aby mohla být monetární politika realizována, je zapotřebí existence trhu peněz a peněžního obratu, kapitálový trh a úvěrový systém, schopnost státních orgánů účastnit se již zmíněných trhů, ale také je předpokládán výskyt centrální banky jako součást vlastnictví státu. Dle názoru autora je úkolem centrální banky z hlediska makroekonomického, uskutečňovat funkci emisního monopolu, realizovat měnovou politiku a zabývat se devizovou činností. Co se týká hlediska mikroekonomického, zde má za úkol být bankou bank, bankou státu, provádí kontrolu finančních trhů a zastupuje stát v měnové oblasti.

Spěváček a kol. (2016, s. 445) spatřuje úkol měnové politiky ve stabilitě domácí měny, což se týká také kurzové stability. Centrální bankou v České republice je Česká národní banka, a rovněž napomáhá ekonomickému růstu. Česká národní banka vznikla roku 1993, a v tomto období byla vykonávána na základě dvou pilířů. Jeden z nich byl nazýván jako pevný kurz koruny vzhledem k měnovému koši pěti nejpodstatnějších měn, který se mohl pohybovat v rozpětí 0,5 % oběma směry od centrální parity. Druhý pilíř byl postaven na základě vhodného vývoje peněžní zásoby. Předpokládalo se, že přehled o ekonomickém vývoji množství peněz dokáže předpovědět případnou budoucí inflaci. Avšak roku 1995 byly zaznamenány problémy spjaté s nízkou závislostí inflace a cílováním peněžního agregátu. Během roku 1996 došlo ke zvýšení rozpětí z původních 0,5 % na 7,5 %, které mělo za úkol zvýšení kurzového rizika.

Z pohledu Vlčka (2016, s. 466) není vykonávání monetární politiky podrobena vládě. Hlavním cílem je tedy především snaha udržet nízkou míru inflace, tedy cenovou stabilitu, ale také zachovat vhodný měnový kurz. Cíle centrální banky jsou formovány do takzvaného magického čtyřúhelníku, kterého je součástí taktéž stabilní ekonomika a nízká míra nezaměstnanosti. Podle Jílka (2013, s. 15) lze za cíl považovat pouze řízení krátkodobé úrokové míry tuzemské měny. Plněním tohoto cíle je následně možné ovlivnit zaměstnanost, hrubý domácí produkt, a také inflaci. Dále autor uvádí, že existence měnové politiky je podmíněna tržně orientovaným hospodářstvím, na rozdíl od ekonomiky centrálně plánované, ve které probíhá úprava cen přímo. Obecně na hrubý domácí produkt, inflaci a zaměstnanost má kromě úrokové míry vliv kontrola a řízení bank, a taktéž struktura příjmů a výdajů vlád.

Dle Králové (2010, s. 63) není podřízena Česká národní banka ani na parlamentu. Monetární politika vyjma řízení množství peněz v oběhu, má také za úkol podporovat růst ekonomiky, zaměstnanost a udržovat stabilní měnový kurz. I přesto, že tyto cíle mohou být v krátkém časovém hledisku v nesouladu, je důležité, aby byl alespoň jeden nebo více těchto cílů splněn, a to i v případě nesplnění ostatních cílů. Dle autorky záleží na podmíněnosti monetární politiky vládě. V případě, že je centrální banka podmíněna vládě, je pak spíše věnována pozornost státnímu rozpočtu. Současně si vláda v této situaci začíná od centrální banky půjčovat na umořování rozpočtového deficitu. V předchozích studiích bylo prokázáno, že v dlouhodobém časovém horizontu bylo dosaženo příznivějších výsledků. Predikce, které ČNB uvádí, jsou zveřejňovány v průběhu 12–18 měsíců (Mandel a kol., 2018, s. 289).

Lipovská (2017, s. 122) uvádí, že nelze po České národní bance požadovat půjčení peněz nebo vklad na účet tak jako u ostatních bank, kde běžný jedinec tuto možnost většinou má. V České republice je ČNB tedy jediným ústavem, který má pravomoc oběživo emitovat. Kromě politiky měnové je možné rozlišit také politiku fiskální, která je rovněž směřována k hlavním ekonomickým cílům hospodářské politiky, avšak ta se zabývá zejména věcmi, které souvisí se státním rozpočtem. Centrální banka tedy řídí jiné banky a usměrňuje působení těchto bank. V čele centrální banky je takzvaná bankovní rada o sedmi členech, kterými jsou guvernér, viceguvernéři a čtyři řadoví příslušníci a jsou voleni prezidentem republiky. Bankovní rada je jmenována na dobu šesti let, přičemž členové mohou být zvoleni nejvýše dvakrát za sebou. Předpokladem pro správné vykonávání funkcí bankovní rady je způsobilost k právnímu jednání, dokončené vysokoškolské vzdělání, trestní bezúhonnost a zkušenosti s finančními trhy nebo měnovou politikou, které mají nejčastěji docenti nebo profesori v ekonomických oborech.

Žák (2020, s. 62–63) tvrdí, že Česká národní banka seznamuje své okolí s cíli v Ústavě ČR, ale také jsou součástí zákona č. 6/1993 Sb. o České národní bance. Česká národní banka před přistoupením na režim cílování inflace jednala přes takzvaný měnový transmisivní mechanismus, a to tedy až do roku 1997. Po 2. světové válce si ČNB kladla za cíl zejména nízkou míru nezaměstnanosti a ekonomický růst, následně po krizi v sedmdesátých letech si za hlavní cíl stanovila ustálení inflace. Autor dále uvádí, že se české banky potýkají se nekvalitními úvěry, což je například následkem nevyhovujícím souhrnem znalostí bankéřů nebo také neschopností firem dostát svým peněžním závazkům. V takovýchto případech má Česká národní banka možnost zavést směrem k takto

podezřelým bankám takzvané nucené správy, která představuje jakési ustanovení orientované na obnovu splatnosti a rovnováhy bank. Nucenou správu je možné vykonávat maximálně 2 roky. V roce 1993 musela nucenou správu podstoupit jako první Kreditní a průmyslová banka Praha.

Dle Holmana (2010, s. 352) je tedy závěrečným cílem této politiky vyvážená bilance zboží a služeb, nízká míra nezaměstnanosti a nízká inflace. Tyto cíle jsou však zprostředkovány za pomoci dílčích cílů, kterými je stabilita měnového kurzu, peněžní zásoba, a také vhodná úroková míra. Dílčí cíle jsou uskutečňovány na základě takzvaných měnových nástrojů, které jsou rozebrány v následující kapitole.

3.5.1 Cílování inflace

Z pohledu Černohorského (2020, s. 109, 180) se jedná o režim centrální banky. Součástí tohoto režimu je však zveřejnění inflačního cíle veřejnosti s odůvodněním. V případě, že stanovený cíl není splněn, je nutné, aby centrální banka osvětlila důvody, proč. Díky komunikaci s veřejností se tak stává důvěryhodnou institucí. Za výhodu je považována také nižší míra pohyblivosti předpokládaného vývoje inflace vedoucího k dosažení inflačního cíle, se kterým hospodářské subjekty mohou následně počítat z hlediska spotřeby nebo investic. Za nevýhodu lze považovat nesplnění vymezeného inflačního cíle, což může mít za následek naopak nižší důvěryhodnost. Centrální banka by se neměla zaměřovat na dosažení tohoto cíle bez toho, aniž by sledovala vývoj celého národního hospodářství a jiných souvislostí. To by mohlo znamenat následnou nestabilitu ekonomiky. Nevýhodou může být také míra inflace, která se drží po delší dobu nad stanoveným cílem, protože v tento moment by mohlo dojít ke zpomalení ekonomického růstu z důvodu zvyšování úrokových sazeb. V rozvinutých zemích se inflační cíl pohybuje téměř do 3 %, na rozdíl od rozvíjejících se ekonomik, kde jsou inflační cíle vyšší.

Ovlivňování plnění inflačního cíle spatřuje Revenda (2011, s. 198) v jednorázových šocích, jako jsou například četné změny cen ropy, avšak tohoto činitele centrální banka není schopna ovlivnit. Nástroj, který je bankou pro naplnění tohoto cíle využíván, je stanovení krátkodobých úrokových sazeb. Z pohledu Soukupa a kol. (2010, s. 333) je pojem míra inflace lidem bližší a napomáhá více porozumět změnám v ekonomice se kterými souvisí, a které se jich rovněž týkají než dříve používaný termín režim cílování peněžní zásoby. V předem stanoveném období je centrální bankou zveřejněn takzvaný inflační cíl, respektive požadovaná míra inflace, které by chtěla centrální banka docílit v určitém časovém období.

Za výhodu lze považovat zodpovědnost centrální banky za splnění stanoveného inflačního cíle. Cílování inflace se z hlediska cenového vývoje specializuje pouze na úzký okruh zboží a služeb, nejčastěji bere v potaz index spotřebitelských cen, kterého nejsou součástí ceny nemovitostí (Spěváček a kol., 2016, s. 444).

Dle Jurečky a kol. (2017, s. 148-149) představuje inflační cílování stanovení konkrétního intervalu, který by měl určovat požadovaný pohyb míry inflace. K naplnění tohoto cíle rovněž slouží nástroje měnové politiky, kterými je ovlivňován vývoj ekonomiky. Pokud je v zemi centrální banka podrobena vládě, je důležité, aby ve věci inflačního cílování byla shoda. Podle Holmana (2011, s. 655-656) byl jedním z důvodů přistoupení k režimu inflačního cílování nedostatečná kontrola nad peněžními zásobou, konkrétně nad elektronickými platebními kartami poskytované soukromými firmami, cestovními šeky a kreditními kartami obchodních bank. Cílování inflace v České republice bylo zavedeno roku 1997, kdy Česká národní banka vymezila inflační interval v rozmezí 3,5 % až 5,5 %, a to až do roku 2000. Cílování inflace je preferovanou variantou zejména ve státech s vyspělými ekonomikami (Hřebík, 2013, s. 212).

Z pohledu Jílka (2013, s. 119) by se cílování inflace vyspělé země mělo pohybovat mezi 2 % a 3 %. Nižší inflace by nemusela být vhodná z důvodu potenciální deflace. Pokud by se inflace zvedla více, než jsou například 3 %, je známo, že by centrální banka mohla učinit určitá opatření. Dle autora je důvěryhodnost centrální banky spíše výhodou, avšak ne závazkem. Pokud dochází ke změnám monetární politiky ve vyspělých zemích, lze tvrdit, že se největší dopad na hrubý domácí produkt projeví nejdříve s odstupem zhruba jednoho roku, v případě inflace za téměř dva roky. Dle Králové (2010, s. 68) je pro cílování inflace charakteristická předpověď inflace, ohlášení inflačního cíle a středně dlouhé období. Inflační cíl je stanovován na základě vývoje měny. Pokud konkrétní země usiluje o přijetí eura, neměla by její míra inflace překročit 1,5 procentního bodu průměrné hodnoty inflace zemí EU s nejnižšími třemi kladnými hodnotami inflace. V případě, že je dosaženo inflačního cíle, jedná se o anticipovanou míru inflace (Vlček, 2016, s. 481).

Revenda (2011, s. 197) uvádí, že Česká republika přistoupila k cílování inflace až roku 1998. V případě, že se míra inflace dostane pod úroveň míry inflace požadované centrální bankou, nejde o příznivou situaci. Narušit cílování inflace mohou takzvané inflační šoky jako například velké změny v cenách ropy. Dle autora existují takzvané podmíněné prognózy, které předpokládají konstantní úroveň úrokových sazeb. Vývoj inflace je tedy následně nezávislý na reakci centrální banky. Účinnost těchto prognóz není však v tržní

ekonomice vysoce pravděpodobná. Nepodmíněné prognózy naopak vyžadují reakci centrální banky, tedy změny úrokových sazeb. Česká republika byla devátou zemí, která s cílováním inflace začala (Mandel a kol., 2018, s. 281).

Česká národní banka (2021) definuje 4 základní typy režimů, které by měly vést k cenové stabilitě. Jedná se o cílování měnového kurzu, cílování inflace, cílování peněžní zásoby a režim s implicitní nominální kotvou. Z uvedených režimů si však ČNB vybírá pouze jeden režim, kterým se bude následně v delším časovém horizontu řídit. Charakteristickými znaky cílování inflace je vyhlášení inflačního cíle, uplatnění inflačních prognóz a středně dlouhé strategické období. V tomto směru má bankovní rada významnou funkci, a to z hlediska rozhodování o riziku splnění prognóz, následně jsou bankovní radou stanoveny vhodné měnově politické nástroje. I přesto, že má ČNB zájem o inflaci ve výši 2 %, je ovlivňována nepředvídatelnými změnami v podobě takzvaných šoků, které se snaží zmírnit vhodnými reakcemi, nelze však ihned inflaci usměrnit k požadovanému cíli. Pro tento případ rovněž existuje toleranční pásmo, ve kterém je možný pohyb odchylky oběma směry až o 1procentní bod.

The Free Library (2006) uvádí, že k cílování inflace přistoupila Česká republika v období, během něhož nebyla ekonomika ani inflační očekávání stabilizované, a to následkem přehřátí ekonomiky, ale také změn v hospodářské politice. Vzhledem k otevřenosti ekonomiky, má Česká republika větší sklon k vnějším i směnným šokům.

Podle Žáka (2020, s. 68) bylo cílování inflace zavedeno jednak proto, že došlo k přechodu od fixního k plovoucímu kurzu, ale také proto, že účinnost dosavadních transmisivních mechanismů nebyla vhodná. Zároveň také centrální banka přešla od cílování čisté inflace na čistou i celkovou, a to na základě rozhodnutí roku 2001, které vydala Bankovní rada. V případě, že stanovený prognóza inflace neshoduje se určeným cílem, je nutné využít již zmíněné monetární nástroje, například v podobě změny úrokových sazeb, aby tak ovlivnila vývoj inflace.

3.5.2 Nástroje monetární politiky

Dle Černohorského (2020, s. 81) lze rozlišit nástroje měnové politiky z hlediska směru působení, a to na restriktivní a expanzivní měnovou politiku. **Restriktivní měnová politika** je postavena tak, aby směřovala obzvláště ke zmírnění růstu inflace. Centrální banka se tedy snaží zvýšit úrokové sazby a snížit peněžní zásobu. Dosáhnout snížení inflace lze také prostřednictvím navýšení povinných minimálních rezerv. Tato opatření mají za

následek pokles množství peněz v oběhu, jelikož firmy nebo spotřebitelé nemají zájem o půjčky. V tomto případě dochází také ke snižování poptávky po produktech, a následnému snížení výroby. Důsledkem je rovněž vyšší míra nezaměstnanosti, ke které vede propouštění zaměstnanců. Tento druh politiky je používán zejména pokud je míra inflace vysoká. Centrální banka užívá tuto politiku v případě, že hrozí inflační mezera (Jurečka a kol., 2017, s. 185).

Holman (2010, s. 353) uvádí, že je možné snížit vysokou míru inflace za pomoci zvýšení diskontní sazby nebo prodejem vládních dluhopisů. Efektem vzrůstu úrokové míry je znehodnocení domácího měnového kurzu vzhledem k ostatním měnám, tedy apreciacie měny. Rovněž dojde ke snížení čistého dovozu, a zároveň tedy k nevyvážené bilanci služeb a zboží. Dle autora však uvedené zvýšení nezaměstnanosti je pouze krátkodobého charakteru, stejně tak narušení bilance zboží a služeb. Z dlouhodobého hlediska tedy nelze nezaměstnanost a bilanci zboží a služeb ovlivnit, na rozdíl od inflace. Konečných cílů tedy není možné docílit najednou. Přílišným působením restriktivní, ale i expanzivní měnové politiky může být nepříznivě ovlivněn hospodářský růst (Mandel a kol., 2018, s. 109).

Podle Černožského (2020, s. 81) přispívá **expanzivní měnová politika** k ekonomickému růstu. Centrální banka může buď snížit úrokové sazby, prodat domácí měnu nebo snížit povinné minimální rezervy. Uplatněním expanzivní politiky dojde na rozdíl od restriktivní politiky ke snížení úrokových sazeb na mezibankovním trhu. Rovněž dojde k poklesu úrokových sazeb poskytovaných spotřebitelům a firmám. Důsledkem tohoto jevu je zájem obou subjektů o nabízené úvěry, a následně vyšší zaměstnanost a růst produktu. Expanzivní měnovou politiku centrální banka používá, pokud panují pouze mírné obavy o nadcházející vývoj inflace. Dle Jílka (2013, s. 18) lze vysvětlit expanzivní politiku jako jakýsi proces uvolňování během něhož jsou domácnosti ochotny více utrácet a dochází tak ke zrychlení obratu peněz. Expanzivní měnovou politiku lze považovat za stimulační podnět. Centrální banka přistupuje k této politice v případě, že je v zemi očekávána vysoká míra nezaměstnanosti nebo neprosperující hospodářství.

Holman (2010, s. 353) tvrdí, že expanzivní politika je příčinou zvyšující se inflace, ke které dochází prostřednictvím usilování o zvýšení peněžní zásoby, a zároveň snahy o snížení úrokové míry. Ke zvýšení zaměstnanosti může tedy centrální banka využít nákup vládních dluhopisů nebo taktéž snižování diskontní sazby. Rovněž dojde ke vzrůstu čistého vývozu, peněžní zásoby, znehodnocení domácí měny vzhledem k měnám zahraničním, což má za následek zlepšení bilance služeb a zboží.

Dle tvrzení Černoorského (2020, s. 86) jsou nástroje monetární politiky instrumenty, kterými má centrální banka možnost ovlivnit cíle. Lze rozlišit dva typy nástrojů, podle toho, zda jde o přímý zásah do působnosti subjektu nebo stanovení konkrétních pravidel na trhu. Přímé zásahy přímo ovlivňují konkrétní subjekt a jsou nazývány také jako administrativní nástroje. Jedná se zejména o určitá nařízení, řízení úvěrů, hranice rozsahu úvěrů a úrokových sazeb vkladů klientů. Tyto nástroje jsou aplikovány v případě nefunkčního trhu. Administrativním nástrojem může být například stanovení horní hranice poskytnutých úvěrů nebo přednostní poskytnutí financí do určitého sektoru. Avšak tento typ nástroje byl využíván v předešlých letech, kdy byla pro Českou republiku charakteristická centrálně plánovaná ekonomika, dnes již pouze v konkrétních méně vyspělých zemích s netržní ekonomikou. Stanoveny jsou rovněž vazby mezi aktivy a pasivy, která jsou součástí rozvah obchodních bank (Hřebík, 2013, s. 207).

Podle Jurečky a kol. (2017, s. 184) jsou hlavními nepřímými nástroji zejména diskontní politika, operace na volném trhu a stanovování výše povinných minimálních rezerv. Tyto nepřímé nástroje působí plošně a jsou využívány častěji, i přesto, že součástí jsou zásahy trhu, ale narušení je mnohem mírnější. Dle autora lze mezi nástroje zařadit také takzvané intervence na devizových trzích, které mají za úkol řídit kurz tuzemské měny vůči zahraniční. Za nepřímé nástroje je možné považovat také konverze a swapy cizích měn, tedy nákup a prodej zahraniční měny za tuzemskou (Brčák a kol., 2020, s. 236).

Dle Hrbkové a kol. (2020, s. 84) jsou **operace na volném trhu** jedním z hlavních nástrojů, které centrální banka využívá. Tento nástroj má za cíl regulaci vývoje úrokových sazeb a získat od bank přebytečné peníze. Operace na volném jsou uskutečňovány zejména formou takzvaných repo operací. Jedná se o proces, při kterém banky výměnou za cenné papíry předávají nadbytečné oběživo bance centrální. Tyto peníze jsou následně Českou národní bankou opět za postoupení cenných papírů vráceny i s úrokem. Doba splatnosti této operace je určena na 14 dní, a tak je tento proces označován jako 2T (dvoutýdenní) repo sazba. Repo sazba obvykle dosahuje vyšších hodnot než sazba diskontní (Králová, 2010, s. 66).

Pačesová (2012, s. 24) uvádí, že během repo operací dochází k růstu úrokové míry, kterou lze také nazývat jako takzvané zdražení peněz. Centrální banka má možnost státní cenné papíry buď nakupovat nebo prodávat. V případě prodeje je mnohem těžší získat úvěr a dochází ke zpomalení růstu poptávky. Toto opatření má zabránit inflaci, proto je připodobňováno k jedné z podob restriktivní monetární politiky. Úroková míra se v tuto

chvíli snižuje a ziskat úvěr již není tak obtížné. Dle autora je tento okamžik nazýván jako politika levných peněz. Dochází rovněž ke zvýšení zaměstnanosti, celkové poptávky a růstu produktu. Nákup cenných papírů je uskutečňován, pokud je potřeba ekonomiku oživit například v důsledku hospodářské recese. V tomto případě jde tedy naopak o projev expanzivní monetární politiky. Operace na volném trhu jsou používány nejčastěji, a to z důvodu pružnosti, předpokladu dopadů nebo nízkých nákladů (Vlček, 2016, s. 474).

Podle Revendy a kol. (2012, s. 244) jsou již od roku 1994 operace na volném trhu jedním z podstatných nástrojů monetární politiky. Úrokové sazby cenných papírů, respektive právě repo sazby, jsou stanovovány centrální bankou. Česká národní banka také stanovuje maximální hranici repo sazby, tedy úrokovou sazbu cenných papírů, za kterou si ostatní banky mohou obligace nakoupit. Podle Brčáka a kol. (2020, s. 237) je pro úročení povinných minimálních rezerv využívána 2T repo sazba již od roku 2001. Během roku 2017 se sazba povinných minimálních rezerv dostala z původních 0,05 % na 0,5 %. Následujícího roku se dále vystoupala na 0,75 %. V dalších letech se sazba stále zvyšovala, avšak roku 2020 vzhledem k počínající pandemii, byla tato sazba následně snížena na 0,25 %. Za hlavní nástroj ČNB jsou repo operace považovány již od roku 1996 (Spěváček a kol., 2016, s. 446).

Z pohledu Jurečky a kol. (2017, s. 185) si lze pod pojmem **diskontní politika** představit takový nástroj, díky kterému je možné ovlivnit výši úrokových měr. V tomto případě jsou centrální bankou ovlivňovány úrokové míry v národním hospodářství za pomoci vlastní úrokové míry, jejichž výši centrální banka stanovuje bankám obchodním. Obchodní banky si mohou za tuto úrokovou míru v případě nedostatku likvidity peníze vypůjčit. Centrální banka tedy prostřednictvím tohoto procesu ovlivňuje množství peněz v ekonomice. Ke snížení této diskontní sazby dochází při monetární politice expanzivní. Banky mají možnost výhodnější půjčky u centrální banky, a následně se tak stávají levnější i úvěry v celé ekonomice. V případě restriktivní monetární politiky je tomu naopak. Nadbytek prostředků obchodních bank lze u centrální banky uložit i na velmi krátkou dobu, a to například jen přes noc, ty jsou následně zúročeny diskontní sazbou.

Podle Brčáka a kol. (2020, s. 237) je výše diskontní sazby v České republice minimální. Kupříkladu roku 2012 se tato sazba pohybovala na pouhých 0,05 %, to znamená, že již nebylo možné tuto úroveň snížit. V tomto případě bylo tedy nezbytné, aby začala centrální banka využívat lépe i ostatní nástroje. Dle Vlčka (2016, s. 475) lze růst diskontní sazby nazývat opět jako politiku drahých peněz, jelikož v tento moment cena úroku vzroste a poptávka po úvěru klesá. Opačný proces, při kterém dochází ke snížení diskontní sazby, je

nazýván jako politika levných peněz. Následný efekt těchto změn je závislý na peněžním trhu konkrétní země. Dle autora změny diskontní sazby, tedy růst, často mohou signalizovat případnou nadcházející inflaci.

Dle Hrbkové a kol. (2015, s. 85) je minimální částka, kterou má banka možnost přes noc u centrální banky uložit, stanovena na 10 mil. Kč. Existují rovněž takzvané lombardní sazby, kterými jsou úročeny půjčky bank od banky centrální. Lombardní sazba je horní hranicí, která je používána při transakcích úrokových sazeb na krátké období, na rozdíl od diskontní, která vymezuje hranici spodní. Sazba lombardní a diskontní jsou tedy určitým rozpětím, ve kterém se mohou krátkodobé úrokové sazby pohybovat. Dle Urbana (2011, s. 346) je možné, aby byla diskontní půjčka od centrální banky poskytnuta i různým finančním institucím, které jsou v nesnázích. V tomto případě je centrální banka označována jako takzvaný věřitel poslední instance. Dle toho, zda tedy centrální banka diskontní sazbu zvyšuje či snižuje, je regulována možnost úvěrů.

Revenda a kol. (2012, s. 229) tvrdí, že je možné pomocí úvěrů řídit měnovou bázi pouze jedním směrem, a to především směrem nahoru, tedy zvyšovat. Pokud centrální banka poskytne lombardní úvěr, dojde ke zvýšení měnové báze. Dle autora je na tento typ úvěru pohlíženo jako na úvěr nouzový. Rovněž lombardní sazba dosahuje vyšších hodnot než repo sazba. Výši lombardní sazby lze vyhlásit nezávisle na změnách ostatních sazeb. V případě, že dojde ke snížení této sazby, ostatní sazby mohou být však navýšeny.

Vývoj úrokových sazeb v letech 1996-2021 dle ČNB je zobrazen v tabulce 3.

Tabulka 3 Vývoj úrokových sazeb v ČR stanovených ČNB k těmtož dni v letech 1996-2021 (v %)

Datum	Lombardní sazba	Diskontní sazba	2T repo sazba	Datum	Lombardní sazba	Diskontní sazba	2T repo sazba
21.06.1996	14	10,5	12,4	28.07.2006	3,25	1,25	2,25
14.08.1998	16	11,5	14	29.09.2006	3,5	1,5	2,5
27.10.1998	15	10	12,5	01.06.2007	3,75	1,75	2,75
23.12.1998	12,5	7,5	9,5	27.07.2007	4	2	3
12.03.1999	10	6	7,5	31.08.2007	4,25	2,25	3,25
03.09.1999	8	5,5	6	30.11.2007	4,5	2,5	3,5
27.10.1999	7,5	5	5,5	08.02.2008	4,75	2,75	3,75
23.02.2001	6	4	5	08.08.2008	4,5	2,5	3,5
27.07.2001	6,25	4,25	5,25	07.11.2008	3,75	1,75	2,75
30.11.2001	5,75	3,75	4,75	18.12.2008	3,25	1,25	2,25
22.01.2002	5,5	3,5	4,5	06.02.2009	2,75	0,75	1,75
01.02.2002	5,25	3,25	4,25	11.05.2009	2,5	0,5	1,5
26.04.2002	4,75	2,75	3,75	07.08.2009	2,25	0,25	1,25
26.07.2002	4	2	3	01.10.2012	0,75	0,1	0,25
01.11.2002	3,75	1,75	2,75	02.11.2012	0,25	0,05	0,05
31.01.2003	3,5	1,5	2,5	03.08.2018	2,25	0,25	1,25
26.06.2003	3,25	1,25	2,25	27.09.2018	2,5	0,5	1,5
01.08.2003	3	1	2	02.11.2018	2,75	0,75	1,75
25.06.2004	3,25	1,25	2,25	03.05.2019	3	1	2
27.08.2004	3,5	1,5	2,5	07.02.2020	3,25	1,25	2,25
28.01.2005	3,25	1,25	2,25	17.03.2020	2,75	0,75	1,75
01.04.2005	3	1	2	27.03.2020	2	0,05	1
29.04.2005	2,75	0,75	1,75	01.10.2021	2,5	0,5	1,5
31.10.2005	3	1	2	05.11.2021	3,75	1,75	2,75

Zdroj: vlastní zpracování, ČNB (2021)

Dle tabulky výše byla lombardní sazba nejvyšší v srpnu roku 1998, a to ve výši 16 %. Diskontní sazba byla nejvyšší také v srpnu 1998, konkrétně 11,5 %, avšak dvoutýdenní repo sazba byla nejvyšší v říjnu 1998, tedy 12,5 %. Shodně byly uvedené sazby nejnižší v listopadu 2012, kdy lombardní sazba činila 0,25 %, diskontní sazba 0,05 % a 2T repo sazba také 0,05 %.

Podle Brčáka a kol. (2020, s. 236) lze za pomoci změny sazeb **povinných minimálních rezerv** regulovat množství oběživa v ekonomice. Banky v různých formách strádají hotovost i jiné formy aktiv u centrální banky, které následně tvoří povinné minimální

rezervy. Upřednostňovány jsou spíše formy likvidnější. Pokud dojde ke zvýšení úrovně rezerv, u obchodních bank naopak dojde k poklesu nabídky úvěrů. V opačném případě dojde k navýšení peněz v ekonomice. Stanovení úrovně minimálních rezerv závisí na tom, kolik má banka primárních závazků vzhledem k nebankovním jednotlivcům, avšak pouze se splatností maximálně dvou let. Podle Králové (2010, s. 67) jsou tyto likvidní prostředky uchovávány v takzvaném Zúčtovacím centru České národní banky. Tento nástroj však není tak účinný jako ostatní. Jeho důležitou funkcí je podpora plynulých transakcí mezi bankami.

Revenda a kol. (2012, s. 235) uvádí, že nejsou evidovány přímé vlivy na měnovou bázi ani na úrokovou míru. Pokud však dojde k navýšení povinných minimálních rezerv, a zároveň jsou ostatní rezervy sníženy o stejný rozsah, nedochází pak ke změnám měnové báze. V tomto případě je spíše vytvářen nátlak na vzrůst krátkodobé úrokové míry. Dle autora existuje několik důvodů, proč jsou povinné minimální rezervy jedním z nástrojů měnové politiky. Za jeden z nich lze považovat možnost regulace likvidity bank, i přesto, že je možné jejich likviditu řídit i za pomoci diskontní politiky nebo operací na volném trhu. Peněžní přínos do státního rozpočtu lze považovat za další z důvodů. Pokud dojde k navýšení povinných minimálních rezerv, jedná se o restriktivní monetární politiku, a v opačném případě o expanzivní monetární politiku (Rejnuš, 2016, s. 64).

Dle Vlčka (2016, s. 471-473) lze tvrdit, že s povinnými minimálními rezervami souvisí takzvaný multiplikační účinek úvěrových peněz. Jedná se o situaci, kdy mají banky možnost mnohonásobně navyšovat peněžní zásobu za pomoci operací s úvěry. Při přijímání vkladu bankou, je nutné, aby část těchto peněz byla uložena u centrální banky jako povinná minimální rezerva. Zbývající část si banka ponechá, a nadále má možnost poskytovat nebo přijímat úvěry, čímž dochází k růstu peněžní zásoby. Dle autora lze pokládat tento nástroj za jednu z možností, jak spravovat úvěrové kapacity obchodních bank. Existuje rovněž několik pravidel, která banky usměrňují z hlediska finančních operací. Tato opatření zamezují neúměrnému riskování bank, a následnému krachu banky.

Králová (2010, s. 67) spatřuje jako součást nepřímých měnových nástrojů také **konverze a swapy**. Jde o nákup a prodej zahraniční měny za českou korunu konkrétním bankám, který je v kompetenci centrální banky. O konverzi lze hovořit v případě, že neexistují regresivní operace, naopak je tomu u swapu, který je spojen s určitým zpětným úkonem, avšak za již předem sjednaný kurz. Swapy jsou však na rozdíl od konverzí jen dočasnou změnou ovlivňující nabídku peněz na tuzemském trhu v závislosti na rozsahu trvání zpětné operace (Rejnuš, 2016, s. 65).

3.6 Potraviny a regulace jejich cen

Podle Slimákové (2018, s. 44-45, 207) jsou v potravinářském průmyslu záměrně vyráběny takové potraviny, na kterých si v průběhu času lidé budují závislost, tedy s větším množstvím cukru a tuků se záměrem ovlivnit psychiku osob. Tento způsob ovlivňování byl také dříve používán například v tabákovém průmyslu. Dále autorka uvádí, že podněcování k nákupu méně zdravých potravin přispívají také reklamy, ve kterých jsou více uváděny produkty nezdravé jako jsou sušenky nebo nápoje s vysokým obsahem cukru, více, než je například zelenina nebo ovoce. Co se týká spotřebního koše a potravin, je zde spatřován problém z hlediska opomíjení kvality potravin, vzhledem k tomu, že je posuzována jen gramáž. Kupříkladu pokud jsou hodnoty ve spotřebním koši u smažených potravin stejné s hodnotami u potravin čerstvých, dochází k nesouladu. Dále také nejsou ve spotřebním koši posuzována aditiva nebo cukry a tuky v polotovarech. Potravinářský průmysl, tedy výroba potravin a nealkoholických nápojů, představují jedno ze stěžejních odvětví ve zpracovatelském průmyslu (Kiselačková a kol., (2017, s. 68).

Z pohledu Jílka (2013, s. 19) závisí cenová hladina nejen na změně cenové hladiny v ostatních zemích, ale také na podnebí dané země. V případě, že v zemi panují příznivé podnební a klimatické podmínky, tak i následná úroda je o to bohatší. Růst sklizně představuje poté přebytek potravin na trhu, a tak se ceny potravin snižují. To představuje velký vliv, jelikož spotřební koš je zhruba z jedné čtvrtiny tvořen právě potravinami. Největšími producenty v odvětví potravinářského průmyslu je Německo, Ukrajina, sousední Polsko nebo Francie (Brzóška, 2020, s. 29).

Dle Ministerstva zemědělství (2021) došlo v roce 2021 k novelizaci zákona o potravinách a tabákových výrobcích. Zákon č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, je v ČR důležitým zákonem například z hlediska omezení plýtvání potravinami. Jednou ze změn, kterou novelizace přinesla, byl konec prodeje takzvaných potravin dvojí kvality. Jedná se o takové potraviny, které byly do té doby představovány spotřebitelům jako totožné, avšak z hlediska složení se jednalo o produkty odlišné. Od 12.5.2021, kdy novela začala platit, je nutné potraviny nabízet v rozdílných obalech, s odlišnou grafikou nebo v jiné barvě. Součástí novely jsou také striktnější podmínky pro označení masa s nálepkou „Česká potravina“, kterou musí nově být označeno maso zvířete nejen poraženého v ČR, ale rovněž narozeného a chovaného v České republice.

Dle tvrzení Ministerstva průmyslu a obchodu ČR (2021) se nachází Česká republika k roku 2021 z hlediska plýtvání potravin pod průměrem Evropské Unie. V Evropské Unii je vyhozeno zhruba 170 kg potravinového odpadu na osobu, přičemž v České republice připadá ročně na obyvatele přibližně 50-80 kilogramů odpadu z potravin. Nejvíce takového odpadu pak pochází z domácností, a naopak nejméně z obchodních řetězců.

Co se týká cen potravin, k jejich růstu může z pohledu Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR (2021) docházet také z důvodu stanovování některých kvót. Například v roce 2021 byl skoro schválen návrh, že obchody s prodejní plochou nad 400 metrů budou muset nově povinně umístit do regálů alespoň 55 % potravin z České republiky. Vzhledem k takovému omezení by si tedy tuzemští výrobci mohli dovolit potraviny výrazně zdražovat.

Ministerstvo financí ČR (2021b) v současné době upravuje z hlediska potravin jako takových pouze ceny mléčných výrobků pro žáky, a to maximální cenou, nikoliv cen potravin jako takových. Dále je maximálními cenami ovlivňováno také nájemné z pozemků sloužících jako občanské vybavení pro soudy, policii, školy, kulturu nebo zdravotnictví. Pevné ceny jsou stanoveny zejména pro jízdné veřejnou dráží osobní dopravou. Do věcně usměrňovaných cen lze zařadit povrchovou a pitnou vodu, železniční dopravu nebo služby krematorií. Dále má v kompetenci dle MF (2018a) regulovat ceny také Ministerstvo zdravotnictví ČR, Ministerstvo dopravy ČR, Státní ústav pro kontrolu léčiv, Celní úřad pro Středočeský kraj nebo Energetický regulační úřad. Na dodržování stanovených cen dohlížejí orgány jako je Specializovaný finanční úřad, Státní energetická inspekce nebo Celní úřad.

Holman (2016, s. 154-156, 218-221, 230) tvrdí, že pokud je stanovena maximální cena ze strany státu, není možné, aby prodávající požadoval cenu vyšší, než jaké bylo určeno maximum. Dle autora stát praktikuje takové zásahy, aby pomohl spotřebitelům a ochránil je tak před vysokými cenami, obzvláště těch, které slouží pro uspokojení primárních potřeb. Avšak cenový strop není vždy ku prospěchu, vzhledem k tomu, že si při nižších cenách mohou statek nebo službu dovolit téměř všichni. Například v případě jízdného, kdy cena jízdenky na autobus je příliš nízká, budou lidé preferovat jízdu autobusem a bude jich tak mnoho a hrozí, že se do autobusu nedostanou například lidé, kteří by to potřebovali ať už ze zdravotních důvodů nebo jiných více. V takových případech jsou lidé nuceni nést takzvané nepeněžní náklady. Jedná se například o čas strávený ve frontě na autobus, pokud se tak člověk rozhodne, aby se do autobusu dostal. Zásahem do cen jsou také subvence, což je částka, kterou stát poskytuje producentům k cenám jejich statků. Existuje také takzvaná cenová diskriminace, kdy je nabízeno zboží pro různé skupiny lidí za odlišnou cenu. Cenová

diskriminace pomáhá prodávajícímu maximalizovat zisk a je jednou z cenových strategií. Příkladem může být jiná částka za lístek do kina pro seniory.

Podle Frouze a kol. (2021, s. 93-94) je na trhu potravin cenová hladina spravována spíše prodejci s výjimkou luxusních potravin. Velké firmy se pak o cenách rozhodují i podle spotřebitelského chování nakupujících osob. Dle autora je totiž cena jedním z rozhodujících faktorů, na základě kterých se spotřebitelé o nákupu potravin rozhodují, což dokazuje i to, že v bohatších zemích je podíl výdajů na potraviny nižší, avšak pouze v poměru k příjmu. Zákazník si pak méně všimá například toho, jestli konkrétní druh ryby byl uloven jako vzácný nebo ohrožený druh, a také to z označení na potravinách ani není šance poznat. Rovněž nelze zjistit například čím bylo zvíře před jeho porážkou krmeno. K nižší ceně potravin může přispět import ze zemí s levnou pracovní silou nebo s vhodnějšími přírodními podmínkami pro pěstování.

Pokud jde o události související s potravinami, byla v roce 2017 dle Státní veterinární správy ČR (2017) zaznamenána u vajec a vaječných produktů v zemích EU chemická látka fipronil. Z tohoto důvodu musely být veškeré takové produkty před uvedením na český trh vyšetřeny. Nařízení se však nevztahovalo na české producenty vajec. Dále co se týče trhu s potravinami, bylo v roce 2019 zjištěno, že do hlavního města Praha bylo dovezeno zhruba 300 kg kuřecího masa nakaženého bakterií salmonela, které pocházelo z Polska. Tentýž rok bylo do ČR dovezeno také cca 300 kilogramů závadného hovězího masa z Polska, kde byly poráženy nemocné krávy (Ministerstvo zemědělství ČR, 2019).

Z pohledu Agris.cz (2013) byla v roce 2013 zaznamenána nízká úroda brambor v České republice, a proto došlo také k jejich následnému zdražení. Avšak vzhledem k horkům byla očekávána také vysoká kvalita brambor. Dle Českého statistického úřadu (2021) byla zaznamenána enormní spotřeba potravin v roce 2020. Důvodem vysoké spotřeby byla především tvorba zásob potravin vzhledem k vyhlášení nouzového stavu během pandemie Covid-19. Ve stejném roce došlo zároveň k poklesu spotřeby nealkoholických i alkoholických nápojů vlivem nařízení vlády uzavřít restaurační zařízení.

4 Vlastní práce

Následující část práce je věnována sekundárním datům týkajících se inflace v ČR, a rovněž v Evropské Unii. Součástí kapitoly jsou ukazatelé míry inflace, míra inflace ve spotřebním koši, rovněž meziroční změna mezd a cen potravin z hlediska geografického, spotřební výdaje domácností a ceny vybraného zboží po slevě v českých supermarketech a procentuální výše slevy.

4.1 Inflace v České republice

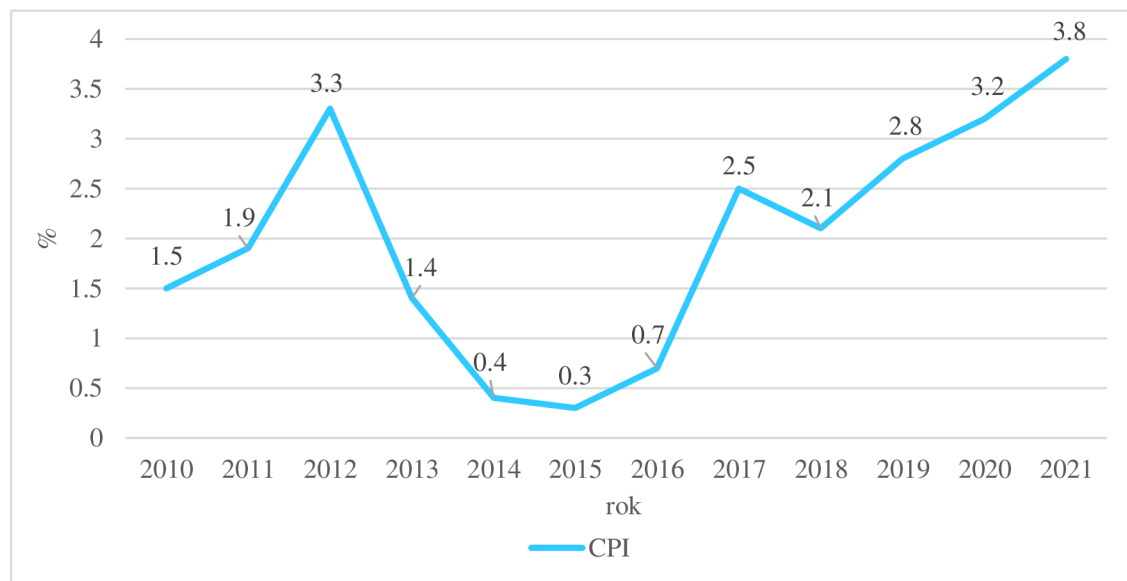
Tato podkapitola je zaměřena na vývoj míry inflace v letech 2010-2021. Jsou zde zobrazeny hodnoty ukazatelů deflátoru HDP a indexu spotřebitelských cen, ale také míra inflace jednotlivých oddílů spotřebního koše.

4.1.1 Vývoj míry inflace v ČR

Průměrná míra inflace je Českým statistickým úřadem zveřejňována pravidelně každý měsíc. Predikce vývoje CPI vydává Ministerstvo financí každé čtvrtletí, a to vždy v lednu, dubnu, červenci nebo srpnu a říjnu nebo listopadu, ve výjimečných případech také v září.

Graf 1 zobrazuje hodnoty indexu spotřebitelských cen v letech 2010-2021.

Graf 1 Průměrná roční změna indexu spotřebitelských cen v ČR v letech 2010-2021 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022b)

Jedním z nejčastějších ukazatelů, pomocí kterého lze měřit míru inflace cen, je index spotřebitelských cen, který zahrnuje průměrnou spotřebu tuzemských domácností. Od roku 2012 až do roku 2015 průměrná míra inflace v České republice nepřetržitě klesala, a to dokonce v tomto období o 3 procentní body. Ve sledovaném období došlo k nejvyššímu meziročnímu růstu roku 2017, konkrétně o 1,8 procentního bodu, tedy na 2,5 %. Průměrná míra inflace meziročně rostla v období let 2010 až 2012, 2015 až 2017, a následně pak od roku 2018. V průběhu let 2018 až 2021 došlo ke změně míry inflace o 1,7 procentního bodu, tedy z původních 2,1 % na 3,8 %. Míra inflace 3,8 %, která byla zachycena v posledním roce sledovaného období, tedy roku 2021, byla zároveň nejvyšší hodnotou v období let 2010-2021. Naopak nejnižší průměrná míra inflace byla zaznamenána v roce 2015, kdy hodnota činila 0,3 %. Nejnižší meziroční pokles míry inflace byl pak zachycen roku 2015, kdy míra inflace klesla pouze o 0,1 procentního bodu. Ve srovnání let 2010 a 2021 došlo tedy z původních 1,5 % k nárůstu míry inflace o 2,3 procentního bodu.

V tabulce 4 je zachycen predikovaný vývoj CPI a skutečná míra inflace pro roky 2010 až 2021.

Tabulka 4 Predikce vývoje míry inflace podle CPI dle Ministerstva financí, skutečná míra inflace a jejich rozdíl v letech 2010-2021 (v %)

Datum predikce	Predikovaný rok	Predikovaná míra inflace (%)	Skutečná míra inflace (%)	Rozdíl predikce a skutečnosti
Říjen/10	2010	2	1,5	0,5
	2011	1,8	1,9	-0,1
Říjen/11	2011	1,9	1,9	0
	2012	3,2	3,3	-0,1
Říjen/12	2012	3,3	3,3	0
	2013	2,1	1,4	0,7
Říjen/13	2013	1,4	1,4	0
	2014	0,7	0,4	0,3
Říjen/14	2014	0,5	0,4	0,1
	2015	1,5	0,3	1,2
Říjen/15	2015	0,4	0,3	0,1
	2016	1,1	0,7	0,4
Listopad/16	2016	0,5	0,7	-0,2
	2017	1,2	2,5	-1,3
Listopad/17	2017	2,4	2,5	-0,1
	2018	2,4	2,1	0,3
Listopad/18	2018	2,2	2,1	0,1
	2019	2,3	2,8	-0,5
Listopad/19	2019	2,8	2,8	0
	2020	2,6	3,2	-0,6
Listopad/20	2020	3,2	3,2	0
	2021	1,9	3,8	-1,9
Listopad/21	2021	3,5	3,8	-0,3
	2022	6,1	x	x

Zdroj: vlastní zpracování, MF (2021a), ČSÚ (2022b)

Predikce Ministerstva financí se od skutečnosti v některých případech lišila více, v některých však byla dokonce přesná. Tyto správné predikce byly však odhadnuty v posledním čtvrtletí pro tentýž rok, a to v letech 2011 až 2013, 2019 a 2020. Úplně největší rozdíl mezi predikcí a skutečností byl zaznamenán v roce 2020, kdy predikce na následující rok, tedy 2021 byla odhadována na 1,9 %, avšak ve skutečnosti dosáhla průměrná roční míra inflace hodnoty 3,8 % a rozdíl tedy činil 1,9 procentního bodu. Odhad indexu spotřebitelských cen pro rok 2022 byl Ministerstvem financí odhadnut dokonce na 6,1 %, což je zároveň nejvyšší predikovaná míra inflace ve sledovaném období, avšak skutečná bude známa až ke konci roku 2022. Největší rozdíl odhadované míry inflace na konci roku od skutečné pro tentýž rok, činil 0,5 procentního bodu, a to roku 2010. Rozdíl mezi

skutečnou a predikovanou hodnotou nad 1 procentní bod se v období let 2010-2021 dostal roku 2014, kdy pro rok 2015 byla odhadována míra inflace 1,5 %, avšak skutečná míra inflace v tomto roce dosáhla pouze 0,3 %, a tedy rozdíl byl 1,2 procentního bodu. Taktéž v roce 2016 odhad Ministerstva financí nevyšel a rozdíl predikované a skutečné hodnoty byl 1,3 procentního bodu, vzhledem k tomu, že skutečná míra inflace dosáhla 2,5 %, avšak odhad pro rok 2017 činil 1,2 %.

4.1.2 Míra inflace ve spotřebním koši ČR

Spotřební koš představuje 12 oddílů, které je možné dále členit na skupiny, třídy a podskupiny. V oddílech lze rovněž pozorovat míru inflace. Uvedené oddíly jsou členěny do roku 2017 dle COICOP a od roku 2018 dle ECOICOP.

Tabulka 5 zachycuje míru inflace ve 12 oddílech spotřebního koše, a to od roku 2010 až do roku 2021.

Tabulka 5 Míra inflace v jednotlivých oddílech spotřebního koše v ČR v letech 2010-2021 (v %, index 2015=100)

Oddíl	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
E01 Potraviny, nealko. nápoje	1,5	4,6	6,9	4,9	2	-1,1	-0,9	5,2	1,3	2,8	4,5	0,8
E02 Alko. nápoje, tabák	4,6	3,1	2,6	3,6	2,8	4,7	4,4	1,8	3	2,2	7,6	8,4
E03 Odívání a obuv	-2,6	-2,2	-3,1	-0,9	3	3,4	1,8	0,3	-1,1	-1,2	3,7	6,5
E04 Bydlení, voda, energie, paliva	1,7	2,8	5	1,8	-1,4	1	0,6	1,7	3	5,3	2,9	2,8
E05 Bytové vybav., zařízení domácnosti	-0,5	-1,5	-1,1	-1	-0,7	0,1	-0,2	-0,2	1,5	1,5	2,9	3,5
E06 Zdraví	5,2	2,9	9,3	2,4	-1,8	-7,1	2,6	3,7	3,7	3,2	2,3	3,6
E07 Doprava	2,6	2,8	2,8	-0,7	0,2	-4,2	-1,7	3,7	2,8	0,4	-0,4	8,4
E08 Pošty a telekom.	-2,1	-0,9	-2,4	-8,9	-5,3	-1,4	-0,5	-0,8	-1,6	-1,9	-3,6	-0,6
E09 Rekreace a kultura	-1	-1,9	-0,2	0,3	0,4	1,4	1,4	1	1	1,6	2,2	3
E10 Vzdělávání	1,6	2,2	2	1,4	1,3	1,2	1,3	1,9	1,7	2,7	3,7	2,3
E11 Stravování a ubyt.	2,5	1,5	3,8	2	1,7	1,5	1,5	5,7	3,6	4,2	4,9	4,3
E12 Ostatní	1	0,9	1,9	1,6	1,3	1,7	1	1,2	2,9	3,8	3,5	3,5

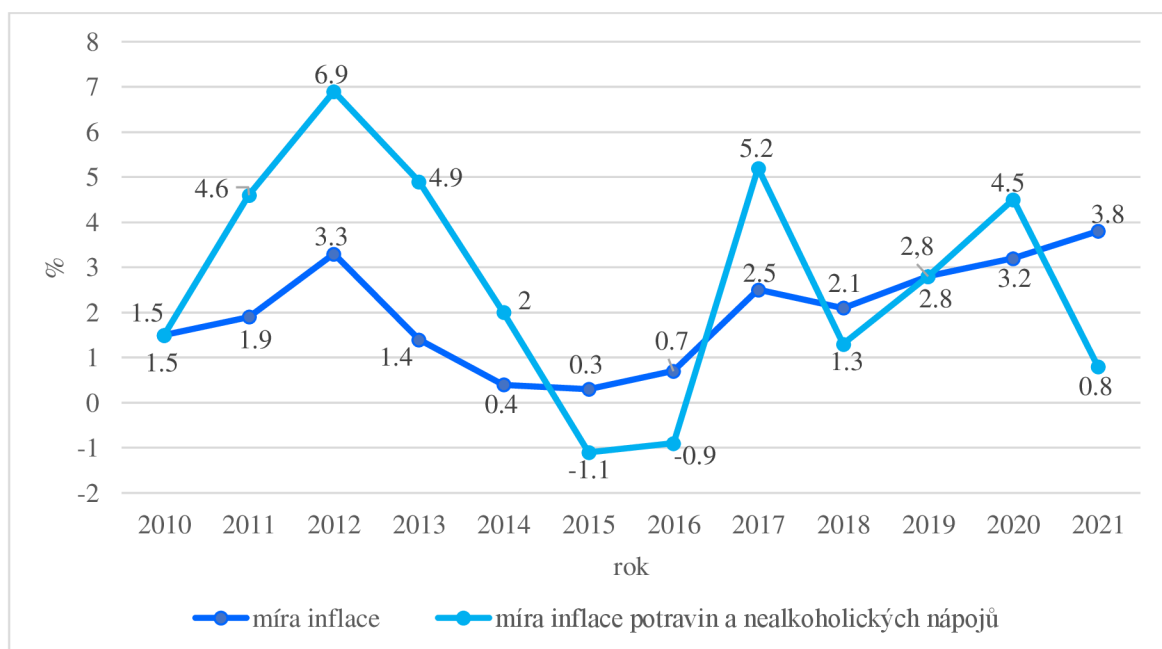
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021a)

Spotřební koš zaznamenal v průběhu let rovněž v jednotlivých oddílech změny. Jednou z nich byla samozřejmě také meziroční míra inflace. V tabulce 5 lze pozorovat jak inflaci, tak deflaci. Konkrétně v oddíle E08, který představují pošty a telekomunikace, docházelo v období let 2010-2021 k neustálému meziročnímu poklesu, konkrétně k deflaci. V roce 2010 dosahoval největší míry inflace oddíl E06, který zahrnuje zdraví, a to konkrétně míru inflace 5,2 %. Naopak nejnižší míra inflace v tomtéž roce, respektive 2,6 %, byla zaznamenána v oddíle E03, kam je zařazeno odívání a obuv. Roku 2011 byla nejvyšší míra inflace dosažena v oddíle potravin a nealkoholických nápojů (E01), tedy 4,6 %. Oproti tomu došlo k největšímu poklesu v oddíle odívání a obuvi (E03), a to deflace 2,6 %. Co se týká roku 2012, zde byla zaznamenána nejvyšší míra inflace 9,3 % v oddíle E06 (zdraví), která byla rovněž také nejvyšší mírou inflace ve všech oddílech v období let 2010-2021. V následujícím roce byla naopak nejnižší deflace sledovaného období 8,9 % v oddíle pošt

a telekomunikací. Oddíl potravin a nealkoholických nápojů zaznamenal také pokles cenové hladiny zboží, a to v letech 2015-2016. Ve sledovaném období došlo k nejvyšší změně v oddíle odívání a obuvi (E03), a to o 9,1 procentního bodu, kdy roku 2010 byla deflace 2,6 % a roku 2021 6,5 %. Naopak oddíl potravin a nealkoholických nápojů (E01) zaznamenal nejnižší změnu míry inflace ve srovnání let 2010 a 2021, a to o 0,7 procentního bodu, stejně tak jako oddíl vzdělávání (E10). V některých oddílech byla zaznamenána pouze kladná míra inflace, v případě jiných rovněž záporná, respektive deflace. V oddílech E02, E10, E11 a E12 byla meziročně zachycena pouze inflace. Co se týká potravin a nealkoholických nápojů, nejvyšší meziroční míra inflace zaznamenaná roku 2012 činila 6,9 %, naopak nejvyšší deflace byla zaregistrována v roce 2015, tedy 1,1 %. Nejméně se za sledované období na růstu míry inflace podílel oddíl pošt a telekomunikací (E08), u nějž byla meziročně ve sledovaném období zaznamenána pouze deflace. V období let 2010-2021 byl zaznamenán nejčastější podíl na zvýšení inflace u oddílu E02, tedy alkoholických nápojů a tabáku, který čtyřikrát v letech 2010-2021 dosahoval nejvyšší míry inflace.

Graf 2 zachycuje meziroční průměrnou míru inflace a meziroční průměrnou míru inflace potravin v letech 2020-2021.

Graf 2 Meziroční průměrná míra inflace a míra inflace potravin a nealkoholických nápojů v ČR v letech 2010-2021 (v %, index 2015=100)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021a, 2022b)

Při pohledu na graf 2 lze pozorovat, jak se inflace potravin a nealkoholických nápojů podílela na celkové míře inflace. Stejná míra inflace v ČR a oddíle E01 byla zaznamenána v roce 2010 a 2019. V období, kdy celková míra inflace rostla, tedy zprvu v letech 2010 až 2012, rostla také míra inflace v oddíle E01. Následně mezi roky 2012 až 2015 klesala míra inflace potravin, a taktéž opět celková míra inflace. V období let 2015-2017 došlo meziročně v obou případech k růstu, a následně byl zaznamenán roku 2018 meziroční pokles, přičemž až do roku 2020 opět meziročně míra inflace v obou případech klesala. V letech 2010-2020 se tedy křivka míry inflace potravin chovala podobně jako celková míra inflace, tedy pokud celková meziroční míra inflace rostla, rostla také meziroční míra inflace v oddíle E01, a naopak. Jediný případ, kdy se průběh meziroční míry inflace v oddíle E01 odlišoval, nastal roku 2021. V tomto případě míra inflace potravin klesla, a to o 3,7 procentního bodu, avšak celková míra inflace v ČR meziročně vzrostla o 0,6 procentního bodu. Nejvyšší meziroční pokles míry inflace u potravin byl zaznamenán roku 2018, kdy míra inflace klesla z původních 5,2 % na 1,3 %, tedy o 3,9 procentního bodu. Jak je z grafu patrné, nejvyšší změna míry inflace v tomto oddíle byla zachycena o rok dříve, tedy meziročně roku 2017, kdy míra inflace vzrostla o 6,1 procentního bodu.

Tabulka 6 zachycuje průměrnou relativní změnu cen potravin v ČR v členění na konkrétní třídy v období let 2018-2021.

Tabulka 6 Průměrná meziroční míra inflace potravin v jednotlivých třídách oddílu potravin a nealkoholických nápojů v ČR v letech 2018-2021 (v %, index 2015=100)

Třída oddílu E01	2018	2019	2020	2021
Pekárenské výrobky; obiloviny	0,29	3,51	2,28	1,94
Maso	1,22	3,55	7,67	-1,80
Ryby	-1,01	1,23	1,25	1,68
Mléko, sýry a vejce	3,83	0,63	0,86	1,12
Oleje a tuky	4,03	-3,19	-1,26	12,31
Ovoce	2,78	-3,90	18,20	-1,42
Zelenina	-0,09	19,56	2,56	-0,18
Cukr, marmeláda, med, čokoláda, cukrovinky a cukrářské výrobky	-1,70	-1,55	4,35	1,65
Potravinářské výrobky a přípravky jinde neuvedené	0,47	3,65	7,96	1,51

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022a)

Co se týče tabulky 6, v některých případech byla zaznamenána meziroční změna cenové hladiny mnohem vyšší než v jiných třídách. Nejvyšší meziroční růst cenové hladiny v jednotlivých třídách byl zachycen v rozdílných letech. Roku 2018 došlo k nejvyššímu meziročnímu nárůstu u olejů a tuků, kdy cenová hladina vzrostla o 4,03 % vzhledem k předchozímu roku. Naopak meziročně klesla cenová hladina nejvíce u cukrů, marmelád, medu, čokolády, aj., a to o 1,7 %. V následujícím roce 2019 prudce vzrostla cenová hladina zeleniny vzhledem k roku 2018, konkrétně o 19,56 %, což byl zároveň nejvyšší meziroční nárůst cenové hladiny ve sledovaném období. Oproti tomu roku 2019 byla u ovoce zachycena deflace, a to na 3,9 %, zároveň tento pokles byl taktéž nejvyšším z celého sledovaného období. V roce 2020 došlo k nárůstu cenové hladiny ovoce, tedy o 18,2 %, a naopak opět nejvíce meziročně klesla cenová hladina oleje a tuků, a to o 1,26 %, avšak nadcházející rok vzrostla cenová hladina meziročně nejvíce, respektive o 12,31 %, ale vzhledem k tomu, že předtím také meziročně klesla. V roce 2021 pak nejvíce poklesla meziročně cenová hladina masa, konkrétně o 1,8 %. Ve sledovaném období tak rostla meziročně cenová hladina konstantně u pekárenských výrobků a obilovin, mléka, sýrů a vajec, a také u potravinářských výrobků a přípravků, kam patří například koření nebo sůl.

4.2 Inflace potravin v ČR

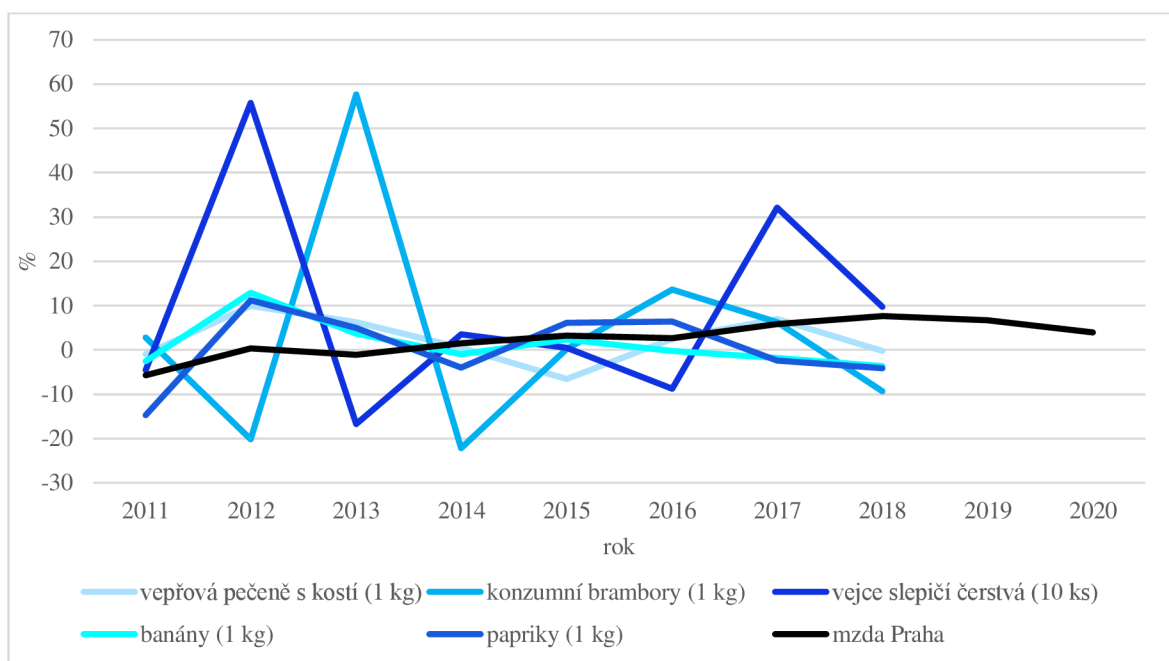
Tato podkapitola se věnuje vybraným reprezentantům spotřebního koše z oddílu potravin a nealkoholických nápojů. Zkoumána je změna cen potravin, a zároveň průměrných hrubých měsíčních mezd dle krajů, a také změna průměrných cen v České republice.

4.2.1 Změna cen potravin a mezd v ČR dle geografického hlediska

V této podkapitole je zkoumána změna cen uvedených potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v časovém období let 2011-2020, a to z hlediska vyšších územních samosprávných celků.

Graf 3 zobrazuje změnu ceny a mezd v hlavním městě Praha v letech 2011 až 2020.

Graf 3 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v hlavním městě Praha v letech 2011-2020 (v %)

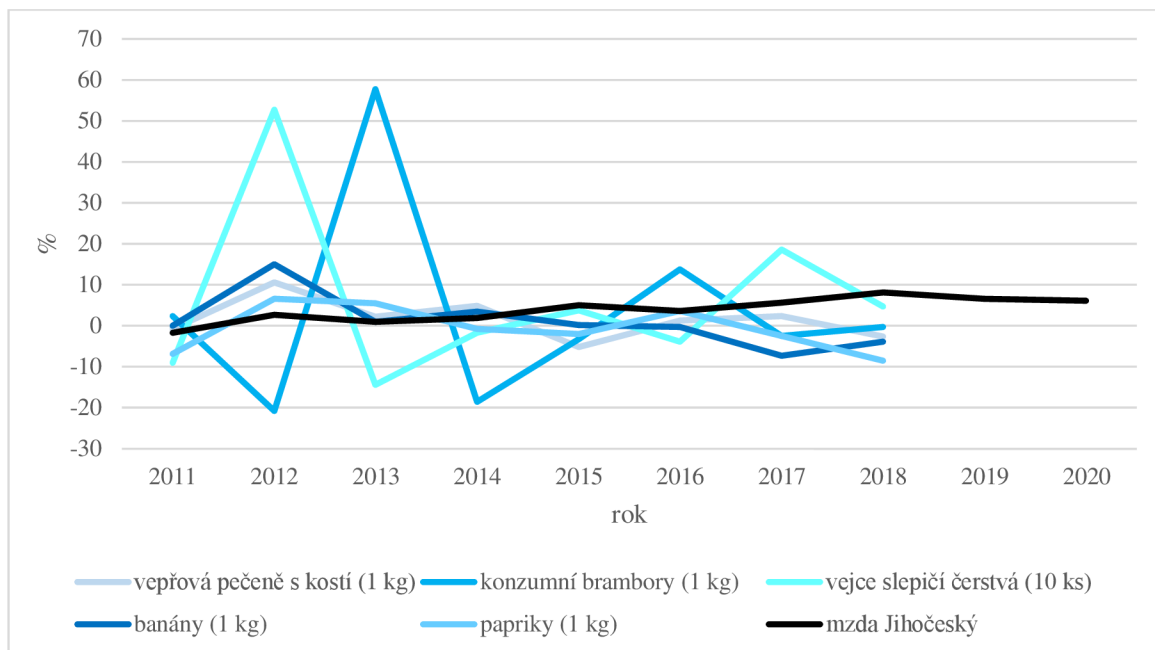
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b), MPSV (2021)

Na základě výpočtu změny cen byla na grafu 3 sledována i průměrná hrubá měsíční mzda v hlavním městě. Na grafu lze pozorovat výkyvy ve změnách cen mezi jednotlivými roky u jednotlivých potravin. Cena v případě vepřové pečeně roku 2011 meziročně klesla o 0,97 %, tedy cena v roce 2011 v hlavním městě byla nižší než cena za tuto potravinu v roce 2010. Mezi roky 2012 a 2014 cena vepřové pečeně v Praze rostla, přičemž roku 2012 byl

zaznamenán nejvyšší meziroční nárůst, a to o 9,93 %. Roku 2015 cena vzhledem k roku 2014 klesla nejvíce, a to o 6,58 %. Poté do roku 2017 cena meziročně opět rostla, a v roce 2018 cena klesala. Na počátku sledovaného období, tedy roku 2011, se cena vepřové pečeně pohybovala v průměru na 103,34 Kč a roku 2018 stála v průměru 124,02 Kč. V případě banánů došlo ve srovnání let 2010 a 2011 také k poklesu ceny. Nejvíce cena vzrostla v roce 2012, konkrétně o 12,89 % oproti roku předchozímu, přičemž roku 2011 stály banány 25,98 Kč a v roce 2018 to bylo 29,03 Kč za kg banánů. Od roku 2016 cena stále meziročně klesala. Konzumní brambory v hlavním městě zaznamenaly velký nárůst ceny v roce 2013, a to konkrétně o 57,67 %. Tento meziroční nárůst ceny mohl být způsoben vysokými horky, která v průběhu toho roku v ČR panovala. Následující rok cena meziročně klesla, a to o 22,2 %, což byla rovněž nejvyšší pokles na grafu. Rozdíl ceny brambor se ve srovnání začátku a konce sledovaného období lišil o 1,06 Kč, kdy z původních 14,2 Kč vzrostla cena na 15,26 Kč. Cena paprik v roce 2011 byla nižší než předchozí rok, konkrétně o 14,74 %. Další 2 roky docházelo k růstu ceny paprik a roku 2012 byl zaznamenán nejvyšší meziroční růst, a to o 11,2 %. Rok 2014 zaznamenal pokles cen oproti roku 2013, a to o 3,95 %. Meziročně roku 2016 cena rostla, následně však klesla. Roku 2011 bylo možné nakoupit papriky v průměru za 51,36 Kč, avšak v roce 2018 již za 60,81 Kč. U vajec lze v roce 2012 pozorovat taktéž značný výkyv. S porovnáním roku 2011 došlo k nárůstu ceny o 55,76 %. Vysoký nárůst ceny byl zaznamenán také v roce 2017, kdy cena vajec oproti ceně roku 2011 vzrostla o 32,11 %. V průběhu sledovaného období cena rostla, a poté klesala. V případě vajec průměrná cena vzrostla v období let 2011-2018 z původních 22,58 Kč na 40,22 Kč. Co se týká průměrné hrubé měsíční mzdy v hlavním městě ČR, ta meziročně klesla pouze dvakrát. Nejvyšší pokles byl zaregistrován v roce 2011, kdy se mzda oproti roku 2010 snížila o 5,73 %. Od roku 2014 mzda ve sledovaném období již jen rostla. Nejvyšší změna oproti předchozímu roku byla v roce 2018, a to o 7,63 %. V hlavním městě mzda vzrostla ve sledovaném období z 35 415 Kč na 47 657 Kč.

Graf 4 zachycuje změnu cen potravin a mezd v Jihočeském kraji v letech 2011-2020.

Graf 4 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Jihočeském v letech 2011-2020 (v %)

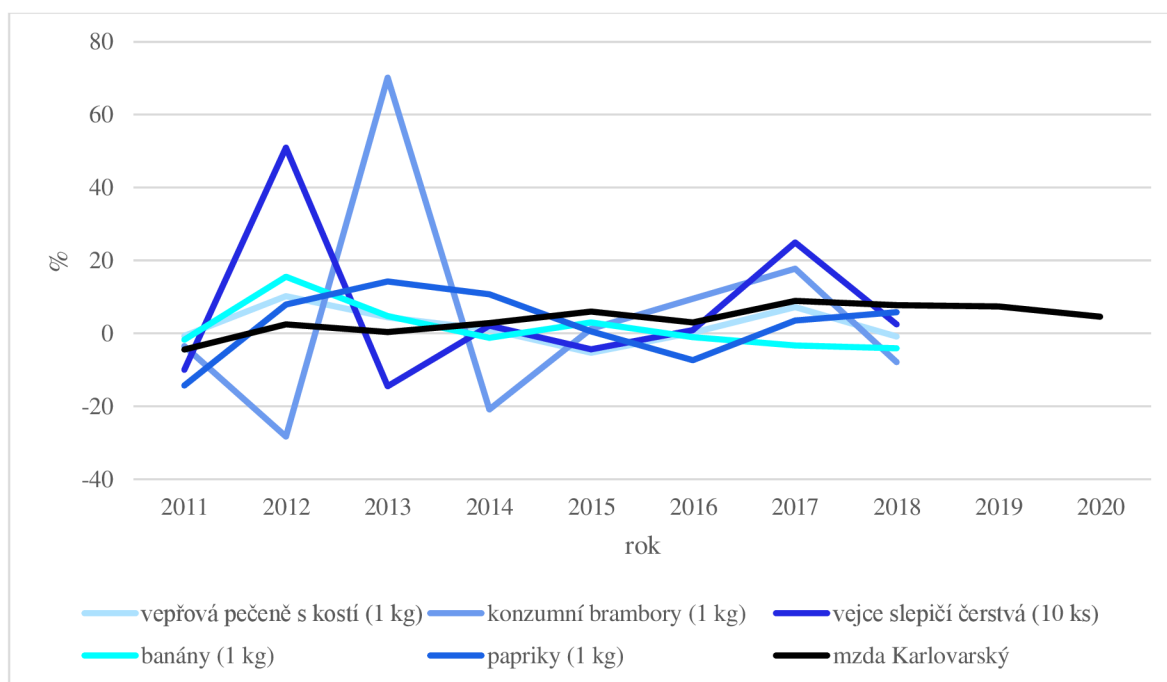
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b), MPSV (2021)

V případě grafu uvedeného výše se meziroční cena potravin a mzda pohybovala podobně. Meziroční pokles mzdy v Jihočeském kraji byl vzhledem k roku předchozímu pouze v roce 2011, a to o 1,69 %, následně pak ve sledovaném období již jen rostla. Největší nárůst ceny byl zaznamenán v roce 2018, kdy došlo k přírůstku o 8,15 % ve srovnání s rokem předchozím. Nejvyšší meziroční pokles byl pak roku 2013, a to o 1,01 %. Roku 2011 tedy mzda činila 22 873 Kč a roku 2020 to bylo 33 999 Kč. Co se týká vepřové pečeně s kostí, ta dosáhla nejvyššího meziročního nárůstu ceny v roce 2012, konkrétně o 10,6 %. Nejvyšší pokles ceny v meziročním srovnání byl zaregistrován v roce 2015, tedy o 5,16 %. Ceny této potraviny se v uvedeném období měnily. Na počátku sledovaného období činila průměrná cena 101,84 Kč a roku 2018 konkrétně 115,57 Kč. V případě banánů měla změna ceny rostoucí charakter v období let 2012-2015. K nejvyššímu poklesu ceny oproti předchozímu roku došlo v roce 2017, kdy byl zaznamenán pokles o 7,3 %. Naopak nejvyšší přírůstek byl roku 2012, ve kterém cen vzrostla o 15,03 %. Průměrná cena banánů byla na počátku období 27,62 Kč a v roce 2018 činila 29,53 Kč. Konzumní brambory zaznamenaly taktéž výkyvy v jednotlivých letech. Nejvyšší pokles ceny ve srovnání s rokem předchozím byl zaregistrován roku 2012, konkrétně o 20,77 %. Následující rok bylo však dosaženo v tomto kraji nejvyššího meziročního růstu ceny této potraviny, a to o 57,74 % oproti roku předchozímu. V roce 2011 byla cena brambor 13,29 Kč a roku 2018 byla cena v průměru

14,46 Kč. Ceny paprik v Jihočeském kraji se ve sledovaném období rovněž měnily, přičemž v roce 2011 bylo papriky možné pořídit v průměru za 58,57 Kč. Nejvyšší meziroční růst ceny o 6,61 % byl zaznamenán v roce 2012. Roku 2018, kdy cena paprik byla 59,24 Kč, došlo k poklesu ceny paprik o 8,5 %. Nejvyššího přírůstku ceny vajec v porovnání s předchozím rokem bylo dosaženo roku 2012, konkrétně o 52,73 %. Následující rok pak zaznamenal nejvyšší pokles ceny vajec oproti roku 2012, a to o 14,39 %. V roce 2011 se cena vajec pohybovala na 23,61 Kč a v roce 2018 na 37,51 Kč.

Na grafu 5 lze sledovat změnu cen potravin a mzdy, a to v kraji Karlovarském, taktéž v období od roku 2011 do roku 2020.

Graf 5 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Karlovarském v letech 2011-2020 (v %)

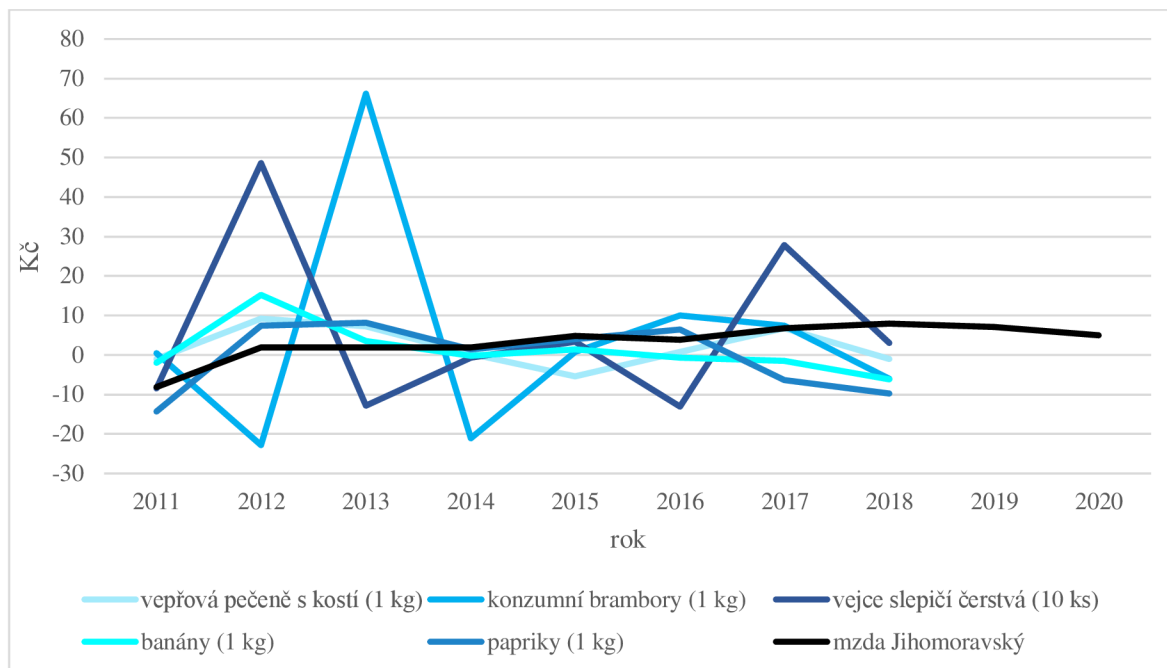
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b), MPSV (2021)

V kraji Karlovarském se změna cen potravin vzhledem k předešlým grafům lišila o něco více. Co se týká vepřové pečeně s kostí, nejvyšší meziroční přírůstek byl zaznamenán roku 2012, a to o 10,23 %. V opačném případě to byl rok 2015, ve kterém nejvyšší meziroční pokles ceny sledovaného období byl o 5,28 %. V období let 2012-2014 se cena nezvyšovala tak rychle, avšak stále rostla. Následně roku 2016 a 2017 byla změna ceny opět kladná a v roce 2018 opět záporná. Na počátku sledovaného období byla cena vepřové pečeně

101,97 Kč a roku 2018 činila 119,81 Kč. Průběh změny cen banánů zaregistroval v období let 2011-2018 více záporných čísel. Roku 2011, kdy cena banánů byla 26,21 Kč, vzhledem k roku 2010 klesla cena o 1,65 %. Meziročně roku 2012 byl zaznamenán nejvyšší nárůst ceny, a to o 15,57 %, avšak od roku 2016 se snižovala a byl taktéž zachycen nejvyšší meziroční pokles sledovaného období, konkrétně o 4,06 % v roce 2018, kdy cena banánů byla 29,74 Kč. U konzumních brambor byl zaregistrována nejvyšší růst ceny roku 2013, a to dokonce o 70,2 % oproti předchozímu roku. Nejvyšší pokles ceny byl zaznamenán v roce předchozím, tedy roku 2012, a to snížení o 28,29 % v porovnání s rokem 2011, kdy cena brambor byla 13,43 Kč a v roce 2018 konkrétně 15,62 Kč. Ceny paprik v Karlovarském kraji taktéž od roku 2012 až do 2015 v porovnání s předchozími roky rostly, nejvíce však roku 2013, kdy ceny ve srovnání s předchozím rokem vzrostly o 14,27 %. Nejvyšší meziroční pokles ceny byl zaznamenán roku 2011, kdy papriky stály v průměru 40,84 Kč, a to o 14,28 %. Na konci sledovaného období byla cena paprik 57,28 Kč. U vajec v roce 2012 byla zaznamenána změna ceny o 51 %. V letech 2011-2015 byla změna cen této potraviny proměnlivá, střídala se tedy změna záporná a kladná. Od roku 2016 cena vajec v Karlovarském kraji meziročně rostla a roku 2018 činila 37,51 Kč. V roce 2011 stály vejce 22,96 Kč. Pokud jde o průměrnou hrubou měsíční mzdu v tomto kraji, zde byl zaznamenán meziroční pokles mzdy pouze roku 2011. Od roku 2012 až do konce sledovaného období docházelo meziročně k růstu mzdy. Nejvíce však v roce 2017, kdy mzda vzrostla o 8,94 % v porovnání s rokem 2016. Mzda v tomto kraji tedy vzrostla roku 2020 o 10 006 Kč vzhledem k roku 2011, kdy mzda činila 21 055 Kč.

V grafu 6 jsou zaznamenány změny cen potravin a mezd v Jihomoravském kraji v období let 2011-2020.

Graf 6 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Jihomoravském v letech 2011-2020 (v %)

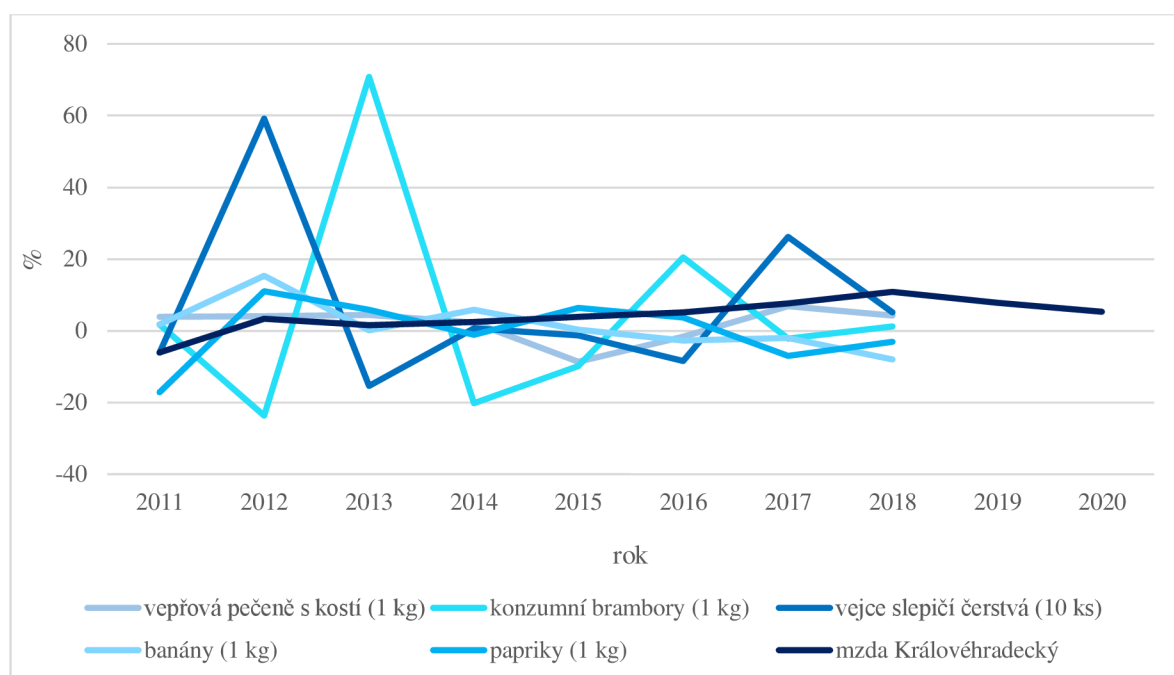
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b), MPSV (2021)

Změna ceny vepřové pečeně s kostí v Jihomoravském kraji měla mezi roky 2012-2014, a taktéž v letech 2016 a 2017 rostoucí charakter. Nejvyšší meziroční přírůstek byl zaznamenán v roce 2012, a to o 9,21 %. V roce 2015 byl zaregistrován nejvyšší pokles ceny, konkrétně o 5,4 %. Na počátku sledovaného období byla cena pečeně v průměru 100,87 Kč a na konci 119,29 Kč. Rovněž v případě banánů byl nejvyšší meziroční přírůstek ceny zachycen v roce 2012, tentokrát o 15,21 %. Od roku 2016 cena tak rychle nerostla, a tak byl roku 2018, kdy cena banánů byla 30,62 Kč, zaznamenán nejvyšší pokles ceny, tedy o 6,16 %. Roku 2011 banány stály v průměru 27,62 Kč. Konzumní brambory byly v roce 2011, kdy cena této potraviny byla 13,59 Kč, jedinou z uvedených potravin, která zaznamenala kladný přírůstek oproti roku 2010, a to o 0,44 %. Následující rok byl zaznamenán nejvyšší meziroční pokles ceny o 22,81 %. O rok později, tedy v roce 2013 bylo dosaženo nejvyšší meziroční změny ceny, konkrétně o 66,16 %. V období let 2015-2017 byl zaregistrován meziroční růst. Roku 2018, kdy bylo možné brambory pořídit v průměru za 15,37 Kč, cena oproti roku 2017 klesla. Co se týká paprik, jejich ceny meziročně rostly od roku 2012 do roku 2016. Nejvyšší meziroční růst byl zaznamenán v roce 2013, kdy cena vzrostla o 8,17 %. Meziročně nejvyšší pokles byl v roce 2011, a to o 14,3 %, kdy papriky stály 54,22 Kč. Roku 2018 se jejich cena dostala na 59,8 Kč. U vajec se v Jihomoravském kraji změna ceny v průběhu uvedených let

měníla ze záporné na kladnou. Nejvyšší meziroční růst byl zaregistrován v roce 2012, konkrétně o 48,58 %. Naopak roku 2016 dosáhla cena vajec největšího poklesu vzhledem k přechozímu roku, tedy o 13,06 %. Roku 2011 byla cena vajec 23,94 Kč a roku 2018 to bylo 36,41 Kč. V případě meziroční změny průměrné hrubé měsíční mzdy byl zaznamenán pokles pouze na počátku sledovaného období, konkrétně roku 2011, a to o 8,11 %. Od té doby již mzda jen rostla. K nejvyššímu meziročnímu růstu mzdy došlo v roce 2018, a to o 7,95 %, kdy mzda byla 36 547 Kč. Roku 2011 činila 24 429 Kč.

Na grafu 7 je zachycena změna cen potravin a průměrné hrubé měsíční mzdy v Královéhradeckém kraji opět od roku 2011 do roku 2020.

Graf 7 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Královéhradeckém v letech 2011-2020 (v %)

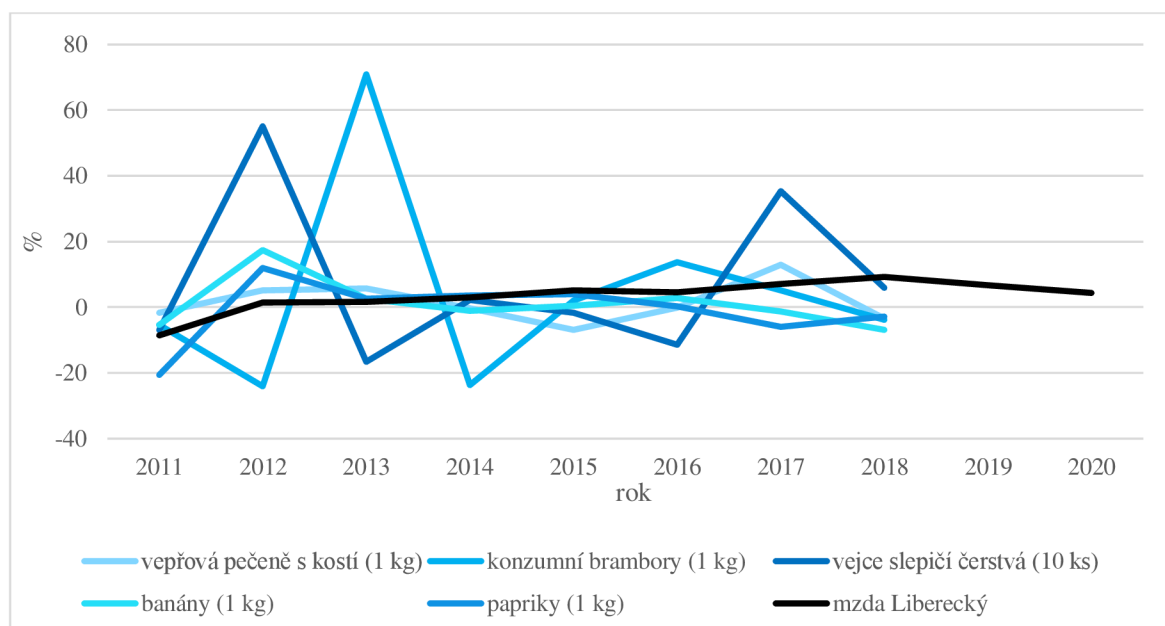
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b), MPSV (2021)

I v kraji Královéhradeckém byla meziroční změna průměrné hrubé měsíční mzdy záporná pouze na počátku sledovaného období. Roku 2011, kdy mzda byla 22 252 Kč, tak dosahovala změna pokles o 6,04 % a v následujících letech již jen rostla. K nejvyššímu meziročnímu přírůstku došlo roku 2018, a to o 10,86 %, kdy mzda činila 35 448 Kč. Cena vepřové pečeně v tomto kraji rostla v letech 2011-2014, poté po dobu dvou let docházelo k poklesu ceny oproti předchozímu roku, následně pak opět rostla. Nejvyšší změna byla zaznamenána v roce 2017, konkrétně o 6,86 %, naopak nejvyšší pokles byl roku 2015, a to

o 8,63 %. Roku 2011 byla cena pečeně 104,31 Kč a roku 2018 to bylo 116,14 Kč. Změna ceny banánů byla v prvních pěti letech sledovaného období kladná, následně pak již záporná. Nejvyšší meziroční pokles ceny byl zaznamenán v roce 2018, a to o 8 %, kdy cena banánů byla 30,24 Kč. V roce 2011 činila cena banánů v průměru 28,11 Kč. Nejvyšší změna dosahovala 15,33 % v roce 2012. V případě konzumních brambor docházelo ve sledovaném období ke střídavému meziročnímu průběhu. Zejména roku 2013, kdy nejvyšší nárůst ceny byl o 70,8 %. V roce předchozím, tedy 2012, došlo k největšímu poklesu ceny brambor vzhledem k roku 2011, kdy cena brambor byla 12,47 Kč, a to o 23,66 %. V roce 2018 činila průměrná cena 13,97 Kč. Změna ceny paprik vykazovala taktéž proměnlivý charakter. Největší pokles ceny byl zaznamenán roku 2011, kdy papriky stály v průměru 56,47 Kč, konkrétně o 17,15 %. Naopak rok následující vzrostla cena, a to o 11,03 %. Na konci sledovaného období bylo možné papriky pořídit v průměru za 65,24 Kč. Meziroční změna ceny vajec taktéž v průběhu sledovaného období dosahovala střídavě záporných a kladných změn. K nejvyššímu meziročnímu přírůstku došlo roku 2012, kdy cena této potraviny vzrostla o 59,17 %. Nejnižší byla pak zaznamenána v nadcházejícím roce, a to pokles o 15,37 %. Roku 2011 byla cena vajec 23,66 Kč a v roce 2018 to bylo 38,44 Kč.

Graf 8 zachycuje rovněž změnu cen potravin a mzdy, v tomto případě v kraji Libereckém, taktéž v letech 2011-2020.

Graf 8 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Libereckém v letech 2011-2020 (v %)

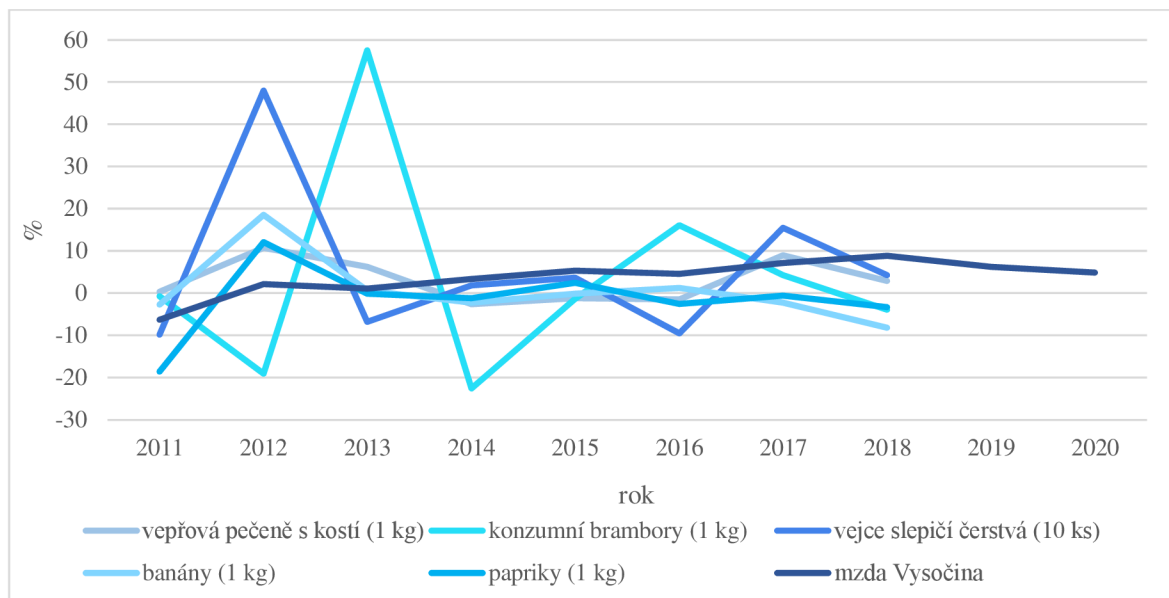

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b), MPSV (2021)

V případě vepřové pečeně s kostí v kraji Libereckém byla zaznamenána změna ceny záporná i kladná. Roku 2017 došlo k nejvyššímu meziročnímu přírůstku ceny, konkrétně o 12,94 %. Roku 2015 byl zaregistrován nejvyšší pokles, a to o 6,88 %. Na počátku sledovaného období činila cena pečeně 104,11 Kč a na konci 117,06 Kč. Změna ceny banánů se meziročně taktéž měnila ze záporných čísel na kladné. V roce 2012, kdy v předešlém roce stála tato potravina 25,85 Kč, byl nejvyšší nárůst ceny o 17,41 %. Na konci sledovaného období, kdy cena banánů byla 29,24 Kč, byl zaznamenán nejvyšší pokles, konkrétně o 6,88 %. Co se týká brambor, ty mezi roky 2015-2017 vykazovaly kladné změny. Nejvyšší meziroční přírůstek ceny byl však zaregistrován roku 2013, a to o 70,93 %. V roce 2012 došlo k nejvyššímu meziročnímu poklesu ceny brambor, kdy cena klesla o 24,06 %. V roce 2011 bylo možné brambory pořídit za 13,09 Kč a roku 2018 za 15,16 Kč. Cena paprik v období let 2012-2016 rostla. Nejvyšší růst ceny však byl zachycen roku 2012, a to konkrétně o 11,96 %. Naopak v roce předchozím, kdy cena papriky byla 51,74 Kč, byl zaznamenán nejvyšší pokles o 20,6 %. V roce 2018 činila průměrná cena 58,62 Kč. U vajec lze na grafu pozorovat taktéž výkyvy v přírůstcích cen. Nejvyšší pokles ceny oproti předchozímu roku byl zaznamenán roku 2013, a to o 16,6 %. Změna ceny o 55,1 % v roce 2012 byla oproti tomu nejvyšším nárůstem u této potraviny ve sledovaném období. Ve srovnání počátku s koncem vzrostla cena vajec o 14,8 Kč, tedy z původních 22,76 Kč. Rovněž průměrná hrubá měsíční mzda meziročně klesla pouze v roce 2011, kdy mzda činila 23 170 Kč. V následujících letech mzda již jen rostla, nejvíce však meziročně roku 2018, konkrétně o 9,24 %, přičemž mzda byla 35 329 Kč.

Graf 9 zachycuje změnu cen potravin a mzdy v kraji Vysočina v letech 2011-2020.

Graf 9 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Vysočina v letech 2011-2020 (v %)

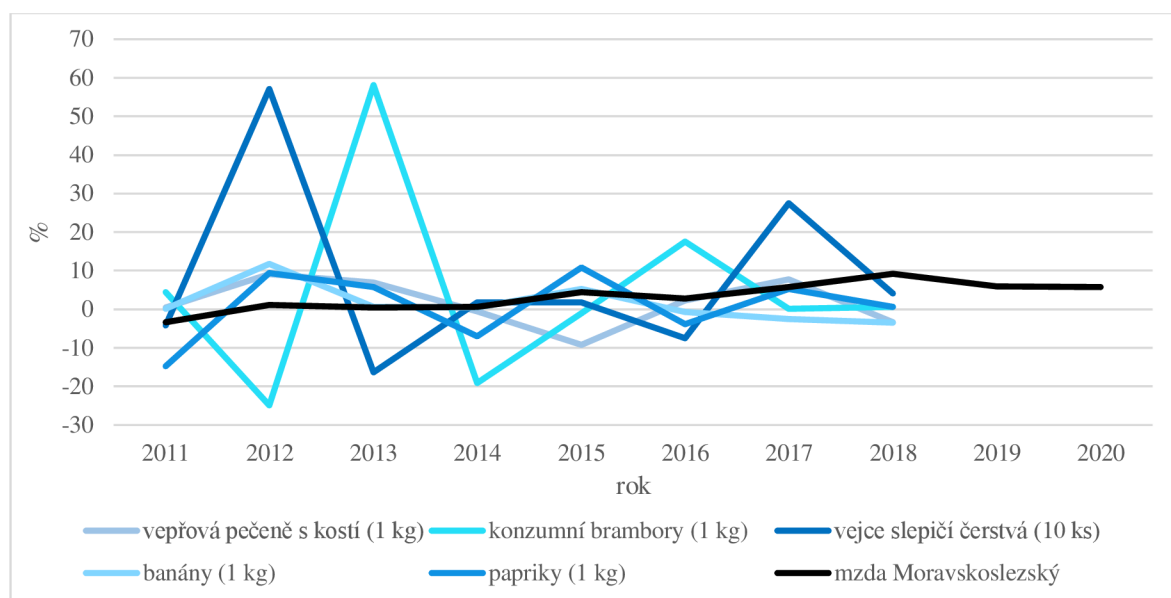
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b), MPSV (2021)

Taktéž v kraji Vysočina byl meziročně pokles průměrné hrubé měsíční mzdy záporná pouze na počátku sledovaného období, tedy v roce 2011, kdy cena potravin vzhledem k roku 2010 klesla o 6,25 %, přičemž mzda 22 369 Kč. Od roku 2012 byl zaznamenán meziročně pouze růst a nejvyšší byl dosažen v roce 2018, a to o 8,89 %, kdy mzda činila 34 283 Kč. Meziroční pohyb cen vepřové pečeně s kostí měl v prvních třech letech rostoucí tendenci, následně po dobu tří let pak klesající charakter. V posledních dvou letech sledovaného období již opět docházelo ke kladným přírůstkům. Cena vepřové pečeně dosáhla v tomto kraji nejvyššího růstu roku 2012, konkrétně o 10,78 %. Nejvyšší meziroční pokles ceny byl zachycen roku 2014, a to o 2,57 %. Na počátku sledovaného období stála pečeně 99,03 Kč a na konci 123,92 Kč. I u banánů byla zaznamenána v období let 2011-2018 proměnlivá změna ceny. Nejvyšší meziroční růst ceny byl zaregistrován v roce 2012, kdy cena vzrostla o 18,59 %. V roce předchozím byla cena banánů 28,56 Kč. Oproti tomu roku 2018 byl zaznamenán nejvyšší pokles ceny, tedy o 8,15 %, kdy banány stály v průměru 30,31 Kč. Co se týká konzumních brambor, lze na grafu taktéž pozorovat výkyvy v růstu či poklesu cen. K nejvyššímu meziročnímu nárůstu ceny došlo roku 2013, kdy růst byl o 57,56 %. Následující rok však byl zachycen nejvyšší pokles oproti přecházejícímu roku, a to o 22,54 %. V roce 2011 byla cena brambor 13,40 Kč a roku 2018 byla cena 15,19 Kč. Ceny paprik se v kraji Vysočina také v průběhu sledovaného období měnily. Nejvyšší pokles byl zaregistrován na začátku uvedeného období, tedy roku 2011, kdy cena paprik byla 54,40 Kč

a cena klesla o 18,54 %. Nejvyšší meziroční přírůstek byl pak zaznamenán v následujícím roce, kdy vzhledem k roku 2011 došlo k růstu o 12,13 %. V roce 2018 byla zaznamenána cena této potraviny 57,86 Kč. U vajec byly změny rovněž velmi proměnlivé, avšak od roku 2017 byly kladné. Nejvyšší meziroční růst ceny byl zachycen roku 2012, konkrétně o 48,02 %. Roku 2016 bylo naopak dosaženo nejvyššího poklesu ceny oproti předchozímu roku, a to o 9,42 %. V roce 2011 bylo možné pořídit vejce v průměru za 24,70 Kč a roku 2018 za 39,38 Kč.

Graf 10 zobrazuje data téhož typu v období let 2011-2020, avšak v kraji Moravskoslezském.

Graf 10 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Moravskoslezském v letech 2011-2020 (v %)

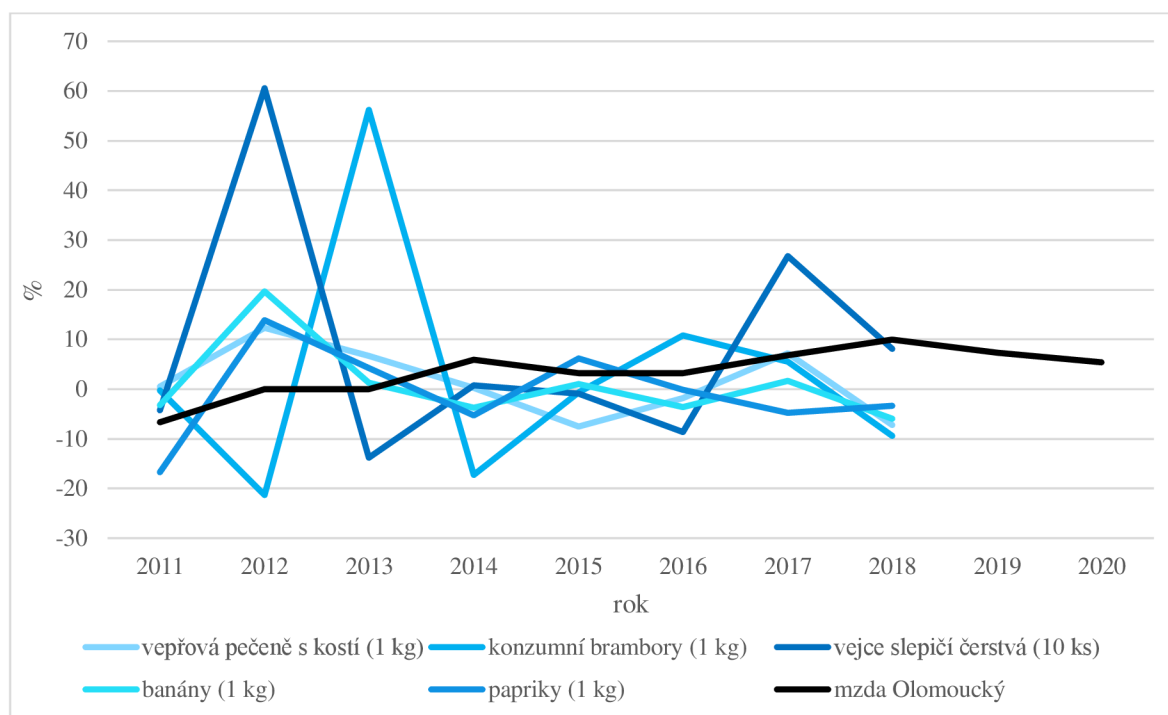
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b), MPSV (2021)

I v Moravskoslezském kraji meziročně klesla průměrná hrubá měsíční mzda jen v roce 2011, a to o 3,35 %, přičemž mzda byla 23 746 Kč. Rok 2018 opět zaznamenal nejvyšší nárůst, konkrétně o 9,2 %, a zároveň mzda byla 33 666 Kč. Změna ceny vepřové pečeně s kostí byla v letech 2011-2013 kladná. Následně však po dobu dvou let klesala. Nejvyšší meziroční přírůstek ceny byl zaznamenán roku 2012, kdy cena vzrostla o 9,11 %. Nejvyšší meziroční pokles ceny byl o 9,22 % v roce 2015. V roce 2011 stála pečeně v průměru 95,92 Kč a roku 2018 stála 107,70 Kč. Cena banánů meziročně rostla od roku 2011 až po rok 2015, poté již jen klesala. Nejvyšší nárůst ceny byl zachycen roku 2012, konkrétně o 11,76 %. Oproti tomu nejvyšší pokles byl zaregistrován na konci sledovaného

období, kdy cena banánů byla 28,34 Kč, a to o 3,47 %. Banány v roce 2011 stály 25,52 Kč. Cena konzumních brambor se v letech 2011-2015 také měnila. Od roku 2016 však byly zaznamenány hodnoty již jen kladné. Nejvyššího meziročního poklesu ceny bylo dosaženo roku 2014, kdy cena klesla o 19,18 %. Nejvyšší růst ceny byl zachycen v roce předchozím, tedy 2013, kdy změna byla o 58,11 %. Ve srovnání počátku sledovaného období s koncem vzrostla cena brambor z původních 13,13 Kč na 14,74 Kč. Nejvyšší meziroční pokles ceny paprik byl zaznamenán roku 2011, kdy cena paprik byla 50,03 Kč, a to konkrétně o 14,76 %. Nejvyšší nárůst ceny byl o 10,83 % roku 2015. Na konci sledovaného období bylo možné papriky pořídit v průměru za 60,78 Kč. Meziročně ceny čerstvých vajec rovněž střídavě rostly a klesaly. Nejvyšší nárůst ceny byl zaznamenán roku 2012, a to o 57,09 %. Nadcházející rok byl zachycen nejvyšší pokles, a to konkrétně o 16,34 %. V zobrazeném období vzrostla cena vajec o 15,16 Kč, tedy z původních 22,56 Kč.

Graf 11 představuje změnu cen potravin a mzdy v období let 2011-2020, ale v kraji Olomouckém.

Graf 11 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Olomouckém v letech 2011-2020 (v %)

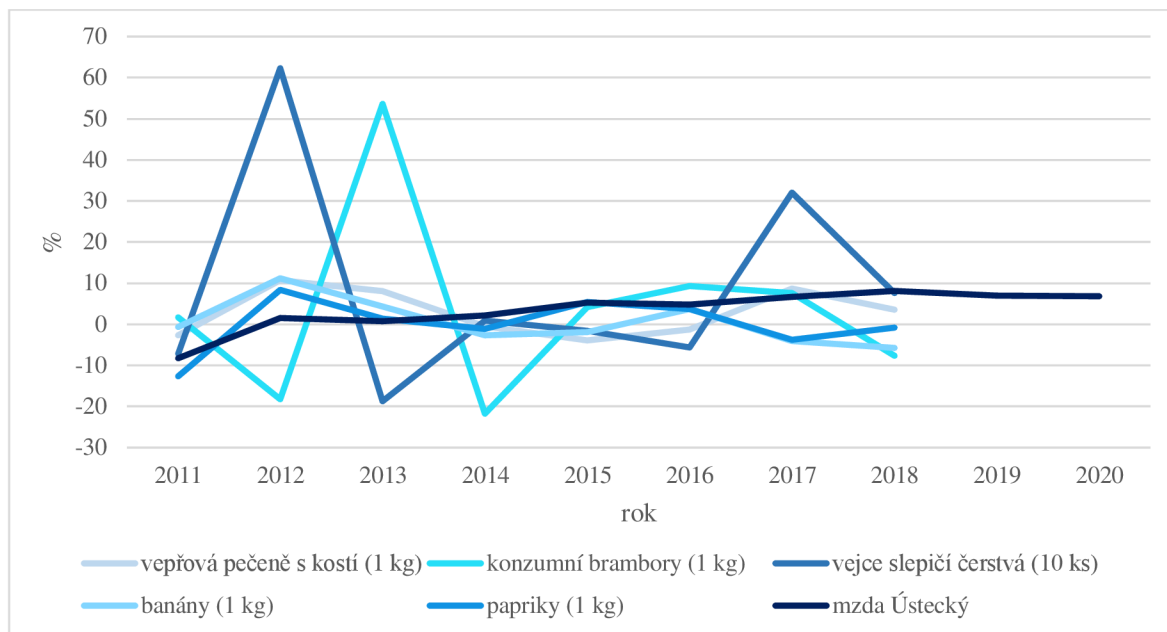

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b), MPSV (2021)

Meziročně průměrná hrubá měsíční mzda uvedená na grafu výše klesala v uvedeném období v Olomouckém kraji v letech 2011-2013. V následujících letech cena rostla a nejvyššího meziročního růstu bylo dosaženo roku 2018, a to o 9,96 %, kdy mzda činila 33 243 Kč. Nejvyšší pokles průměrné mzdy oproti přechozímu roku byl zaznamenán v roce 2011, kdy mzda byla 22 192 Kč, a zároveň klesla o 6,67 %. Co se týká vepřové pečeně, cena meziročně v prvních čtyřech letech sledovaného období rostla. Nejvyšší meziroční přírůstek byl zachycen roku 2012, konkrétně o 12,33 %. Roku 2015 byl naopak zaregistrován nejvyšší pokles ceny, tedy o 7,53 %. V roce 2011 bylo možné vepřovou pečení pořídit v průměru za 96,42 Kč a roku 2018 za 104,57 Kč. V případě změny ceny banánů byl zaznamenán proměnlivý charakter. Nejvyšší meziroční nárůst ceny byl zachycen roku 2012, a to 19,66 %, kdy v roce předchozím byla průměrná cena banánů 26,45 Kč. Naopak pokles ceny o 5,96 % v roce 2018, kdy banány stály v průměru 28,73 Kč, byl nejvyšší u této potraviny. Cena brambor taktéž ve sledovaném období střídavě rostla a klesala. Nejvyšší nárůst ceny brambor v Olomouckém kraji byl zaznamenán roku 2013, konkrétně o 56,2 %. V roce předchozím byl naopak zaregistrován nejvyšší pokles ceny, tedy o 21,32 %. V roce 2011 byla cena brambor 13,84 Kč a roku 2018 to bylo 14,81 Kč. K nejvyššímu meziročnímu poklesu ceny paprik došlo na počátku sledovaného období, tedy roku 2011 vzhledem k roku 2010, kdy papriky stály v průměru 53,13 Kč, a to o 16,72 %. Změna ceny nejvyšší byla pak zaznamenána nadcházející rok, konkrétně o 13,87 %. Na konci sledovaného období byla cena paprik 58,27 Kč. Meziročně cena vajec se v období let 2011-2018 rovněž měnila. Nejvyšší meziroční přírůstek byl zachycen roku 2012, a to o 60,56 %. Rok následující zaznamenal nejvyšší pokles, konkrétně o 13,81 %. Ve srovnání počátku sledované období s koncem došlo k růstu ceny o 16,64 Kč, tedy z 22,82 Kč na 39,46 Kč.

Na grafu 12 jsou zachyceny obdobná data jako v předešlých grafech, avšak v kraji Ústeckém v období let 2011-2020.

Graf 12 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Ústeckém v letech 2011-2020 (v %)

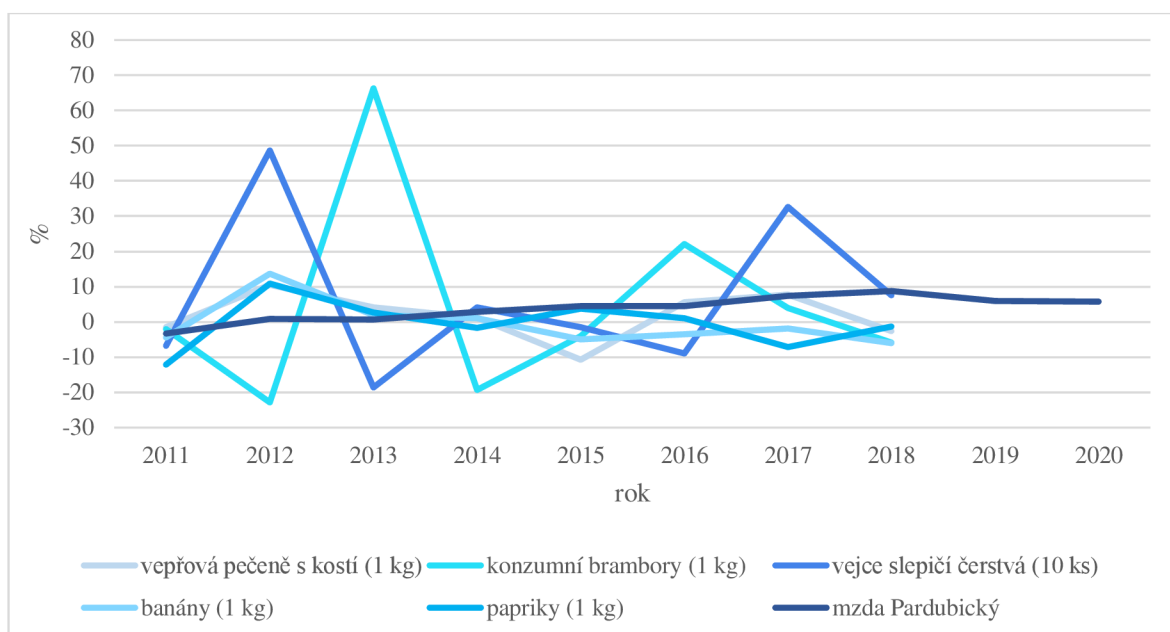
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b), MPSV (2021)

Změny cen zachycené na grafu výše vypadají na první pohled obdobně jako v předchozích. I v tomto případě dosahovala meziroční změna průměrné hrubé měsíční mzdy poklesu pouze v prvním roce sledovaného období, a to konkrétně o 8,27 %, kdy mzda činila 23 003 Kč. Nejvyšší přírůstek mzdy byl pak zachycen opět v roce 2018, tedy o 8,1 %, přičemž mzda byla 34 874 Kč. Hodnoty vepřové pečeně rostly v období let 2012-2013 a 2017-2018. Nejvyšší meziroční nárůst ceny byl taktéž zaznamenán v roce 2012, konkrétně o 10,72 %. Naopak roku 2015 bylo dosaženo nejvyššího meziročního poklesu, a to o 3,93 %. V roce 2011 bylo možné pečení v průměru pořídit za 96,31 Kč a roku 2018 za 122,24 Kč. Meziročně cena banánů vzrostla nejvíce v letech 2011-2012, kdy cena byla 27,38 Kč, tedy o 11,18 %. Meziroční nejvyšší pokles byl pak zachycen roku v roce 2018, konkrétně o 5,76 %, kdy banány stály v průměru 28,45 Kč. U brambor bylo opět zaregistrováno větších výkyvů v meziročních změnách cen. K nejvyššímu meziročnímu růstu ceny došlo roku 2013, kdy cena vzrostla o 53,62 %. Oproti tomu následující rok byl zachycen nejvyšší meziroční pokles, a to o 21,76 %. Roku 2011 byla průměrná cena brambor 13,88 Kč a v roce 2018 byly brambory za 15,41 Kč. Změna ceny paprik meziročně nejvyšší byla zaregistrována roku 2012, konkrétně o 8,36 %. V roce předchozím, kdy byla cena paprik 52,84 Kč, byl zaznamenán nejvyšší meziroční pokles ceny, tedy o 12,66 %. V roce 2018

stály papriky v průměru 59,93 Kč. Nejvyšší meziroční nárůst celého období o 62,29 % byl zachycen roku 2012 u vajec, kdy se cena v průměru pohybovala na 22,09 Kč. Rok následující došlo k nejvyššímu meziročnímu poklesu, a to o 18,74 %. Na konci sledovaného období vzrostla cena vajec o 16,62 Kč.

Na grafu 13 lze taktéž pozorovat změny cen potravin, a zároveň mzdy v kraji Pardubickém v období let 2011-2020.

Graf 13 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Pardubickém v letech 2011-2020 (v %)

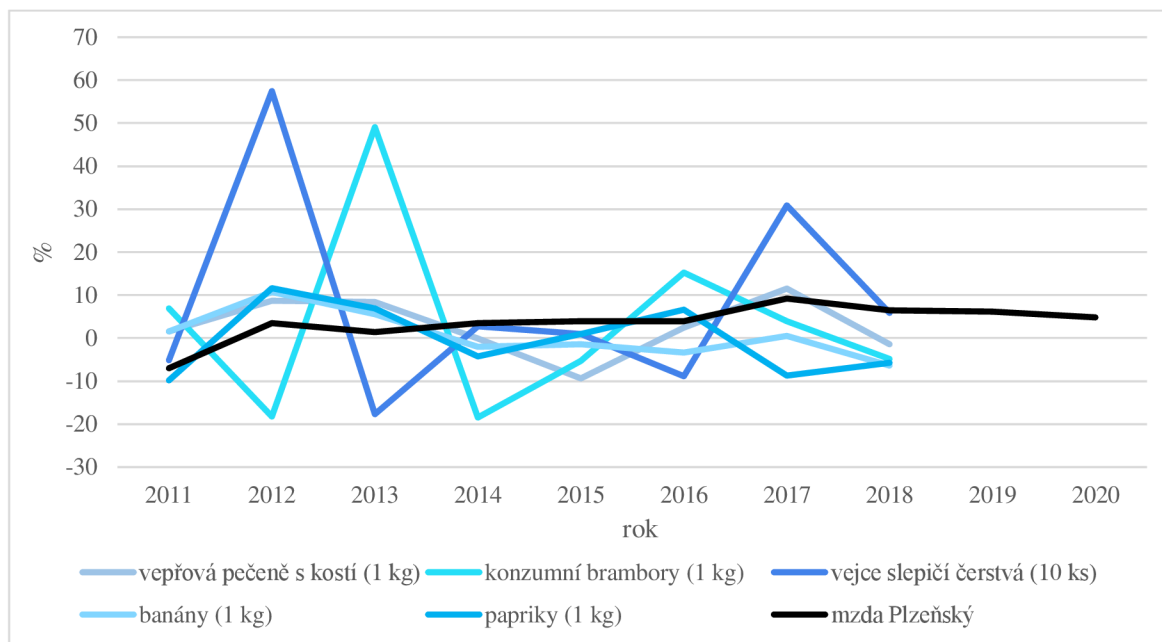
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b), MPSV (2021)

I meziroční pokles průměrné hrubé měsíční mzdy v Pardubickém kraji byl pouze na začátku sledovaného období, kdy mzda činila 22 758 Kč, konkrétně o 3,3 %. I tentokrát byl zaznamenán nejvyšší meziroční růst roku 2018, a to o 8,76 %, přičemž mzda byla 33 940 Kč. Nejvyšší meziroční nárůst ceny vepřové pečeně byl zachycen v roce 2012, a to o 10,53 %. Roku 2015 oproti roku předchozímu byl pak zaregistrován nejvyšší meziroční pokles, konkrétně o 10,73 %. Roku 2011 bylo možné pořídit pečení v průměru za 98,59 Kč a roku 2018 za 113,57 Kč. V případě banánů byl v období let 2015-2018 zaznamenán meziroční pokles ceny. V roce 2012 došlo k nejvyššímu meziročnímu nárůstu ceny banánů o 13,68 % vzhledem k roku předchozímu. Nejvyšší meziroční pokles ceny u banánů byl o 6,01 %, a to roku 2018, kdy jejich průměrná cena činila 27,23 Kč, naopak roku 2011 byla jejich cena 27,55 Kč. U brambor došlo k nejvyššímu meziročnímu přírůstku ceny o 66,3 % v roce 2013.

Předchozí rok byl zachycen nejvyšší meziroční pokles o 22,84 %, kdy v roce předchozím byla cena brambor 12,96 Kč a na konci sledovaného období 15,37 Kč. Změna ceny paprik se v Pardubickém kraji změnila nejvýše o 10,88 %, a to v roce 2012 vzhledem k předchozímu, kdy průměrná cena byla 57,09 Kč. Naopak nejvyšší pokles ceny byl zaznamenán v předchozím roce ve srovnání s rokem 2010, konkrétně o 12,13 %. V roce 2018 se cena paprik dostala na 61,27 Kč. Co se týká vajec, i v tomto případě by nejvyšší meziroční nárůst ceny zaznamenán roku 2012, tentokrát o 48,65 %. K nejvyššímu meziročnímu poklesu došlo v roce následujícím, a to o 18,61 %. Ve srovnání počátku sledovaného období s koncem došlo k růstu o 14,68 Kč, tedy na 38,75 Kč.

Graf 14 zobrazuje také změnu cen potravin a průměrné hrubé měsíční mzdy od roku 2011 do roku 2020 v kraji Plzeňském.

Graf 14 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Plzeňském v letech 2011-2020 (v %)

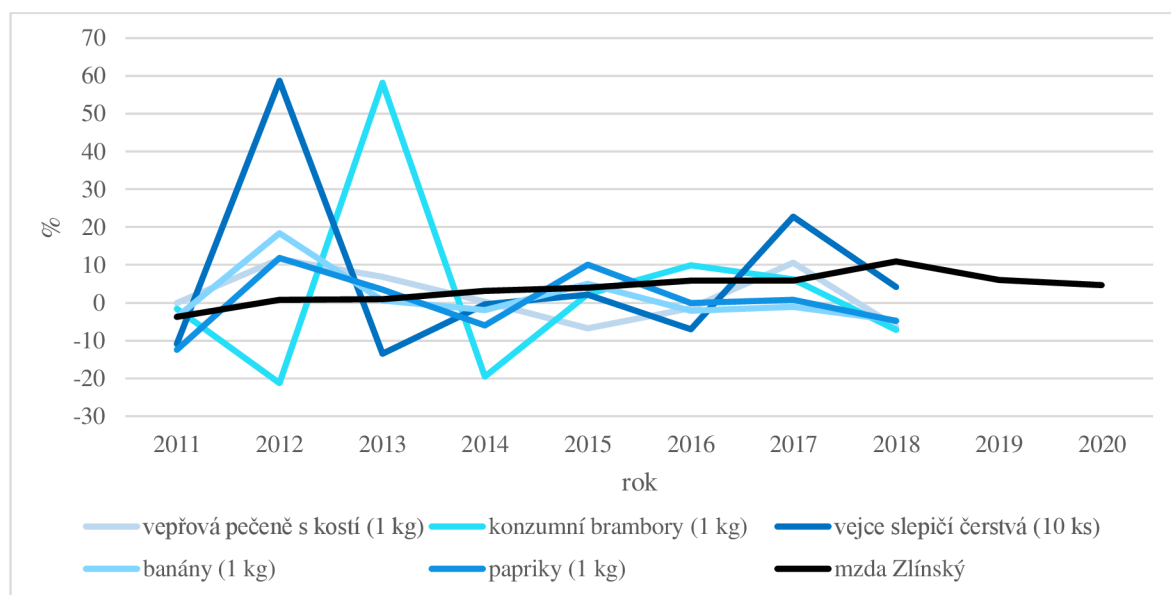
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b), MPSV (2021)

V kraji Plzeňském meziročně klesla průměrná hrubá měsíční mzda pouze v roce 2011, kdy mzda činila 23 691 Kč. Nejvíce však vzrostla roku 2017 oproti předchozímu roku o 9,21 %. O rok později byla průměrná mzda 36 041 Kč. V případě vepřové pečeně cena v prvních tří let sledovaného rostla. K nejvyššímu meziročnímu růstu došlo také roku 2017, kdy změna ceny byla o 11,53 %. Roku 2015 byl zaznamenán nejvyšší meziroční pokles ceny vepřové pečeně, konkrétně o 9,36 %. V roce 2011 bylo možné pečení pořídit za 98,59 Kč

a roku 2018 za 113,57 Kč. U banánů v Plzeňském kraji byla zachycena nejvyšší změna roku 2012, kdy cena vzrostla o 10,74 %. Naopak v posledním roce sledovaného období, kdy průměrná cena banánů byla 27,23 Kč, byl zaregistrován nejvyšší pokles, tedy o 6,38 %. Na počátku sledovaného období stály banány v průměru 27,55 Kč. Co se týká brambor, zde se cena střídavě měnila z rostoucí na klesající. Nejvyšší zachycený nárůst ceny této potraviny byl roku 2013, a to o 49,08 %. Nejvyšší meziroční pokles byl zaznamenán v nadcházejícím roce, konkrétně o 18,46 %. Ve srovnání počátku sledovaného období s koncem došlo k růstu ceny o 2,41 Kč na 15,37 Kč. U paprik došlo k nejvyššímu nárůstu ceny vzhledem k předchozímu roku v roce 2012, a to o 11,62 %. Naopak na počátku sledovaného období, tedy roku 2011, kdy cena paprik činila 57,09 Kč, došlo k nejvyššímu meziročnímu poklesu ceny paprik. V roce 2018 stály papriky v průměru 61,27 Kč. Nejvyšší změna ceny vajec byla zaznamenána roku 2012, kdy došlo k meziročnímu nárůstu ceny o 57,46 %. Následující rok byl zachycen nejvyšší meziroční pokles ceny vajec, a to o 17,69 %. V roce 2011 byla cena vajec 24,07 Kč a roku 2018 to bylo 38,75 Kč.

Na grafu 15 jsou rovněž zachyceny změny cen potravin a mzdy v kraji Zlínském v období let 2011-2020.

Graf 15 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Zlínském v letech 2011-2020 (v %)

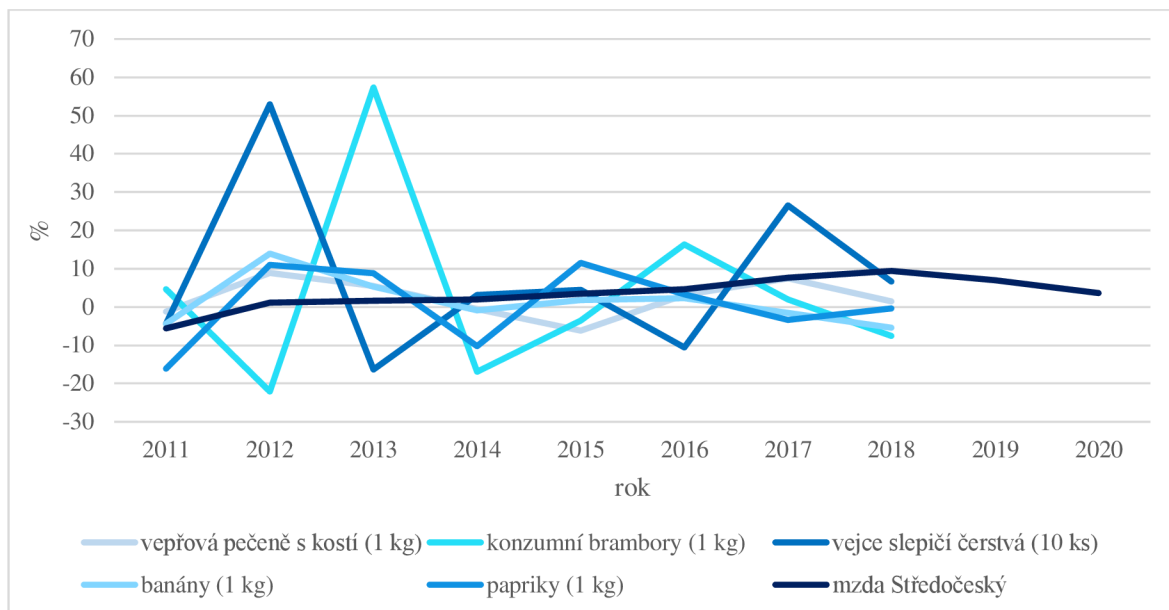

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b), MPSV (2021)

V kraji Zlínském se meziroční změna průměrné hrubé měsíční mzdy pohybovala podobně jako na předchozích grafech. Pouze roku 2011 meziročně klesla, kdy mzda činila 22 367 Kč, následně pak již jen rostla. I v tomto případě byl nejvyšší přírůstek mzdy zachycen roku 2018, konkrétně o 10,94 %, přičemž mzda byla 33 735 Kč. Růst ceny u vepřové pečeně byl zaregistrován v období let 2012-2014. Nejvyšší meziroční pokles nastal pak v roce 2015, kdy cena této potraviny klesla meziročně o 6,75 %. V roce 2012 došlo k nejvyššímu meziročnímu nárůstu, a to o 11,52 %. Na počátku sledovaného období, tedy roku 2011 bylo možné pečení v průměru pořídit za 96,8 Kč a na konci za 110,22 Kč. U banánů v letech 2016 až 2018 byl zaznamenán pokles, přičemž nejnižší na konci sledovaného období, konkrétně o 4,69 %, kdy průměrná cena byla 30,26 Kč. Roku 2012 došlo k nejvyššímu meziročnímu nárůstu ceny této potraviny o 18,4 %, přičemž předchozí rok činila cena v průměru 26,74 Kč. Nejvyšší růst ceny u brambor byl zachycen v roce 2013, a to o 58,19 %. V předchozím roce byl naopak zaznamenán nejvyšší meziroční pokles, a to o 21,24 %. Na počátku sledovaného období byla cena brambor 13,18 Kč a na konci 14,64 Kč. Co se týká paprik, i zde se ceny meziročně v průběhu sledovaného období střídavě měnily. K největšímu meziročnímu nárůstu došlo roku 2012, konkrétně o 11,86 %. Rok předchozí naopak zaregistroval nejvyšší pokles oproti roku 2010, a to o 12,44 %. V roce 2011 stály papriky v průměru 53,78 Kč a roku 2018 to bylo 61,73 Kč. Meziroční změny ceny vajec se v období let 2011-2018 taktéž pravidelně měnily. Opět roku 2012 byl zachycen nejvyšší meziroční přírůstek ceny o 58,71 %. V nadcházejícím roce byl zaznamenán nejvyšší pokles ceny, a to o 13,48 %. Ve sledovaném období došlo k nárůstu průměrné ceny vajec o 15,58 Kč, tedy z původních 23,47 Kč.

Graf 16 zobrazuje změnu cen potravin a mzdy jako předešlé grafy, a to v tomtéž časovém období, avšak pro kraj Středočeský.

Graf 16 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Středočeském v letech 2011-2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b), MPSV (2021)

Meziroční pokles průměrné hrubé měsíční mzdy ve Středočeském kraji byl taktéž obdobný jako v ostatních krajích. Meziroční pokles byl zachycen v roce 2011, konkrétně o 5,59 %, kdy mzda činila 25 943 Kč. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán opět roku 2018, kdy došlo k meziročnímu růstu mzdy o 9,41 %, přičemž mzda byla 38 435 Kč. V tomto případě byl u veřňové pečeně zaznamenán růst ceny v období let 2016-2018. Nejvyšší meziroční nárůst byl zaznamenán rovněž roku 2012, kdy změna byla o 8,88 % a předchozí rok byla průměrná cena pečeně 100,72 Kč, roku 2017 pak byla 121,46 Kč. Nejvyšší meziroční pokles ceny u této potraviny byla zachycena v roce 2015, a to o 6,19 %. Co se týká banánů, zde byl zachycen nejvyšší meziroční pokles ceny taktéž v roce 2018, kdy cena klesla o 5,42 % a průměrná cena činila 31,06 Kč. Roku 2012 pak byl zaznamenán nejvyšší nárůst, konkrétně o 13,93 %, přičemž předchozí rok byla cena v průměru 26,92 Kč. Cena brambor se taktéž v průběhu sledovaného období střídala. K nejvyššímu meziročnímu přírůstku došlo v roce 2013, kdy změna byla o 57,33 %. V přechodím roce byl zachycen nejvyšší meziroční pokles ceny u této potraviny, a to o 22,09 %. V roce 2011 bylo možné pořídit brambory v průměru za 14,35 Kč a roku 2018 za 15,47 Kč. I meziroční změny cen paprik se v období let 2011-2018 měnily. Na počátku sledovaného období byl zaznamenán nejvyšší meziroční pokles, a to o 16,12 %, přičemž průměrná cena byla 55,4 Kč. Roku 2015 pak byl nárůst ceny nejvyšší, konkrétně o 11,51 %. V roce 2018 stály papriky v průměru 66,41 Kč. K nejvyššímu meziročnímu růstu ceny vajec došlo taktéž v roce 2012, kdy cena vzrostla o 52,94 %.

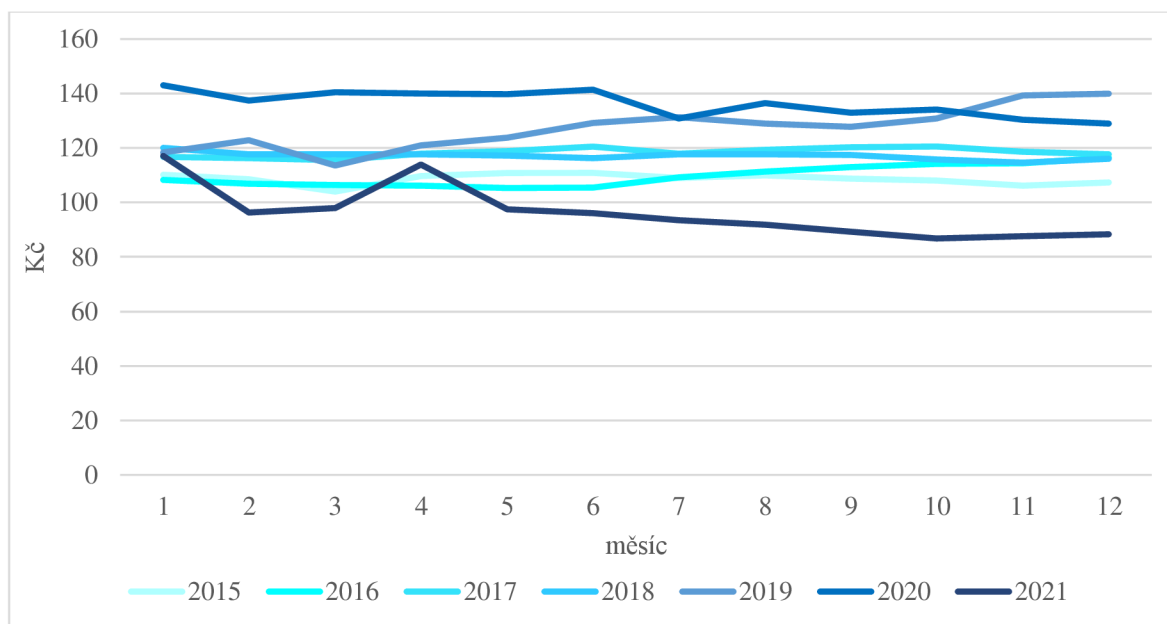
V nadcházejícím roce byl zachycen nejvyšší meziroční pokles ceny, a to o 16,35 %. Na počátku sledovaného období byla průměrná cena 22,99 Kč a na konci to bylo 38,18 Kč.

4.2.2 Průměrné ceny potravin v ČR

V této podkapitole jsou rozebrány průměrné ceny potravin v letech 2015 až 2021 sledované napříč celým územím České republiky. V roce 2021 došlo k úpravě metodiky pro výpočet cen a nově je tak využíván model scanner data, tedy data pokladen z maloobchodních řetězců.

Graf 17 zachycuje hodnoty průměrných cen u vepřové pečeně s kostí v jednotlivých měsících v období let 2015-2021.

Graf 17 Průměrná cena vepřové pečeně s kostí (kg) v ČR v letech 2015-2021 (v Kč)

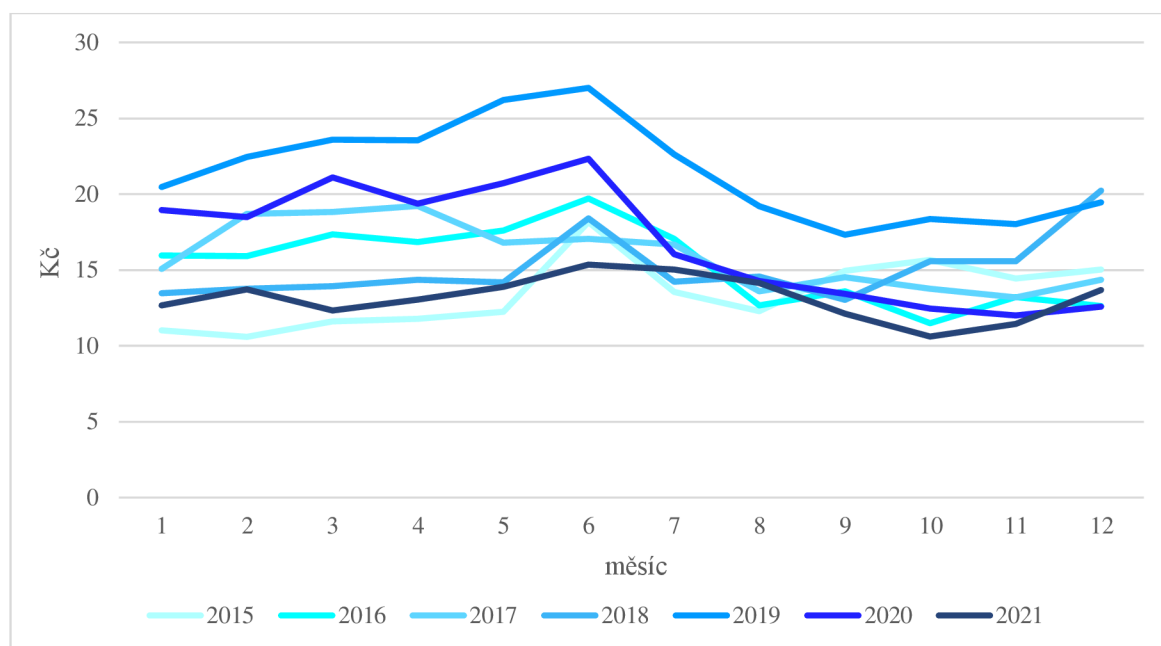
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b)

Z uvedeného grafu vyplývá, že v roce 2021 byly ve většině sledovaných měsíců průměrné ceny nižší než v jiných letech. Nejvyšší průměrné ceny vepřové pečeně byly naopak zaznamenány v roce předchozím, kdy nejvyšší průměrná cena v celém sledovaném období byla zachycena v měsíci lednu, a to 143,03 Kč za kilogram. Naopak nejnižší cena celého sledovaného období byla v roce 2021 v měsíci říjnu, a to konkrétně 86,79 Kč. Největší počet nejvyšších hodnot v jednotlivých letech bylo zaregistrováno v měsíci lednu, a to konkrétně v letech 2018, 2020 a 2021. Taktéž nejvyšší hodnoty let 2016 a 2019 byly zaznamenány v měsíci prosinci. K nejvyššímu meziměsíčnímu poklesu průměrné ceny došlo

mezi lednem a únozem roku 2020, kdy průměrná cena vepřové pečeně klesla o 20,68 Kč, tedy z původních 117,08 Kč na 96,4 Kč. Ve stejném roce došlo také k nejvyššímu meziměsíčnímu nárůstu této potraviny, a to mezi březnem a dubnem, kdy průměrná cena vzrostla z 97,92 Kč na 113,92 Kč, tedy o 16 Kč. K nejvyššímu růstu ve sledovaném období v porovnání měsíce ledna s prosincem došlo v roce 2019, kdy průměrná cena vepřové pečeně vzrostla o 21,6 Kč. Naopak nejvyšší pokles byl zaznamenán v roce 2021, kdy v lednu bylo možné vepřovou pečení koupit v průměru za 117,08 Kč a na konci roku za 88,23 Kč, tedy o 28,85 Kč.

Na grafu 18 jsou zachyceny průměrné ceny konzumních brambor v ČR v průběhu měsíců let 2015-2021.

Graf 18 Průměrná cena konzumních brambor (kg) v ČR v letech 2015-2021 (v Kč)

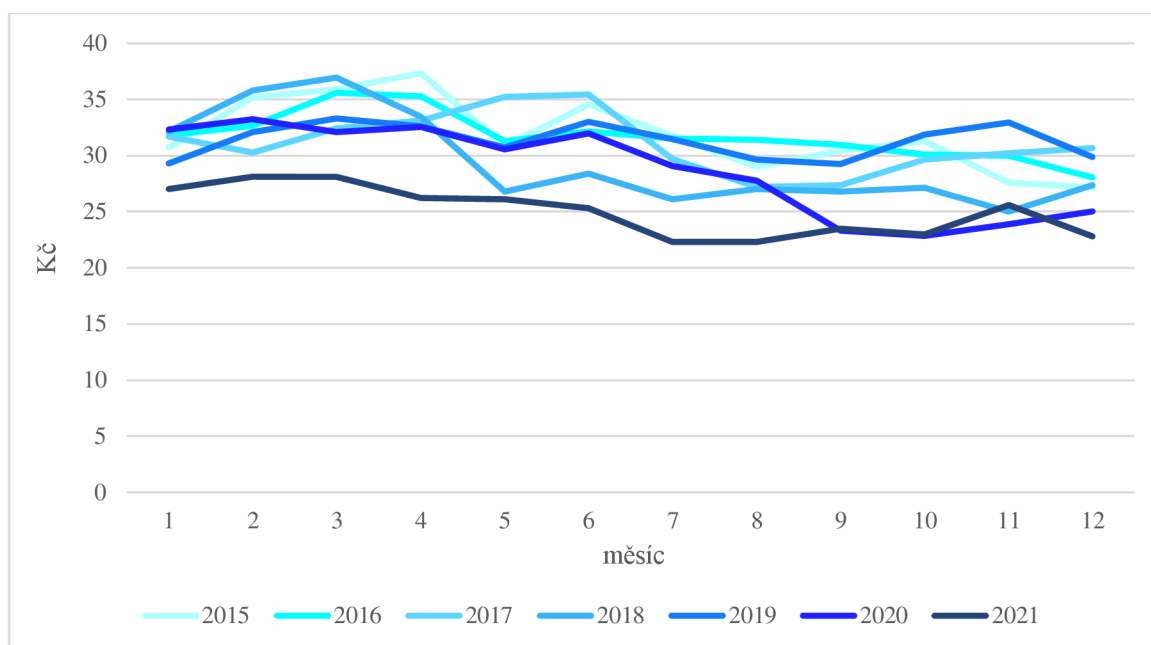
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b)

U konzumních brambor byly v jednotlivých měsících ve sledovaném období zaznamenány již na první pohled větší výkyvy v cenách. Nejvyšší průměrné ceny brambor byly zaznamenány v roce 2019, kdy nejvyšší průměrná cena z celého sledovaného období byla zachycena v červnu, a to 27 Kč za kilogram. Naopak nejnižší průměrná cena sledovaného období byla zaznamenána v roce 2015 v měsíci únoru, tedy 10,59 Kč. Největší počet nejvyšších průměrných cen byl u brambor zaznamenán v polovině roku, a to u všech uvedených let, kromě roku 2017 a 2018. Nejvyšší meziměsíční pokles ve sledovaném období byl zaznamenán v roce 2020, a to mezi červnem a červencem, kdy průměrná cena brambor

klesla o 6,29 Kč. Oproti tomu roku 2015 byl nejvyšší meziměsíční nárůst ceny zachycen mezi květnem a červnem, kdy průměrná cena brambor vzrostla z původních 12,25 Kč na 18,16 Kč, tedy o 5,91 Kč. V porovnání ledna s prosincem došlo k nejvyššímu růstu ceny v roce 2018, a to o 6,77 Kč. Naopak roku 2020 byl v průběhu dvanácti sledovaných měsíců zaznamenán nejvyšší pokles, tedy o 6,35 Kč.

Průměrné ceny banánů v ČR jsou zobrazeny na grafu 19 v jednotlivých měsících v období let 2015-2021.

Graf 19 Průměrná cena banánů (kg) v ČR v letech 2015-2021 (v Kč)

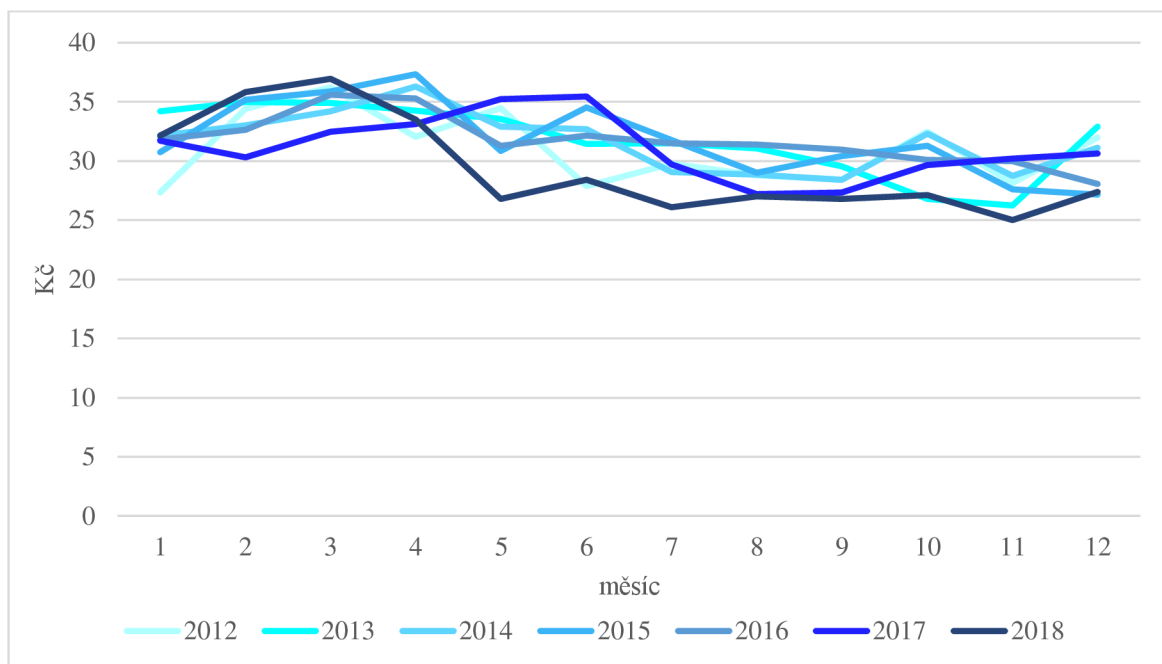
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b)

Průměrné ceny banánů byly ve většině měsíců nejnižší v roce 2021, přičemž nejnižší průměrná cena v období let 2015-2021 byla zachycena v měsíci červenci a srpnu, a to 22,31 Kč. Naopak nejvyšší průměrná cena v tomto období byla zaznamenána v roce 2015 v měsíci dubnu, tedy 37,34 Kč za kilogram. Největší počet nejvyšších průměrných cen byl zaregistrován v měsíci březnu v letech 2016, 2018 a 2019. K nejvyššímu meziměsíčnímu poklesu průměrné ceny došlo mezi dubnem a květnem roku 2018, a to o 6,72 Kč. Oproti tomu roku 2015 byl zachycen nejvyšší meziměsíční nárůst průměrné ceny, konkrétně o 4,46 Kč, kdy cena banánů vzrostla z původních 30,74 Kč na 35,2 Kč. Ve srovnání ledna s prosincem došlo v průběhu dvanácti měsíců k nejvyššímu nárůstu průměrné ceny v roce 2019, kdy cena banánů vzrostla však pouze o 0,59 Kč. Oproti tomu nejvyšší pokles za

12 měsíců byl zaznamenán roku 2020, kdy cena klesla o 7,28 Kč, tedy z původních 32,32 Kč na 25,04 Kč.

Na grafu 20 jsou zachyceny průměrné ceny paprik v České republice v jednotlivých měsících v letech 2015-2021.

Graf 20 Průměrná cena paprik (kg) v ČR v letech 2015-2021 (v Kč)

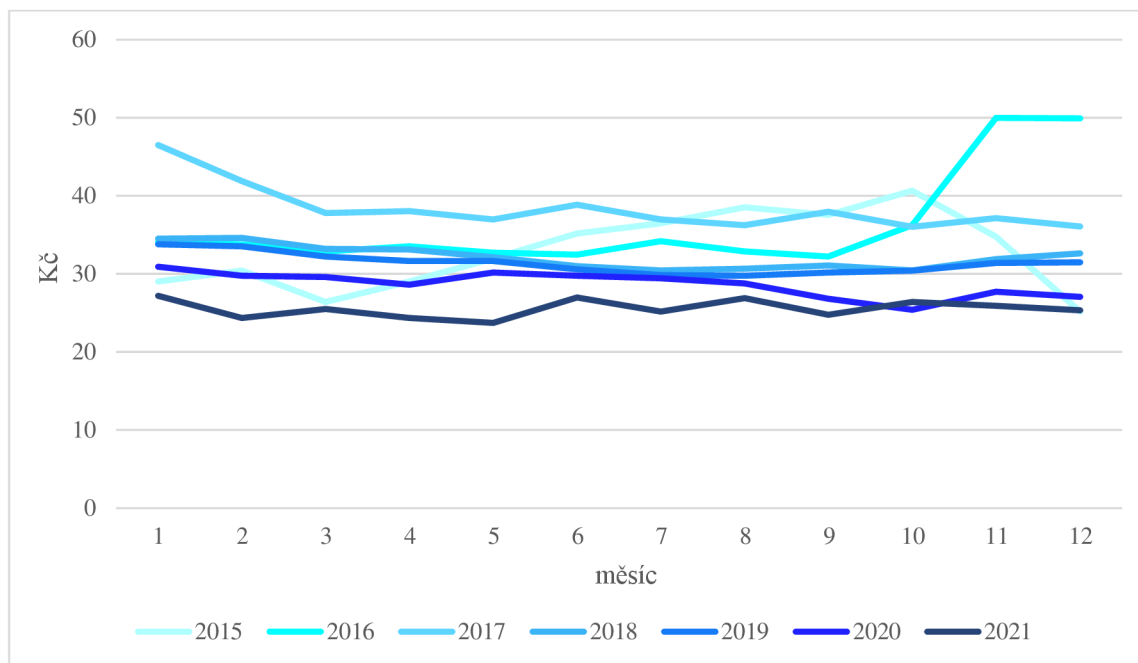

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b)

Nejvyšší průměrná cena paprik byla zachycena v dubnu roku 2021, a to dokonce 109,75 Kč za kilogram. Tato cena byla taktéž jedinou, která přesáhla ve sledovaném období 100 Kč. Naopak nejnižší průměrná cena v období let 2015-2021 byla zaznamenána roku 2018 v měsíci srpnu, tedy 41,35 Kč. Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší průměrnou cenou byl tedy 68,4 Kč. Nejvíce nejvyšších průměrných cen bylo zachyceno v květnu, a to roku 2019 a 2020. V tomto případě byl nejvyšší meziměsíční pokles zaregistrován v roce 2015 mezi zářím a říjnem, kdy z původních 92,03 Kč klesla průměrná cena na 84,41 Kč, tedy o 30,08 Kč. Oproti tomu roku 2017 mezi lednem a únorem byl zachycen nejvyšší meziměsíční nárůst, a to o 27,97 Kč. V průběhu dvanácti měsíců došlo k nejvyššímu poklesu průměrné ceny paprik roku 2020, tedy z původních 65,12 Kč na 56,81 Kč, tedy o 8,31 Kč. Naopak přírůstek ceny v průběhu dvanácti měsíců nebyl ve sledovaném období zaznamenán ani v jednom roce.

Průměrné ceny vajec slepičích čerstvých v konkrétních měsících v období let 2015-2021 jsou zobrazeny na grafu 21.

Graf 21 Průměrná cena vajec slepičích čerstvých (10 ks) v ČR v letech 2015-2021 (v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b)

Nejvíce nejnižších průměrných cen bylo u vajec zaznamenáno v roce 2021, přičemž nejnižší průměrná cena celého sledovaného období činila 23,73 Kč, a to v měsíci květnu. Nejvyšší počet nejvyšších průměrných cen bylo zachyceno v lednu, a to v roce 2017, a následně v období let 2019-2021. Nejvyšší průměrná cena vajec ve sledovaném období byla zaznamenána roku 2016 v listopadu, konkrétně 49,99 Kč. K nejvyššímu meziměsíčnímu poklesu průměrné ceny vajec došlo v roce 2015 mezi listopadem a prosincem, a to o 9,62 Kč. Naopak nejvyšší meziměsíční nárůst ceny vajec byl zachycen mezi říjnem a listopadem, kdy z původních 36,23 Kč vzrostla cena na 49,99 Kč, tedy o 13,76 Kč. V průběhu dvanácti měsíců došlo k nejvyššímu nárůstu průměrné ceny v roce 2016, a to o 15,82 Kč, tedy z původních 34,13 Kč na 49,95 Kč. Nejvyšší pokles průměrné ceny během dvanácti měsíců byl zachycen v roce 2017, kdy z původních 46,51 Kč došlo k poklesu na 36,07 Kč, tedy o 10,44 Kč.

4.3 Spotřeba a výdaje domácností na potraviny v ČR

Na základě šetření výdajů a spotřeby domácností prováděné Českým statistickým úřadem jsou vydávány statistiky rodinných účtů, které jsou dále využívány pro výpočet indexu spotřebitelských cen. V roce 2017 došlo však ke změně metodiky a domácnosti jsou vybírány náhodně. Šetření probíhá napříč celou Českou republikou a je zcela anonymní.

4.3.1 Spotřeba potravin v ČR

V této podkapitole je rozebrána spotřeba potravin vypočítaná na základě průměru na jednoho obyvatele v České republice, kdy se vychází z počtu obyvatel k 1.7. příslušného roku.

V tabulce 7 je zobrazena celková roční spotřeba potravin a změna roční spotřeby v letech 2014-2020.

Tabulka 7 Průměrná spotřeba potravin a změna spotřeby v ČR v letech 2014-2020 (v kg/os/rok, %)

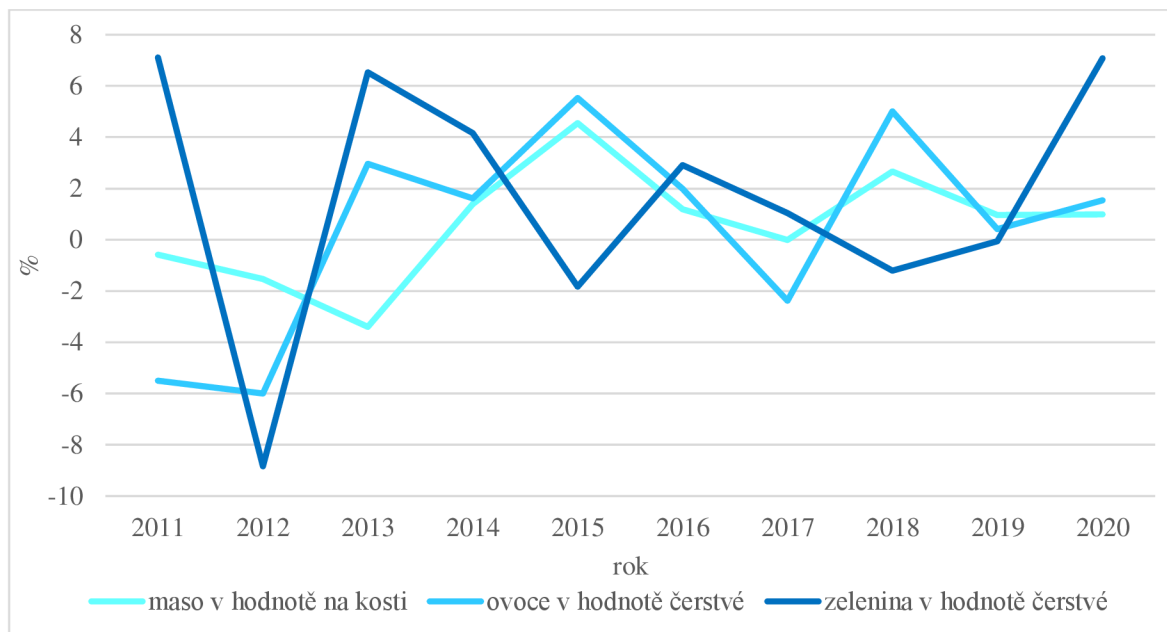
Spotřeba a změna	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Potraviny celkem (kg/os/rok)	759	771	785,6	783,3	789,7	796,5	813,1
Meziroční změna (v %)		1,58	1,89	-0,29	0,82	0,86	2,08

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021c)

Z hlediska spotřeby potravin v období let 2014-2020 docházelo v prvních třech letech k růstu spotřeby, avšak v roce 2017 byl zaznamenán pokles, a to o 2,3 kg, kdy meziročně klesla konkrétně o 0,29 %. Nejvyšší meziroční růst spotřeby byl však zachycen roku 2020 kdy spotřeba potravin vzrostla o 16,6 kg na osobu za rok, tedy na 813,1 kg. Naopak nejnižší roční spotřeba byla zaznamenána roku 2014, kdy spotřeba na obyvatele činila v průměru 759 kg. V uvedených sedmi letech tedy došlo k nárůstu roční spotřeby potravin o 54,1 kg, což představuje zvýšení spotřeby konkrétně o 7,13 %.

Graf 22 zobrazuje změnu průměrné roční spotřeby vybraných tříd spotřebního koše v oddíle E01.

Graf 22 Změna průměrné spotřeby vybraných tříd spotřebního koše v oddíle potravin a nealkoholických nápojů v ČR v letech 2011-2020 (v %)

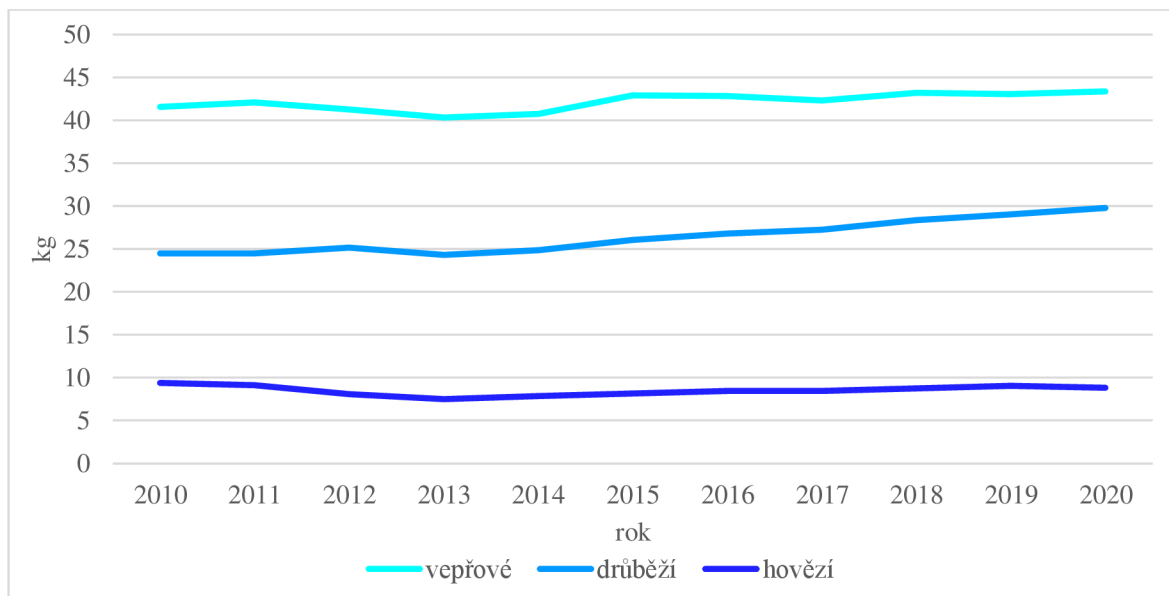

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021c)

U meziroční spotřeby vybraných tříd spotřebního koše byly zaznamenány ve sledovaném období jak přírůstky kladné, tak záporné. Jak je z grafu patrné, tak roku 2012 došlo k výraznému meziročnímu poklesu, a to u zeleniny, konkrétně o 8,84 %, tedy dokonce o 15,59 procentních bodů vzhledem k předchozímu roku, kdy meziroční změna byla 7,11 % oproti roku 2010. Následující rok byla opět zaznamenána vysoká změna spotřeby, a to růst o 15,38 procentních bodů. Zatímco meziroční spotřeba masa v roce 2013 klesla, spotřeba ovoce a zeleniny vzrostla. Oproti tomu roku 2015 došlo opět k poklesu spotřeby zeleniny, ale naopak k rostoucí meziroční spotřebě ovoce a masa. Taktéž v roce 2018 byla meziroční spotřeba zeleniny nižší než v roce předchozím, avšak změna spotřeby masa a ovoce opět meziročně vzrostla. Od roku 2019 začala opět meziroční spotřeba zeleniny růst, a tak k roku 2020 dosahovala nárůstu o 7,09 % ve srovnání s rokem 2019. Změna spotřeby v uvedených třídách se ve sledovaném období měnila střídavě z rostoucí na klesající, a naopak.

Na grafu 23 je zachycena roční spotřeba jednotlivých druhů masa v letech 2010-2020.

Graf 23 Průměrná roční spotřeba vybraných druhů masa na osobu v ČR v letech 2010-2020 (v kg)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021c)

Od roku 2012 byl u vepřového masa až do roku 2015 zachycen pokles, následně však nadcházející dva roky roční spotřeba rostla, poté již po další dva roky klesala, poté docházelo střídavě k růstu a poklesu. U masa vepřového byla nejnižší průměrná roční spotřeba ve sledovaném období zaznamenána v roce 2013, a to celkem 40,3 kg. Naopak nejvíce vepřového bylo v období let 2010-2020 spotřebováno roku 2020, tedy 43,4 kg. Z uvedených druhů masa v grafu bylo však vepřové maso konzumováno nejvíce, na rozdíl od hovězího, kterého se ve sledovaném období ročně spotřebovalo nejméně. Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší roční spotřebou činil tedy v letech 2010-2020 konkrétně 3,1 kg. Ve srovnání počátku sledovaného období a konce tak došlo k nárůstu o 1,8 kg. V případě drůbežního v prvních dvou letech roční spotřeba stagnovala, následně vzrostla, a poté klesla. Od roku 2013 až do roku 2020 však roční spotřeba drůbežního masa již jen rostla. Roku 2020 byla tedy nejvyšší spotřebovaná hodnota 29,8 kg, a naopak nejnižší roční spotřeba roku 2013, a to 24,3 kg. Rozdíl tedy mezi těmito hodnotami činil 5,5 kg. V porovnání roku 2010 a 2020 byl zaznamenán nárůst roční spotřeby o 5,3 kg. Co se týká masa hovězího, roční spotřeba od počátku sledovaného období až do roku 2013 klesala, následně do roku 2016 rostla, poté střídavě rostla a klesala. Nejvyšší roční spotřeba byla zaznamenána na počátku sledovaného období, tedy roku 2010, a to 9,4 kg. Oproti tomu v roce 2013 byla zachycena spotřeba nejnižší, tedy 7,5 kg. Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou byl tedy 1,9 kg. Ve srovnání počátku sledovaného období s koncem došlo tak k poklesu o 0,6 kg. I přesto, že bylo do

České republiky v roce 2019 dovezeno z Polska kuřecí maso s podezřením na salmonelu, nebyl zaznamenán pokles spotřeby drůbežího masa. Spotřeba hovězího však meziročně klesla v roce 2020, což by mohlo být zapříčiněno dovozem hovězího z Polska, ze kterého bylo v roce 2019 importováno závadné maso, vzhledem k tomu, že byly poráženy nemocné krávy.

4.3.2 Výdaje na potraviny v ČR

Výdaje domácností nejdříve určené na základě kvótního výběru, poté již náhodně vybraných, byly zjišťovány na základě účtenek, vstupenek, jízdenek a dalších směrodatných dokladů po dobu 4 týdnů, a to dvakrát. Sledovány byly výdaje všech členů v domácnosti.

Průměrné výdaje na oddíly spotřebního koše a jejich změna jsou zachyceny v tabulce 8.

Tabulka 8 Průměrné roční výdaje na zboží v jednotlivých oddílech spotřebního koše na osobu v ČR a jejich meziroční změna v letech 2010-2020 (v Kč)

Rok	E01	E02	E03	E04	E05	E06	E07	E08	E09	E10	E11	E12
2010	22 484	3 237	5 805	25 194	7 265	3 165	12 409	5 322	11 823	791	5 823	12 927
	262	-11	1	571	-493	40	304	19	-33	103	-143	314
2011	22 546	3 383	5 654	26 326	7 294	3 231	12 889	5 255	11 588	729	5 990	12 998
	62	146	-151	1 132	29	66	480	-67	-235	-62	167	71
2012	23 777	3 381	5 595	26 230	6 857	3 330	12 732	5 283	11 289	778	6 258	13 310
	1 231	-2	-59	-96	-437	99	-157	28	-299	49	268	312
2013	24 448	3 386	5 720	26 847	6 649	3 168	13 240	5 209	11 225	670	6 225	14 040
	671	5	125	617	-208	-162	508	-74	-64	-108	-33	730
2014	24 800	3 505	5 978	26 211	6 932	3 228	12 805	5 132	11 557	722	6 509	14 670
	352	119	258	-636	283	60	-435	-77	332	52	284	630
2015	24 537	3 610	6 174	25 850	7 342	3 192	12 803	5 128	11 469	708	6 866	14 790
	-263	105	196	-361	410	-36	-2	-4	-88	-14	357	120
2016	24 953	3 671	6 428	26 253	7 651	3 261	13 896	5 162	11 928	684	7 231	14 829
	416	61	254	403	309	69	1 093	34	459	-24	365	39
2017	28 222	4 556	7 100	33 278	9 335	3 684	14 164	6 422	15 078	1 452	9 846	11 058
	3 269	885	672	7 025	1 684	423	268	1 260	3 150	768	2 615	-3 771
2018	28 829	4 684	7 228	34 332	9 686	3 870	14 948	6 356	15 589	1 440	10 569	11 630
	607	128	128	1 054	351	186	784	-66	511	-12	723	572
2019	29 445	4 640	7 163	36 167	9 629	4 212	15 474	6 495	16 211	1 863	10 541	11 352
	616	-44	-65	1 835	-57	342	526	139	622	423	-28	-278
2020	30 985	4 978	6 550	36 283	10 252	4 580	14 365	6 552	14 280	1 483	8 736	10 766
	1 540	338	-613	116	623	368	-1 109	57	-1 931	-380	-1 805	-586

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2017, 2022b)

Z hlediska výdajů na oddíl E01 docházelo k meziročnímu růstu téměř po celou dobu sledovaného období, kromě roku 2015, kdy byl zaznamenán pokles průměrných výdajů na osobu o 263 Kč na osobu. Nejvyšší meziroční nárůst průměrných výdajů v tomto oddíle

nastal roku 2017, kdy se průměrné výdaje z původních 24 953 Kč na osobu navýšily na 28 222 Kč, tedy o 3 269 Kč. Druhý nejvyšší nárůst průměrných výdajů v období let 2010 až 2020 byl zachycen i ke konci sledovaného období, tedy roku 2020, kdy nárůst činil 1 540 Kč. Průměrné výdaje v žádném z oddílů ve sledovaném období neměly tendenci pouze růst nebo jen klesat. K nejvyššímu poklesu výdajů došlo v roce 2015, kdy konkrétně 7 oddílů zaznamenalo vzhledem k předešlému roku záporné rozdíly, a to včetně oddílu potravin a nealkoholických nápojů. Oproti tomu v roce 2017 bylo zachyceno nejvíce kladných přírůstků průměrných výdajů, pouze v oddíle E12 (ostatní služby) byl zachycen meziroční pokles výdajů, a to zároveň nejvyšší z celé tabulky. Naopak nejvyšší zaznamenaný nárůst byl v případě potravin, a to již zmíněných 3 269 Kč, právě v roce 2017. Výdaje na osobu se tedy v rámci oddílu potravin a nealkoholických nápojů zvýšily v průběhu sledovaného období o 8 501 Kč, konkrétně na 30 985 Kč. Nejvyšší navýšení výdajů bylo zaznamenáno v oddíle E04, kde došlo ke zvýšení o 11 089 Kč, tedy z původních 25 194 Kč na 36 283 Kč. Naopak nejpomaleji se navyšovaly výdaje v oddílu vzdělávání, a to pouze o 692 Kč na 1 483 Kč.

Podíl výdajů na jednotlivé oddíly spotřebního koše zobrazuje tabulka 9.

Tabulka 9 Podíl ročních výdajů domácností na jednotlivé oddíly spotřebního koše v ČR v letech 2010-2020 (v Kč)

Oddíl	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
E01 Potraviny a nealko. nápoje	19,34	19,13	19,34	20,23	20,32	20,04	19,81	19,57	19,33	19,22	20,68
E02 Alko. nápoje, tabák	2,78	2,87	2,78	2,8	2,87	2,95	2,91	3,16	3,14	3,03	3,32
E03 Odívání a obuv	4,99	4,8	4,99	4,73	4,9	5,04	5,1	4,92	4,85	4,68	4,37
E04 Bydlení, voda, energie, paliva	21,67	22,33	21,67	22,22	21,48	21,11	20,84	23,08	23,02	23,61	24,22
E05 Bytové vybav., zařízení dom.	6,25	6,19	6,25	5,5	5,68	5,99	6,07	6,47	6,49	6,29	6,84
E06 Zdraví	2,72	2,74	2,72	2,62	2,64	2,61	2,59	2,55	2,59	2,75	3,06
E07 Doprava	10,67	10,93	10,67	10,96	10,49	10,45	11,03	9,82	10,02	10,1	9,59
E08 Pošty a telekom.	4,58	4,46	4,58	4,31	4,2	4,19	4,1	4,45	4,26	4,24	4,37
E09 Rekreace a kultura	10,17	9,83	10,17	9,29	9,47	9,36	9,47	10,46	10,45	10,58	9,53
E10 Vzdělávání	0,68	0,62	0,68	0,55	0,59	0,58	0,54	1,01	0,97	1,22	0,99
E11 Stravování a ubytování	5,01	5,08	5,01	5,15	5,33	5,61	5,74	6,83	7,09	6,88	5,83
E12 Ostatní	11,12	11,03	11,12	11,62	12,02	12,08	11,77	7,67	7,8	7,41	7,19

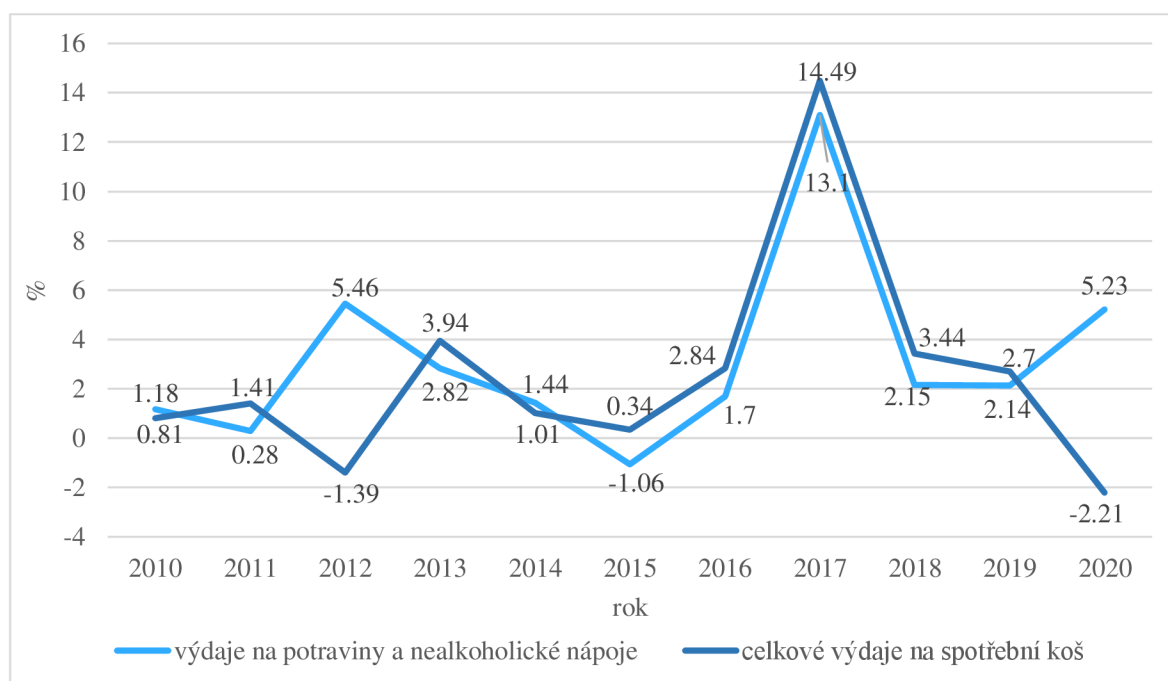
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2017, 2022b)

Co se týká podílu výdajů na jednotlivé oddíly, nejvíce lidé v období let 2010-2020 utrácely za oddíl E04, tedy za bydlení, vodu, energie a paliva. Největší podíl v tomto oddíle byl zaznamenán na konci sledovaného období, tedy v roce 2020, a to konkrétně 24,22 %. Druhým oddílem, na který bylo vynaloženo nejvíce finančních prostředků, byly právě

potraviny a nealkoholické nápoje (E01). Taktéž i v tomto oddíle bylo roku 2020 vydáno nejvíce, a to 20,68 %. Naopak nejméně financí bylo na tento oddíl vydáno v roce 2011, tedy 19,13 %. Za povšimnutí stojí také podíly oddílů E03 (odívání a obuv), E07 (doprava), E09 (rekreace a kultura) nebo E11 (stravování a ubytování), které naopak na konci sledovaného období nezaznamenalo nejvyšší podíly. Důvodem pravděpodobně byly restriktce v souvislosti s pandemií Covid-19, vzhledem k tomu, že došlo k meziročnímu poklesu podílu výdajů. Nejvyšší meziroční nárůst výdajů na oddíl potravin a nealkoholických nápojů byl zachycen roku 2020, kdy z původních 19,22 % vzrostly výdaje v tomto oddíle na 20,68 %, tedy o 1,46 procentního bodu. Naopak roku 2015 došlo ve sledovaném období k nejvyššímu meziročnímu poklesu podílu výdajů, a to na 20,04 % z původních 20,32 %, respektive o 0,28 procentního bodu.

Graf 24 zobrazuje změnu výdajů na oddíl E01 a na spotřební koš celkem.

Graf 24 Meziroční změna průměrných výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje a celkových výdajů na veškeré zboží spotřebního koše v ČR v letech 2010-2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2017, 2022b)

Z grafu 22 je patrné, že nejvyšší meziroční změny výdajů na potraviny, ale i celkově na spotřební koš bylo dosaženo roku 2017. V případě výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje činila meziroční změna v roce 2017 konkrétně 13,1 % a u celkových výdajů na

spotřební koš 14,49 %. Vzhledem k předchozímu roku tak došlo ve spotřebním koši k nárůstu výdajů o 11,65 procentního bodu, v případě potravin ve srovnání s předchozím rokem k nárůstu o 12,6 procentního bodu. I přesto, že ve srovnání let 2011 a 2012 výdaje na potraviny vzrostly o 5,18 procentního bodu, celkové výdaje na spotřební koš klesly o 2,8 procentního bodu. Meziroční změna výdajů na potraviny i na spotřební koš v letech 2013 až 2015 měla současně klesající charakter, a následně rostla. Výdaje na potraviny roku 2020 vzrostly o 3,09 procentního bodu oproti roku 2019, avšak výdaje na spotřební koš klesly o 4,91 procentního bodu. Tedy až na období let 2010-2012 a roku 2020 křivka celkových výdajů kopírovala průběh křivky výdajů na oddíl E01.

Meziroční změny výdajů na jednotlivé třídy oddílu E01 zobrazuje tabulka 10.

Tabulka 10 Meziroční změna průměrných výdajů na jednotlivé třídy v oddíle potravin a nealkoholických nápojů v ČR v letech 2011-2020 (v %)

Třída E01	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pekárenské výrobky, obiloviny	4,84	5,39	0,53	0,33	-1,07	0,61	20,4	1,06	3,18	0,82
Maso	-1,16	7,6	2,43	1,97	-2,15	1,48	-1,2	2	0,92	6,94
Ryby	-4,75	8,26	0,16	10,48	0,14	7,6	-17,73	0,97	1,77	11,51
Mléko, sýry, vejce	0,65	7,06	1,55	3,8	-3,18	-1,29	6,89	4,73	1,6	6,36
Oleje a tuky	7,91	2,48	9,76	-1,44	-5,76	-1,46	2,13	3,71	-12,84	-1,1
Ovoce	-5,02	3,6	6,52	3,13	6,2	6,32	20,98	2,98	-1,65	10,08
Zelenina, brambory	-4,11	2,37	12,07	-2,95	4,1	5,16	15,78	1,16	12,25	4,79
Cukr, marmeláda, med, čokoláda, cukrovinky a cukr. výrobky	4,82	2,14	1,4	1,94	-5,71	5,79	27,92	1,54	4,31	6,95
Potravinářské výrobky a přípravky	-0,13	4,03	0,48	1,69	4,38	5,1	88,78	1,6	3,49	4,4
Káva, čaj, kakao	2,41	7,94	1,14	2,36	1,5	0,89	0,49	1,46	-0,67	4,92
Minerální vody, nealko nápoje a šťávy	-5,12	1,74	-1,39	-4,05	-1,12	-2,62	31,07	0,2	2,86	3,18

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2017, 2022b)

Co se týká meziroční změny výdajů na jednotlivé třídy spotřebního koše, v žádné této třídě nebyl zaznamenán ve sledovaném období pouze meziroční růst nebo jen meziroční pokles. Třídy, ve kterých bylo zachyceno nejvíce meziročních poklesů výdajů, byly oleje a tuky, ale také minerální vody, nealko nápoje a šťávy. Nejvyšší meziroční pokles byl zaznamenán roku 2017, a to u ryb, kdy bylo na tuto třídu vydáno o 17,73 % finančních prostředků méně než v roce předchozím. Naopak nejvyšší meziroční nárůst v třídách oddílu potravin a nealkoholických nápojů byl zachycen v tomtéž roce, tedy 2017, a to dokonce 88,78 %, konkrétně u potravinářských výrobků a přípravků, kam mimo jiné spadají například dochucovadla, sůl, koření, omáčky nebo dětská výživa. V roce 2017 byly zaznamenány nejvyšší meziroční změny také u dalších pěti tříd, a to například u ovoce, zeleniny a brambor nebo u pekárenských výrobků a obilovin. Rok 2012 a 2018 byly jedinými roky, kdy bylo ve všech uvedených třídách z oddílu potravin a nealkoholických nápojů zaznamenáno kladná meziroční změna.

Podíl výdajů na třídy oddílu E01 dle osob v čele domácnosti je zachycen v tabulce 11.

Tabulka 11 Podíl výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje dle postavení osob v čele domácnosti v ČR v roce 2020 (v %)

Třída oddílu E01	Zaměstnanci s nižším vzděláním	Zaměstnanci s vyšším vzděláním	OSVČ	Důchodci bez EA členů
Pekárenské výrobky, obiloviny	16,71	16,15	15,98	16,16
Maso	22,98	19,48	21,27	23,99
Ryby	2,09	2,49	1,73	2,38
Mléko, sýry, vejce	16,74	18,07	17,44	15,45
Oleje a tuky	2,85	2,87	2,88	4,27
Ovoce	6,23	7,96	9,45	7,79
Zelenina, brambory	9,12	10,07	9,51	9,44
Cukr, marmeláda, med, čokoláda, cukrovinky a cukr. výrobky	7,63	7,63	7,65	7,63
Potravinářské výrobky a přípravky	6,36	6,65	5,23	5,58
Káva, čaj, kakao	3,26	3,55	3,36	3,69
Minerální vody, nealko nápoje a šťávy	6,03	5,07	5,49	3,64

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2017, 2022b)

V tabulce 11 jsou v případě některých tříd zaznamenány vyšší podíly výdajů než u jiných, avšak ve srovnání podle postavení osoby v čele nebyly zaznamenány v těchto skupinách významnější rozdíly. Všechny uvedené osoby vynakládaly v roce 2020 největší podíl finančních prostředků v oddíle E01 na maso, přičemž největší z nich byl zaznamenán u osob v důchodu, tedy 23,99 %, oproti tomu u zaměstnaných osob s vyšším vzděláním byl zachycen nejnižší podíl, konkrétně 19,48 %. Naopak všechny skupiny utrácely v roce 2020 nejméně za ryby, z nichž nejméně osoby samostatně výdělečně činné, respektive 1,73 % podílu svých výdajů. V tomto případě pak zaměstnanci s vyšším vzděláním, ve srovnání se skupinami ostatními, vydaly nejvíce financí na tuto podskupinu, tedy 2,49 %. Třída mléka, sýrů a vajec byla v roce 2020 rovněž třídou, na kterou byl vynaložen velký podíl výdajů těchto tříd. Nejvíce za mléka, sýry a vejce utrácely zaměstnanci s vyšším vzděláním, konkrétně 18,07 %, avšak osoby v důchodu více než za tuto třídu utrácely za pekárenské výrobky a obiloviny, a to s podílem 16,16 % svých výdajů. Taktéž v případě nealkoholických nápojů vynaložily důchodci větší procento svých výdajů na kávu, čaj a kakao minerální vody, nealko nápoje a šťávy, jako tomu bylo u ostatních tříd.

Tabulka 12 zobrazuje průměrné výdaje na oddíl E01 dle výše čistého příjmu.

Tabulka 12 Průměrné roční výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje na osobu dle výše čistého příjmu a jejich meziroční změna v ČR v letech 2016-2020 (v Kč a %)

Výše příjmu	2016	2017	2018	2019	2020
Nejnižších 20 %	19 002	22 250	23 180	23 461	24 700
Meziroční změna (%)		17,09	4,18	1,21	5,28
Druhých 20 %	24 119	25 950	26 336	27 727	29 378
Meziroční změna (%)		7,59	1,49	5,28	5,95
Třetích 20 %	25 875	28 648	29 052	30 947	31 228
Meziroční změna (%)		10,72	1,41	6,52	0,91
Čtvrtých 20 %	27 698	30 353	31 028	31 575	34 412
Meziroční změna (%)		9,59	2,22	1,76	8,98
Nejvyšších 20 %	31 376	35 870	36 175	37 421	39 135
Meziroční změna (%)		14,32	0,85	3,44	4,58

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2017, 2022b)

Z hlediska čistých peněžních příjmů na osobu docházelo ve sledovaném období k meziročnímu růstu výdajů ve všech uvedených skupinách, tedy i ke kladnému meziročnímu přírůstku mezi jednotlivými roky. Na potraviny vynakládalo v období let 2016-2020 nejvíce finančních prostředků 20 % osob s nejvyššími příjmy. Naopak nejméně výdajů byly zachyceny u osob spadajících do kategorie s nejnižšími příjmy ze souboru, avšak nejvyšší meziroční změna výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje byla zaznamenána právě u těchto 20 % osob s nejnižšími příjmy, a to v roce 2017, kdy vzhledem k předchozímu roku u této skupiny vzrostly výdaje o 17,09 %. Taktéž u ostatních skupin v tomtéž roce byla meziroční změna ve sledovaném období nejvyšší. U některých kategorií byl nejnižší meziroční nárůst výdajů zachycen roku 2018, u jiných až roku 2019 a u jedné dokonce roku 2020. Úplně nejnižší meziroční změna výdajů byla zaznamenána u osob s nejvyššími příjmy, a to 0,85 % v roce 2018.

4.4 Inflace v ČR a EU dle HICP

Tato kapitola se věnuje průměrné meziroční míře inflace dle HICP v České republice a Evropské Unii skládající se z 28 členských států k roku 2013. Sledována je také průměrná relativní změna cenové hladiny vypočtena na základě harmonizovaného indexu spotřebitelských cen potravin v letech 2011-2021.

4.4.1 Míra inflace v ČR a EU

Míra inflace je na mezinárodní úrovni vypočítávána na základě HICP, který zaručuje jednotnost a srovnatelnost míry inflace jednotlivých zemí nejen v EU, ale ve všech sledovaných zemích.

Graf 25 zachycuje meziroční míru inflace v ČR, a rovněž samostatně v Evropské Unii.

Graf 25 Průměrná meziroční míra inflace v České republice a Evropské Unii v letech 2010-2021 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat (2022a)

Míra inflace dle harmonizovaného indexu spotřebitelských cen se dle grafu vyvíjela ve většině zobrazených let podobně. I přesto, že míra inflace v ČR rostla v období let 2010-2012, průměrná míra inflace v EU pouze do roku 2011. Následně v České republice

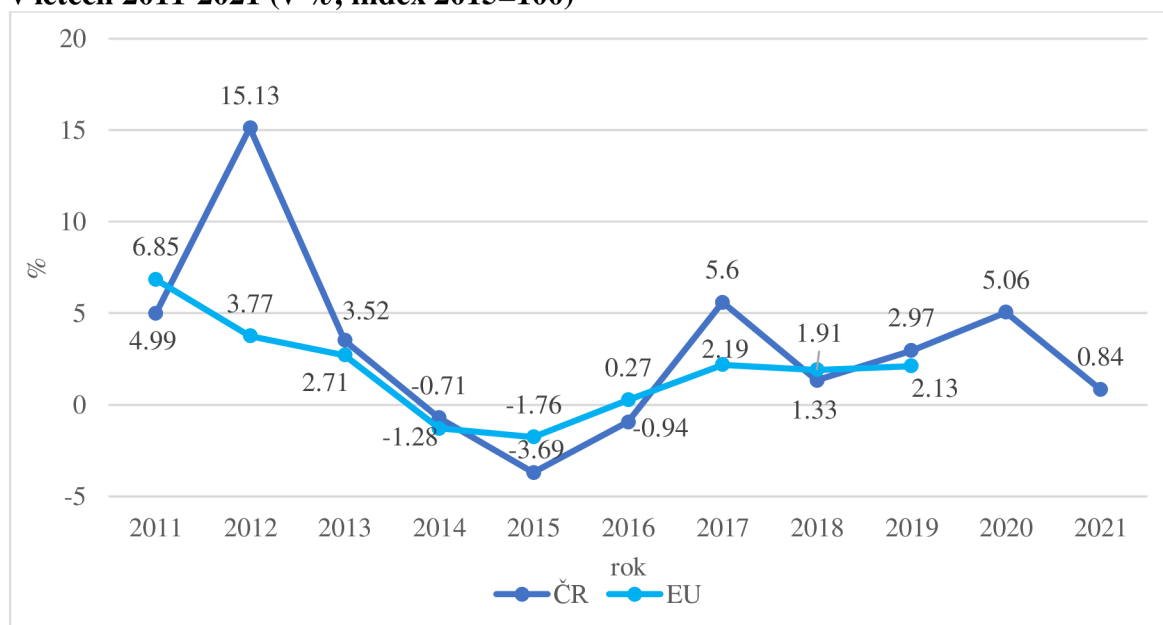
i Evropské Unii došlo od roku 2012 k prudšímu poklesu míry inflace, a to až do roku 2015. V ČR počínaje rokem 2018 míra inflace ve sledovaném období pouze rostla, a poté meziročně roku 2020 stagnovala. Naopak míra inflace v EU v období let 2018-2020 klesala, a poté rapidně vzrostla. V případě České republiky byla nejvyšší míra inflace 3,5 % zachycena v roce 2012, pravděpodobně následkem krize, ale vysokých hodnot dosahovala taktéž na konci sledovaného období, kdy se celý svět potýkal s příchodem pandemie. V Evropské Unii zahrnující 28 států, byla meziroční míra inflace v roce 2011 a 2020 na stejné úrovni, a to 2,9 %. K nejvyšší meziroční změně míry inflace v ČR došlo roku 2017, kdy z původních 0,6 % vzrostla na 2,4 %, tedy o 1,8 procentního bodu. V Evropské Unii byla nejvyšší meziroční změna zaznamenána roku 2021, a to o 1,9 procentního bodu.

4.4.2 Cenová hladina potravin v ČR a EU

Tato podkapitola pojednává o vývoji průměrné relativní změny cenové hladiny potravin v České republice a v Evropské Unii vypočtené opět na základě harmonizovaného indexu spotřebitelských cen s indexem 2015=100, a to do roku 2021 (z důvodu nedostupnosti dat u EU pouze do roku 2019).

Průměrná relativní změna cenové hladiny potravin v ČR a EU je zobrazena na grafu 26.

Graf 26 Průměrná meziroční míra inflace potravin v České republice a Evropské Unii v letech 2011-2021 (v %, index 2015=100)

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat (2022b)

Na první pohled je z grafu patrné, že v České republice byla zaznamenána nejvyšší míra inflace potravin v roce 2012, a to konkrétně změna o 15,13 %. V EU bylo dosaženo nejvyšší meziroční míry inflace roku 2011, tedy 6,85 %. Zatímco míra inflace v EU v období let 2011-2015 klesala, v ČR byl roku 2012 zaznamenán značný výkyv v cenové hladině potravin. Následně od 2015 do roku 2017 současně průměrná míra inflace potravin rostla jak v ČR, tak v celé EU. Meziročně roku 2018 došlo k poklesu míry inflace, avšak do roku 2020 byl v České republice zachycen růst. Na konci sledovaného období, tedy roku 2021 došlo v ČR k meziročnímu poklesu průměrné míry inflace potravin. Nejvyšší pokles cenové hladiny byl zaznamenán v České republice i Evropské Unii shodně v roce 2015, kdy deflace v ČR byla 3,69 % a v Evropské Unii v průměru 1,79 %. Vzhledem k meziměsíčnímu vývoji na počátku roku 2022 je průměrná meziroční míra inflace potravin pro rok 2022 očekávána ještě vyšší.

4.5 Výzkum cen potravin v supermarketech ČR

Zlevňování potravin probíhá v jednotlivých supermarketech v různých časových intervalech a uvedené obchodní řetězce mění akční leták v průběhu týdne v jiný den. Kaufland, Billa, Albert a Tesco vydávají pravidelně nový leták ve středu, Lidl v pondělí a Penny ve čtvrtek. V některých případech nebylo možné procento slevy určit, vzhledem k tomu, že v letácích jednotlivých supermarketů nebyla uvedena původní cena.

Tabulka 13 zobrazuje ceny a procento slevy vepřové pečeně od 1.7.2021 do 1.2.2022.

Tabulka 13 Cena vepřové pečeně bez kosti v celku (kg) po slevě a procentuální výše slevy v jednotlivých supermarketech v ČR v období od 1.7.2021 do 31.1.2022

Měs.	Týden	Kaufland	Lidl	Billa	Penny	Albert	Tesco
červenec	1.	x	x	x	x	x	99,9 (41 %)
	2.	89,9 (48 %)	89,9 (?)	89,9 (52 %)	89,9 (?)	89,9 (52 %)	x
	3.	x	x	x	x	x	84,9 (55 %)
	4.	x	x	89,9 (53 %)	x	x	x
srpen	1.	89,9 (48 %)	x	x	84,9 (?)	x	84,9 (55 %)
	2.	89,9 (47 %)	84,9 (?)	79,9 (58 %)	x	x	x
	3.	x	x	79,9 (58 %)	84,9 (?)	79,9 (57 %)	89,9 (52 %)
	4.	84,9 (51 %)	x	x	x	x	x
září	1.	x	x	89,9 (53 %)	89,9 (53 %)	x	79,9 (57 %)
	2.	x	84,9 (?)	x	x	x	x
	3.	79,9 (52 %)	x	89,9 (53 %)	89,9 (53 %)	79,9 (57 %)	79,9 (55 %)
	4.	x	x	x	x	x	x
říjen	1.	x	x	79,9 (58 %)	79,9 (?)	x	x
	2.	x	79,9 (?)	x	x	x	x
	3.	79,9 (54 %)	x	79,9 (58 %)	x	79,9 (57 %)	x
	4.	79,9 (52 %)	x	x	79,9 (?)	x	79,9 (52 %)
listopad	1.	x	79,9 (?)	79,9 (58 %)	x	x	x
	2.	x	x	x	x	79,9 (57 %)	79,9 (52 %)
	3.	x	x	x	79,9 (?)	x	x
	4.	x	x	89,9 (53 %)	x	x	x
prosincec	1.	79,9 (54 %)	x	x	79,9 (?)	x	x
	2.	x	x	79,9 (58 %)	x	x	79,9 (52 %)
	3.	x	x	x	79,9 (?)	x	x
	4.	x	x	x	x	79,9 (57 %)	79,9 (52 %)
leden	1.	x	x	x	x	x	x
	2.	x	x	x	79,9 (?)	x	x
	3.	89,9 (57 %)	x	79,9 (58 %)	x	79,9 (57 %)	x
	4.	x	79,9 (?)	x	79,9 (?)	x	89,9 (47 %)

Zdroj: vlastní zpracování, Akčniceny.cz (2022)

Z tabulky 13 vyplývá, že procento slevy u vepřové pečeně nepřesáhlo ve sledovaném období v žádném ze sledovaných supermarketů více než 60 %. Procento slevy této potraviny

se tak pohybovalo v rozmezí 41 % až 58 %. Nejčastěji vepřovou pečení v období července 2021 až ledna 2022 zlevňoval supermarket Billa a Penny, kdy došlo ke zlevnění vepřové pečeně konkrétně dvanáctkrát, naopak nejméně slev poskytoval Lidl, a to pouze pětkrát v uvedeném období. Nejvyšší procento slevy poskytovala Billa, kde byla vícekrát zaznamenána sleva až o 58 %. Sleva na vepřovou pečení nebyla zaznamenána ani v jednom z uvedených supermarketů v posledním týdnu září, a také v prvním týdnu ledna. Na počátku sledovaného období, tedy během letních měsíců, byla cena po slevě vyšší než v následujících měsících. V uvedeném období nebylo v žádném z týdnů zaznamenáno zlevnění vepřové pečeně shodně ve všech supermarketech najednou, avšak největší počet slev bylo zachyceno v třetím týdnu září, kdy slevu na vepřovou pečení poskytlo pět ze šesti supermarketů. Nejnižší cena po slevě, tedy 79,9 Kč, byla ve sledovaných obchodech zaznamenána shodně v období od prvního týdne měsíce října až do druhého týdne měsíce ledna, až na Billu, která na konci listopadu zlevnila vepřovou pečení z původní ceny pouze na 89,9 Kč, vzhledem k ostatním supermarketům. I přesto, že se cena po slevě v obchodech shodovala, procento slevy se však lišilo. V některých týdnech byla zaznamenána sleva pouze v jednom ze supermarketů, a to konkrétně v Lidlu a Penny. Nejvyšší procento slevy poskytovala Billa, kde docházelo pravidelně ke zlevnění až o 58 %, cena po slevě však nebyla v mnoha případech nižší než u ostatních supermarketů, které i přesto, že procentuální výši slev poskytovaly nižší, bylo možné vepřovou pečení nakoupit za stejnou cenu.

Tabulka 14 zobrazuje ceny banánů v jednotlivých měsících a týdnech po zlevnění, včetně procenta slevy.

Tabulka 14 Cena banánů (kg) po slevě a procentuální výše slevy v jednotlivých supermarketech v ČR v období od 1.7.2021 do 1.2.2022

Měs.	Týden	Kaufland	Lidl	Billa	Penny	Albert	Tesco
červenec	1.	x	17,9 (?)	x	17,9 (28 %)	x	x
	2.	17,7 (40 %)	x	21,9 (26 %)	17,9 (28 %)	x	x
	3.	x	16,9 (?)	x	x	x	x
	4.	16,6 (44 %)	14,9 (?)	x	14,9 (34 %)	x	x
srpen	1.	19,9 (33 %)	x	16,9 (32 %)	14,9 (50 %)	19,9 (39 %)	x
	2.	12,9 (23 %)	x	x	x	x	x
	3.	14,9 (50 %)	12,9 (?)	x	12,9 (56 %)	x	16,9 (37 %)
	4.	x	x	x	14,9 (50 %)	x	x
září	1.	14,9 (50 %)	14,9 (50 %)	19,9 (33 %)	16,9 (43 %)	19,9 (39 %)	12,9 (56 %)
	2.	x	x	x	x	x	x
	3.	19,9 (33 %)	x	x	x	x	14,9 (50 %)
	4.	x	x	x	17,9 (28 %)	x	x
říjen	1.	22,9 (23 %)	14,9 (?)	x	x	19,9 (39 %)	x
	2.	x	x	17,9 (40 %)	14,9 (50 %)	19,9 (39 %)	x
	3.	x	x	x	x	x	x
	4.	14,9 (50 %)	x	21,9 (27 %)	16,9 (43 %)	x	x
listopad	1.	x	14,9 (?)	x	x	x	16,9 (43 %)
	2.	21,9 (26 %)	x	x	x	x	x
	3.	x	x	x	18,9 (36 %)	x	x
	4.	21,9 (26 %)	x	x	x	x	14,9 (50 %)
prosincec	1.	x	14,9 (50 %)	17,9 (40 %)	14,9 (50 %)	x	x
	2.	21,9 (26 %)	x	x	x	x	17,9 (40 %)
	3.	x	14,9 (50 %)	24,9 (17 %)	14,9 (50 %)	21,9 (33 %)	x
	4.	x	14,9 (50 %)	21,9 (31 %)	x	x	x
leden	1.	21,9 (26 %)	x	x	x	x	x
	2.	x	x	x	21,9 (26 %)	26,9 (32 %)	x
	3.	x	19,9 (33 %)	21,9 (31 %)	x	x	19,9 (33 %)
	4.	21,9 (26 %)	x	x	x	26,9 (32 %)	x

Zdroj: vlastní zpracování, Akčniceny.cz (2022)

Procentuální výše slev se u banánů pohybovaly v uvedeném období ve sledovaných supermarketech v rozmezí od 17 % do 56 %. Nejvyšší procento slevy ve výši poskytl 56 % poskytlo Penny a Tesco, a to pouze jednou. V případě ostatních supermarketů nepřesáhla sleva více než 50 %. Nejčastěji slevu na banány poskytl Kaufland a Penny, a to konkrétně čtrnáctkrát. Naopak nejméně zlevňoval banány v uvedeném období Albert a Tesco. Jediným týdnem, ve kterém došlo ke zlevnění současně ve všech supermarketech, byl první týden v září, kdy právě Tesco poskytlo maximální procentuální výši slevy, a to 56 %. V druhém týdnu září a třetím týdnu října naopak neposkytl slevu na banány žádný ze supermarketů. V letních měsících, tedy v červenci a srpnu, ale taktéž ani v září, nepřesáhla cena po slevě více než 21,9 Kč. Oproti tomu v podzimních a zimních měsících, dosahovala cena po

zlevnění i 26,9 Kč. V tabulce lze také pozorovat, že cena banánů se nejspíše výrazněji ve sledovaném období neměnila, vzhledem k tomu, že například Penny na počátku srpna poskytlo slevu ve výši 50 % a zlevnilo tak banány na 14,9 Kč, ale taktéž stejnou procentuální výši slevy poskytl kupříkladu Lidl nebo Penny v měsíci prosinci a cena banánů po slevě byla stejná, tedy 14,9 Kč. Ve všech uvedených supermarketech kromě Billy a Albertu byla v období od července do ledna zaznamenána sleva o 50 %.

V tabulce 15 jsou zachyceny ceny po slevě a procentuální výše slev na brokolici.

Tabulka 15 Cena brokolice (500 g) po slevě a procentuální výše slevy v jednotlivých supermarketech v ČR v období od 1.7.2021 do 1.2.2022

Měs.	Týden	Kaufland	Lidl	Billa	Penny	Albert	Tesco
červenec	1.	x	x	x	x	x	x
	2.	17,9 (40 %)	24,9 (50 %)	x	x	x	x
	3.	x	x	x	x	x	23,9 (20 %)
	4.	x	x	x	x	x	x
srpen	1.	x	x	x	x	24,9 (28 %)	23,9 (31 %)
	2.	x	x	x	x	x	x
	3.	19,9 (42 %)	x	x	x	x	x
	4.	x	x	x	x	24,9 (28 %)	23,9 (31 %)
září	1.	x	x	x	x	x	x
	2.	x	x	x	x	x	23,9 (31 %)
	3.	x	x	x	x	x	x
	4.	x	x	x	x	26,9 (22 %)	x
říjen	1.	16,9 (51 %)	x	26,9 (23 %)	19,9 (50 %)	x	x
	2.	x	x	x	x	19,9 (42 %)	x
	3.	x	14,9 (50 %)	x	19,9 (42 %)	x	x
	4.	x	x	x	x	24,9 (28 %)	x
listopad	1.	17,9 (40 %)	x	x	x	24,9 (28 %)	x
	2.	x	x	x	17,9 (48 %)	24,9 (28 %)	22,9 (23 %)
	3.	x	x	x	x	x	x
	4.	x	x	x	x	x	19,9 (33 %)
prosinec	1.	x	x	x	x	x	x
	2.	x	19,9 (20 %)	x	x	x	x
	3.	x	24,9 (28 %)	x	x	x	x
	4.	x		x	x	x	x
leden	1.	x	19,9 (50 %)	x	x	x	24,9 (28 %)
	2.	x	19,9 (50 %)	x	24,9 (28 %)	x	24,9 (28 %)
	3.	21,9 (26 %)	x	x	x	24,9 (28 %)	x
	4.	x	x	24,9 (34 %)	19,9 (42 %)	x	x

Zdroj: vlastní zpracování, Akčniceny.cz (2022)

V tabulce výše, ve které jsou uvedeny ceny brokolice po zlevnění a procentuální výše slevy ve sledovaných supermarketech, nebyla již na první pohled tato potravina zlevněna tolikrát jako tomu bylo u předešlých potravin jednotlivých tříd spotřebního koše.

Procentuální výše slev se v tomto případě pohybovala v rozmezí 20 % až 51 %. Sleva 51 % byla zaznamenána ve sledovaném období pouze jednou, a to v Kauflandu na počátku října. Na rozdíl od Billy, Albertu a Tesca byla ve všech ostatních supermarketech alespoň jednou poskytnuta sleva minimálně 50 %. Nejvyšší počet slev na brokolici byl však ve sledovaném období zaznamenán právě v Albertu a Tescu. Nejméně naopak tuto potravinu zlevňovala Billa, a to pouze dvakrát, konkrétně na počátku října a na konci ledna. U této potraviny bylo zachyceno více týdnů, ve kterých nezlevnil brokolici ani jeden z uvedených supermarketů. Nejvíce byla v jednom týdnu brokolice zlevněna shodně v maximálně třech supermarketech, ve kterých vždy figurovalo Penny. Na rozdíl od banánů lze pozorovat, že se cena brokolice v průběhu měsíců měnila. V měsíci červenci poskytl Lidl procentuální výši slevy 50 % a zlevnil tak brokolici na 24,9 Kč, avšak v měsíci říjnu při stejné procentuální výši slevy, činila cena po slevě již 14,9 Kč a v měsíci lednu pak 19,9 Kč, přičemž stejná cena byla uvedena i o měsíc dříve, avšak procento slevy činilo 20 %.

Tabulka 16 zobrazuje ceny kávy Jacobs Velvet po slevě a procentuální výše slevy.

Tabulka 16 Cena instantní kávy značky Jacobs Velvet (200 g) po slevě a procentuální výše slevy v jednotlivých supermarketech v ČR v období od 1.7.2021 do 1.2.2022

Měs.	Týden	Kaufland	Lidl	Billa	Penny	Albert	Tesco
červenec	1.	89,9 (52 %)	x	84,9 (55 %)	x	84,9 (29 %)	x
	2.	x	x	x	x	x	x
	3.	x	x	x	84,9 (29 %)	x	84,9 (29 %)
	4.	x	84,9 (29 %)	x	x	x	x
srpen	1.	94,9 (49 %)	x	x	x	x	x
	2.	x	x	84,9 (35 %)	x	84,9 (29 %)	x
	3.	x	x	x	x	x	x
	4.	x	x	x	84,9 (29 %)	x	x
září	1.	x	x	x	x	x	x
	2.	79,9 (57 %)	x	84,9 (35 %)	84,9 (29 %)	84,9 (29 %)	x
	3.	x	x	x	x	x	x
	4.	x	x	x	x	x	x
říjen	1.	x	x	84,9 (35 %)	x	89,9 (25 %)	x
	2.	x	x	x	84,9 (29 %)	x	x
	3.	94,9 (49 %)	x	x	x	x	x
	4.	x	x	84,9 (35 %)	x	84,9 (29 %)	x
listopad	1.	x	x	x	x	x	x
	2.	x	x	x	x	x	84,9 (29 %)
	3.	89,9 (52 %)	84,9 (29 %)	x	84,9 (29 %)	x	x
	4.	x	x	x	84,9 (29 %)	x	x
prosinec	1.	x	x	x	x	x	x
	2.	x	x	x	x	84,9 (34 %)	84,9 (29 %)
	3.	x	x	x	x	x	x
	4.	84,9 (55 %)	84,9 (29 %)	x	x	x	x
leden	1.	x	x	x	x	x	x
	2.	x	x	x	x	x	x
	3.	x	x	84,9 (35 %)	84,9 (34 %)	84,9 (34 %)	84,9 (34 %)
	4.	94,9 (49 %)	x	x	84,9 (34 %)	x	x

Zdroj: vlastní zpracování, Akční ceny.cz (2022)

Z tabulky výše vyplývá, že se procentuální výše slev v uvedeném období pohybovala v rozmezí mezi 25 % a 57 %, přičemž ceny po slevě byly v uvedených supermarketech velmi podobné. Od července roku 2021 do ledna 2022 bylo tedy možné kávu Jacobs Velvet pořídit za 79,9 Kč, 84,9 Kč, 89,9 Kč nebo za 94,9 Kč. Ve všech uvedených supermarketech kromě Kauflandu činila cena v období července až srpna konkrétně 84,9 Kč. Nejvíce slev na tuto kávu poskytlo Penny, a to konkrétně osmkrát. Na počátku měsíce července, ale i v jiných týdnech, lze pozorovat rozdílnou procentuální výši slevy v Bille ve srovnání s Penny, Albertem nebo Tescem, i přesto, že cena po slevě byla 84,9 Kč, z čehož vyplývá, že původní cena byla v supermarketu Billa o něco vyšší než v ostatních. Nejvíce slev na kávu v jednom týdnu bylo zaznamenáno ve druhém týdnu měsíce září a třetím týdnu měsíce ledna, kdy byla zachycena dokonce i totožná cena po slevě a v Penny, Albertu a Tescu dokonce také stejné

procento slevy. Od prosince se taktéž začala měnit procentuální výše slevy ve většině uvedených supermarketech z 29 % na 34 %, při neměnné ceně po slevě, tedy 84,9 Kč. Nejvyšší procentuální výši slevy poskytoval ve sledovaném období Kaufland, avšak cena po slevě byla mnohdy vyšší nebo stejná než v ostatních supermarketech. Nejčastěji bylo tedy ve sledovaném období možné zakoupit kávu Jacobs Velvet za 84,9 Kč.

Tabulka 17 zachycuje taktéž ceny po slevě a procentuální výše slev džusu Relax v období od července 2021 do ledna 2022.

Tabulka 17 Cena džusu Relax 100 % krabice (1 l) po slevě a procentuální výše slevy v jednotlivých supermarketech v ČR v období od 1.7.2021 do 1.2.2022

Měs.	Týden	Kaufland	Lidl	Billa	Penny	Albert	Tesco
červenec	1.	x	x	x	18,9 (52 %)	x	x
	2.	x	x	x	x	17,9 (55 %)	x
	3.	x	x	x	x	x	x
	4.	x	18,9 (52 %)	x	18,9 (52 %)	x	x
srpen	1.	x	x	x	17,9 (55 %)	x	x
	2.	x	x	17,9 (55 %)	x	x	x
	3.	x	x	x	x	17,9 (55 %)	19,9 (50 %)
	4.	x	x	17,9 (55 %)	x	x	x
září	1.	x	17,9 (55 %)	x	17,9 (55 %)	x	x
	2.	x	x	x	x	18,9 (52 %)	17,9 (55 %)
	3.	x	x	x	17,9 (55 %)	x	x
	4.	x	x	x	x	x	x
říjen	1.	x	x	x	x	x	17,9 (55 %)
	2.	x	x	x	17,9 (55 %)	18,9 (52 %)	x
	3.	x	x	18,9 (53 %)	x	x	x
	4.	x	x	x	18,9 (52 %)	x	17,9 (55 %)
listopad	1.	x	x	x	19,9 (50 %)	18,9 (52 %)	x
	2.	x	x	18,9 (53 %)	x	x	x
	3.	x	17,9 (55 %)	x	x	x	x
	4.	x	x	17,9 (55 %)	19,9 (50 %)	x	x
prosinec	1.	x	x	x	17,9 (55 %)	x	19,9 (50 %)
	2.	x	x	x	17,9 (55 %)	17,9 (55 %)	19,9 (50 %)
	3.	x	x	x	x	x	19,9 (50 %)
	4.	x	x	x	17,9 (55 %)	x	19,9 (50 %)
leden	1.	x	x	18,9 (53 %)	17,9 (55 %)	19,9 (52 %)	x
	2.	x	x	x	x	x	x
	3.	x	x	x	17,9 (55 %)	x	x
	4.	x	x	18,9 (53 %)	18,9 (52 %)	19,9 (52 %)	x

Zdroj: vlastní zpracování, Akčniceny.cz (2022)

Co se týká snižování ceny džusu Relax, byly v uvedeném období zaznamenány ceny po slevě konkrétně 17,9 Kč, 18,9 Kč nebo 19,9 Kč. V tomto případě se procentuální výše slevy pohybovala v rozmezí 50 % až 55 %. Procentuální výše slev se při stejných cenách po

zlevnění taktéž v jednotlivých supermarketech odlišovala, z čehož vyplývá, že původní ceny byly rozdílné, avšak pouze minimálně. Nejčastěji byl džus v uvedených supermarketech zlevňován na 17,9 Kč. Jak je z tabulky patrné, nejčastěji poskytovalo slevu na tento nealkoholický nápoj Penny, a to konkrétně patnáctkrát v období od července 2021 do ledna 2021. Naopak tento nápoj nezlevnil na většině míst ani jednou Kaufland, a z těch, kteří Relax džus alespoň jednou zlevnili, to byl Lidl, který neposkytl mnoho příležitostí pořídit džus za nižší cenu než běžnou. Týden, ve kterém byl džus zlevněn v nejvíce supermarketech, byl druhý v prosinci a první v lednu. Naopak v druhé polovině července, na konci září nebo v druhém týdnu ledna nebylo zaznamenáno zlevnění ani v jednom ze supermarketů. Menší počet slev byl na džus poskytován v letních měsících, tedy v červenci a srpnu než například v zimním období, tedy v prosinci a lednu. Tentokrát žádný ze supermarketů neposkytoval jako jediný vyšší procentuální slevu než ostatní. Cena džusu se ve sledovaném období výrazně neměnila, vzhledem k tomu, že ceny po slevě, včetně procenta slevy, se na počátku období shodovaly se slevami na konci sledovaného období.

5 Výsledky a diskuse

Průměrná meziroční **míra inflace** měřená dle průměrné roční změny indexu spotřebitelských cen se ve sledovaném období meziročně měnila. V období let 2010-2021 měl vývoj míry inflace střídavě klesající a rostoucí charakter. Průměrná míra inflace meziročně rostla v období let 2010 až 2012, 2015 až 2017, a poté rovněž od roku 2018 až do konce sledovaného období. Ve srovnání roku 2010 a 2021 došlo k nárůstu o 2,3 procentního bodu, tedy z původních 1,5 % na 3,8 %, přičemž nejvyšší průměrná meziroční míra inflace byla zachycena právě roku 2021. Meziročně byl zaznamenán nejvyšší nárůst roku 2017, a to o 1,8 procentního bodu na 2,5 %. Nejnižší průměrná míra inflace byla meziročně v roce 2015, konkrétně 0,3 %. Predikovaný vývoj průměrné meziroční míry inflace z pohledu Ministerstva financí se od skutečné míry inflace ve většině případů odlišoval. Nejvíce se predikce od skutečné míry inflace odlišovala ve výši 1,9 procentního bodu, a to roku 2020, kdy odhad Ministerstva financí byl 1,9 % pro rok 2021. Avšak v letech 2011 až 2013, 2019 a 2020 byla pro tentýž rok stanovena přesná predikce míry inflace.

Meziroční míra inflace se v oddílech **spotřebního koše** taktéž vyvíjela různě. Oddíl, ve kterém byla průměrná meziroční míra inflace v období let 2010-2021 pouze záporná, byl oddíl pošt a telekomunikací. Naopak kladná meziroční míra inflace ve všech letech sledovaného období byla zachycena v oddíle alkoholických nápojů a tabáku, vzdělávání, stravování a ubytování, a také v oddíle ostatního zboží, kam spadá například sůl nebo koření. Co se týká oddílu potravin a nealkoholických nápojů (E01), zde byla nejvyšší průměrná meziroční míra inflace zaznamenána v roce 2012, a to 6,9 %. V průběhu let se vyvíjela celková meziroční míra inflace v České republice v porovnání s meziroční mírou inflace oddílu potravin a nealkoholických nápojů obdobně. Až na rok 2021, kdy celková meziroční míra inflace v ČR vzrostla a meziroční míra inflace potravin a nealkoholických nápojů klesla, byl zaznamenán obdobný vývoj. Tedy meziročně celková míra inflace v ČR a v oddíle E01 v letech 2010-2012, 2015-2017, ale také během let 2018 až 2020, rostla. Naopak pokles u obou byl zachycen mezi roky 2012 až 2015 a roku 2018. V roce 2017 oproti 2016 byla zaznamenána nejvyšší změna meziroční míry inflace potravin a nealkoholických nápojů, a to o 6,1 procentního bodu.

Z hlediska tříd oddílu potravin a nealkoholických nápojů ve spotřebním koši docházelo i k výraznějším meziročním změnám míry inflace. V roce 2018 vzrostla míra inflace nejvíce u olejů a tuků, a to o 4,03 % v porovnání s rokem předchozím, naopak meziročně byla změna cenové hladiny nejnižší u cukrů, marmelád, aj. Nadcházející rok byla

zaznamenána nejvýraznější meziroční změna cenové hladiny u zeleniny, a to dokonce o 19,56 %, naopak nejvíce klesla meziročně průměrná cenová hladina ovoce. Roku 2020 byl zachycen nejvyšší meziroční nárůst cenové hladiny ovoce, a to 18,2 %. Oproti tomu tentýž rok nejvíce klesla meziročně cenová hladina oleje a tuků, avšak následující rok došlo v této třídě k nejvyššímu meziročnímu nárůstu cenové hladiny. V roce 2020 pak nejvíce poklesla meziročně cenová hladina masa. Meziročně cenové hladiny v období let 2018-2021 tak rostly nepřetržitě u pekárenských výrobků a obilovin, mléka, sýrů a vajec, ale i u potravinářských výrobků jako je sůl nebo koření.

Změny cen potravin z **hlediska geografického** byly ve většině případů obdobné, a to i v porovnání s průměrnou hrubou měsíční mzdou, která se v jednotlivých krajích meziročně měnila podobně. Enormní nárůst ceny brambor mohl být v roce 2013 způsoben velkými horky, která byla v ČR toho roku zaznamenána. V hlavním městě Praha došlo k nejvyššímu meziročnímu nárůstu průměrné hrubé měsíční mzdy ve sledovaném období roku 2018, kdy se mzda zvedla o 7,63 %. V hlavním městě ČR byla zaznamenána nejvyšší meziroční změna vepřové pečeně bez kosti (kg) v roce 2012, kdy cena vepřové pečeně vzrostla o 9,93 %. U banánů (kg) byla nejvyšší meziroční změna ceny zachycena také roku 2012, konkrétně o 12,89 %. Nejvyšší meziroční nárůst ceny u konzumních brambor (kg) byl zachycen v roce 2013, tedy o 57,67 %. Cena paprik (kg) se v hlavním městě meziročně nejvíce zvýšila taktéž roku 2012, a to o 11,2 %. Nejvyšší meziroční nárůst ceny byl v případě vajec slepičích čerstvých (10 ks) zaznamenán roku 2012, kdy cena vzrostla o 55,76 %.

Meziroční změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Jihočeském nejvíce vzrostla taktéž roku 2018, a to o 8,15 %, přičemž meziroční pokles byl zaznamenán také pouze v roce 2011. I v tomto případě cena vepřové pečeně bez kosti vzrostla nejvíce meziročně roku 2012, a to o 10,6 %. Taktéž meziroční změna ceny banánů vzrostla nejvíce roku 2012, tedy o 15,03 %. Nejvyšší meziroční nárůst ceny brambor byl zachycen v roce 2013, kdy cena brambor vzrostla o 57,74 % vzhledem k předchozímu roku. I cena paprik nejvíce meziročně vzrostla roku 2012 o 6,61 %. U vajec slepičích čerstvých bylo dosaženo nejvyššího meziročního růstu ceny v roce 2012, a to o 52,73 %.

Průměrná hrubá měsíční mzda v kraji Karlovarském klesla meziročně taktéž pouze roku 2011. Nejvíce však vzrostla meziročně roku 2017, a to o 8,94 %. Cena vepřové pečeně bez kosti vzrostla meziročně nejvíce roku 2012, tedy o 10,23 %. Taktéž u banánů se cena meziročně nejvíce zvýšila v roce 2012, konkrétně o 15,57 %. Naopak u brambor konzumních se cena meziročně zvýšila nejvíce v roce 2013, a to o 70,2 %. Cena paprik

v Karlovarském kraji vzrostla meziročně nejvíce také roku 2013, kdy došlo k navýšení o 14,27 % vzhledem k předchozímu roku. Cena vajec slepičích čerstvých nejvíce vzrostla taktéž meziročně roku 2012, a to o 51 %.

V kraji Jihomoravském meziročně průměrná hrubá měsíční mzda klesla opět pouze roku 2012. Nejvíce však meziročně vzrostla také roku 2018, a to o 7,95 %. I tentokrát cena vepřové pečeně bez kosti meziročně nejvíce vzrostla roku 2012, a to 9,21 %. I u banánů byl nejvyšší meziroční nárůst ceny zachycen toho roku, konkrétně o 15,21 %. V případě brambor konzumních se cena opět meziročně nejvíce zvýšila roku 2013, a to o 66,16 %. Cena paprik se meziročně také zvýšila nejvíce v roce 2013, přičemž nárůst ceny vzhledem k předchozímu roku činil 8,17 %. Nejvyšší meziroční nárůst ceny vajec slepičích čerstvých byl zachycen opět roku 2012, a to o 48,58 %.

I v kraji Královéhradeckém klesla meziročně průměrná hrubá měsíční mzda pouze v roce 2011. Naopak meziročně nejvíce vzrostla opět roku 2018, tedy o 10,86 %. V tomto případě cena vepřové pečeně bez kosti vzrostla meziročně nejvíce roku 2017, a to o 6,86 %. U banánů byl zachycen nejvyšší meziroční přírůstek ceny v roce 2012, konkrétně o 15,33 %. Nejvyšší meziroční nárůst ceny byl u brambor zachycen roku 2013, kdy cena vzrostla o 70,8 % vzhledem k předchozímu roku. I u paprik byl zaznamenán nejvyšší meziroční růst ceny v roce 2012, a to o 11,03 %. Jinak tomu nebylo ani u vajec slepičích čerstvých, kde se v roce 2012 meziročně nejvíce zvýšila cena o 59,17 %.

Meziroční pokles průměrné hrubé měsíční mzdy byl v kraji Libereckém opět jen v roce 2011. V roce 2018 se pak meziročně zvýšila nejvíce, a to o 9,24 %. I zde meziroční cena vepřové pečeně bez kosti vzrostla meziročně nejvíce v roce 2017, tedy o 12,94 %. Cena banánů se meziročně nejvíce zvýšila roku 2012, konkrétně o 17,41 %. Cena brambor konzumních opět meziročně nejvíce vzrostla v roce 2013, a to o 70,93 %. Meziročně nejvyšší nárůst ceny u papriky byl zachycen roku 2012, kdy cena paprik vzrostla o 11,96 %. V případě vajec slepičích čerstvých došlo k nejvyššímu meziročnímu nárůstu ceny roku 2012, přičemž byl zaznamenán růst o 55,1 %.

Co se týká kraje Vysočina, zde byl meziroční pokles mzdy zachycen také pouze roku 2011. I v tomto kraji mzda meziročně nejvíce vzrostla roku 2018, a to o 8,89 %. Cena vepřové pečeně bez kosti vzrostla opět nejvíce meziročně roku 2012, konkrétně o 10,78 %. Nejvyšší meziroční změna banánů byla zaznamenána v roce 2012, tedy o 18,59 %. V případě brambor konzumních došlo k nejvyššímu meziročnímu nárůstu ceny roku 2013, a to

o 57,56 %. Cena vajec slepičích čerstvých a paprik meziročně nejvíce vzrostla v roce 2012, tedy o 12,13 % u paprik a o 48,02 % u vajec.

V kraji Moravskoslezském klesla meziročně mzda taktéž jen v roce 2011. Nejvíce pak mzda vzrostla opět roku 2018, a to 9,2 %. Cena vepřové pečeně bez kosti, banánů a vajec čerstvých slepičích se meziročně nejvíce zvýšily roku 2012, a to o 9,11 % u pečeně, o 11,76 % u banánů a u vajec o 57,09 %. Nejvyšší meziroční přírůstek ceny brambor konzumních byl zachycen roku 2013, konkrétně o 58,11 % a paprik roku 2015, a to o 10,83 %.

V kraji Olomouckém byl meziroční pokles mzdy zaznamenán v prvních třech sledovaných letech, tedy v letech 2011-2013. I tentokrát meziročně mzda nejvíce vzrostla roku 2018, tedy o 9,96 %. Nejvyšší meziroční nárůst ceny byl u vepřové pečeně bez kosti o 12,33 %, u banánů o 19,66 %, u paprik o 13,87 % a vajec slepičích čerstvých 60,56 %, a to roku 2012. Cena konzumních brambor se nejvíce zvýšila roku 2013, konkrétně o 56,2 %.

Rovněž průměrná mzda v kraji Ústeckém poklesla meziročně jen v roce 2011. Roku 2018 se opět meziročně mzda zvýšila nejvíce, a to o 8,1 %. Opět cena meziročně nejvíce vzrostla roku 2012 u vepřové pečeně bez kosti o 10,72 %, u banánů o 11,18 %, u paprik o 8,36 % a u vajec slepičích čerstvých dokonce o 62,29 %. Nejvyšší meziroční změna ceny brambor konzumních byla zachycena roku 2013, a to 53,62 %.

Mzda v Pardubickém kraji měla rovněž meziročně klesající tendenci jen v roce 2011. Nejvyšší meziroční nárůst byl zachycen opět roku 2018, kdy mzda v tomto kraji vzrostla o 8,76 %. Cena vepřové pečeně bez kosti, banánů, paprik a vzrostly meziročně nejvíce opět v roce 2012. V případě vepřové pečeně šlo o nárůst o 10,53 %, u banánů o 13,68 %, u paprik o 10,88 % a u vajec slepičích čerstvých o 48,65 %. Nejvyšší meziroční nárůst ceny u konzumních brambor byl zaznamenán roku 2013, a to o 66,3 %.

Co se týká Plzeňského kraje, zde byl zaznamenán jediný pokles opět roku 2011. Nejvyšší meziroční nárůst mzdy byl pak zachycen roku 2017, kdy mzda vzrostla o 9,21 % vzhledem k předchozímu roku. Nejvíce se meziročně cena vepřové pečeně bez kosti zvýšila také roku 2017, a to o 11,53 %. Meziroční nárůst ceny banánů, paprik a vajec byl zachycen roku 2012. Cena banánů v tomto případě vzrostla o 10,74 %, cena paprik o 11,62 % a cena vajec slepičích čerstvých se zvýšila o 57,46 %. Cena brambor konzumních se nejvíce zvýšila meziročně roku 2013, konkrétně o 49,08 %.

I v případě kraje Zlínského došlo k meziročnímu poklesu mzdy pouze v roce 2011. Meziročně nejvíce vzrostla opět roku 2018, a to o 10,94 %. Nejvyšší meziroční nárůst

vepřové pečeně bez kosti, banánů, paprik a vajec slepičích čerstvých byl zachycen roku 2012. Meziročně se cena vepřové pečeně zvýšila o 11,52 %, banány o 18,4 %, papriky o 11,86 % a vejce o 58,71 %. Konzumní brambory se opět meziročně zvýšily nejvíce roku 2013, a to o 58,19 %.

Středočeský kraj opět zaznamenal meziroční pokles mzdy pouze v roce 2011. Nejvíce mzda pak vzrostla opět roku 2018, a to o 9,41 %. Cena vepřové pečeně bez kosti se meziročně nejvíce zvýšila roku 2012, stejně tak jako cena banánů a vajec slepičích čerstvých. U vepřové pečeně došlo k navýšení o 8,88 %, u banánů o 13,93 % a u vajec o 52,94 %. Nejvyšší meziroční nárůst ceny konzumních brambor byla zaznamenán roku 2013, konkrétně o 57,33 %. U papriky došlo roku 2015, a to o 11,51 % vzhledem k předchozímu roku.

Nejčastější, a zároveň téměř nejvyšší meziroční růsty cen vepřové pečeně, banánů, paprik i vajec byl ve většině krajů ČR zachycen roku 2012 a u brambor roku 2013, přičemž průměrná hrubá měsíční mzda meziročně nejvíce a nejčastěji rostla roku 2018. Meziročně mzda rostla ve většině krajů ČR, zatímco ceny potravin střídavě rostly a klesaly. Meziročně cena nejvíce vepřové pečeně vzrostla roku 2017, a to v kraji Libereckém, tedy 12,94 %. V tomto kraji vzrostla ve sledovaném období také nejvíce meziroční cena brambor, a to o 70,93 % roku 2013. V tomtéž roce vzrostla nejvíce i meziroční cena paprik v kraji Karlovarském, tedy o 14,27 %. Roku 2012 byl zaznamenán nejvyšší meziroční růst ceny banánů v Olomouckém kraji, a to o 19,66 %. Toho roku byl zaznamenán také nejvyšší meziroční růst ceny vajec, konkrétně o 62,29 % v kraji Ústeckém. Mzda nejvíce vzrostla v kraji Zlínském o 10,94 % roku 2018.

U vepřové pečeně v období let 2011-2013 mzda v krajích nerostla tak rychle jako ceny této potraviny, následně však v dalších letech mzda doháněla růst ceny vepřové pečeně. Růst mzdy v porovnání s cenami brambor byl roku 2012 rychlejší, avšak roku 2013, kdy došlo k nejvyššímu navýšení cen brambor, mzda rostla o dost pomaleji. V dalších letech již však mzda téměř udržovala tempo s rostoucími cenami brambor. V případě banánů se mzda v letech 2011-2013 v převážné části krajů nenavýšovala tak rychle jako ceny banánů. Dá se však říct, že od roku 2015 do roku 2018 ale mzda skoro doháněla rostoucí ceny této potraviny. I u paprik na počátku sledovaného období mzda nerostla tak rychle jako ceny paprik, přičemž následně opět od roku 2015 mzda rostla rychleji a v podstatě doháněla růst cen paprik. Co se týká vajec, roku 2012 nerostla mzda meziročně tak rychle, aby dohnala rostoucí ceny vajec, avšak od roku 2013 se mzda zvyšovala v celku rychle a až do roku 2016

stíhala rostoucí ceny této potraviny. Následně však do roku 2017 ceny vajec rostly rychleji než mzda ve většině krajů ČR, poté opět doháněla rostoucí ceny vajec.

Z průměrných cen v České republice vyplývá, že ceny vybraných potravin byly v jednotlivých měsících nestálé. Z důvodu změny struktury publikovaných dat v roce 2019 je však možné, že ceny za poslední 3 roky sledovaného období mohou být více odlišné. Ceny vepřové pečeně s kostí (kg) byly v roce 2021 nejnižší ve většině měsíců, avšak v roce předchozím byly ceny v podstatě nejvyšší. Nejvyšší průměrná cena za sledované období činila 143,3 Kč/kg a byla zaznamenána v lednu 2020. Nejnižší cena, za kterou bylo možné vepřovou pečení s kostí koupit byla v průměru 86,79 Kč/kg, a to v říjnu 2021. Nejvíce nejvyšších cen bylo zachyceno v měsíci lednu nebo také v prosinci. V průběhu roku byl zachycen nejvyšší nárůst ceny v roce 2019, kdy průměrná cena vzrostla o 21,6 korun.

Průměrné ceny konzumních brambor (kg) na území ČR kolísaly již o něco více. Nejvyšší průměrné ceny byly ve většině případů opět zachyceny v roce 2019. Nejvyšší průměrná cena sledovaného období činila 27 Kč/kg a byla zaznamenána v červnu 2019. Oproti tomu nejnižší cena celého období byla v průměru 10,59 Kč v měsíci únoru roku 2015. Většina nejvyšších průměrných cen byla zachycena v polovině roku. V tomto případě byla zachyceny nejvyšší změna ceny v průběhu roku 2018, tedy růst o 6,77 Kč.

I v případě banánů (kg) byly ceny podle nové struktury v roce 2021 nejnižší. Průměrná cena nejnižší byla zaznamenána v červnu a srpnu roku 2021, a to 22,31 Kč. Nejvyšší cena, za kterou bylo možné banány v průměru koupit, byla zachycena v dubnu roku 2015, konkrétně 37,34 Kč/kg. Největší počet nejvyšších průměrných cen byl zaznamenán v měsíci březnu. Tentokrát průměrná cena v průběhu dvanácti měsíců nejvíce vzrostla v roce 2019, avšak pouze o 0,59 Kč.

Cena papriky (kg) se v průměru dostala ve sledovaném období nejvíce na 109,75 Kč/kg, a to v dubnu roku 2021. Za nejnižší průměrnou cenu bylo možné papriky nakoupit za 41,35 Kč/kg, a to v srpnu 2018. V tomto případě bylo zachyceno nejvíce nejvyšších průměrných cen v měsíci květnu. Co se týká růstu ceny v průběhu roku, nejvyšší nárůst byl zachycen roku 2020, a to o 8,31 Kč.

Nejvyšší průměrné ceny vajec slepičích čerstvých (10 ks) byly zaznamenány v lednu. Ve sledovaném období nejvyšší průměrná cena dosahovala 49,99 Kč, a to v listopadu 2016. Nejnižší průměrná cena byla pak zachycena v květnu, tedy 23,73 Kč. Nejvíce v průběhu dvanácti měsíců vzrostla průměrná cena taktéž v roce 2016, a to konkrétně o 15,82 Kč.

Průměrná celková **spotřeba potravin** v České republice v přepočtu na kg v období let 2014-2020 rostla až na spotřebu roku 2017, která se mírně oproti předchozímu roku snížila, a to konkrétně o 0,29 %, tedy z původních 785,6 kg/os/rok na 783,3 kg/os/rok, respektive o 2,3 kg. Meziročně byl nejvyšší růst spotřeby potravin zaznamenán v roce 2020, kdy bylo spotřebováno dokonce 813,1 kg/os/rok, tedy o 2,08 % vzhledem k předchozímu roku 2019. Tento meziroční nárůst byl zapříčiněn rovněž tvorbou zásob v důsledku pandemie Covid-19. V průběhu sledovaného období let 2014-2020 došlo tak k nárůstu spotřeby potravin o 54,1 kg, tedy změnu o 7,13 %.

Co se týká meziroční změny **spotřeby vybraných tříd**, zde byla nejvyšší meziroční změna zaznamenána u zeleniny, a to v roce 2012, kdy spotřeba klesla o 8,84 % vzhledem k předchozímu roku, což znamená pokles o 15,59 procentních bodů z původních. Následující rok však meziroční spotřeba opět vzrostla, a to na 6,54 %, tedy o 15,38 procentních bodů. V roce 2015 a 2018 došlo k meziročnímu poklesu spotřeby zeleniny, zatímco spotřeba ovoce a masa vzrostla. Ve srovnání s rokem 2019 vzrostla v roce 2020 meziroční spotřeba zeleniny o 7,09 %.

U průměrné spotřeby nejkonzumovanějších druhů masa na osobu v ČR docházelo ve sledovaném období ke změnám. V případě vepřového masa byla zaznamenána nejnižší průměrná roční spotřeba roku 2013, konkrétně 40,3 kg. Naopak nejvyšší spotřeba byla zachycena u tohoto druhu masa v roce 2020, a to 43,4 kg. V porovnání počátku období s koncem došlo tak k nárůstu spotřeby o 1,8 kg na osobu za rok. Vepřového masa bylo spotřebováno nejvíce, a naopak nejméně bylo konzumováno maso hovězí. I u drůbežního masa bylo dosaženo nejvyšší spotřeby v roce 2020, a to 29,8 kg. Taktéž nejnižší spotřeba byla zachycena roku 2013, kdy spotřeba drůbežního činila 24,3 kg. V tomto případě však ve sledovaném období vzrostla spotřeba drůbežního o něco více, a to dokonce o 5,3 kg. Nejvyšší průměrná roční spotřeba hovězího masa byla zaznamenána roku 2010, tedy 9,4 kg. Avšak opět roku 2013 byla zachycena spotřeba nejnižší, konkrétně 7,5 kg. V průběhu sledovaných let byl tento druh masa jediným, kde došlo k poklesu spotřeby, a to o 0,6 kg. K poklesu spotřeby hovězího masa došlo v roce 2020, za čímž by mohl stát dovoz závadného masa z Polska roku 2019. I přesto, že roku 2019 bylo do ČR dovezeno kuřecí maso, které bylo zřejmě nakaženo salmonelou, nedošlo k jeho meziročnímu poklesu spotřeby.

Největší část **výdajů domácností v rámci spotřebního koše** připadala na oddíl bydlení, voda, energie a paliva. V období let 2010-2020 vzrostly v tomto oddíle výdaje nejvíce, a to z 25 194 Kč na 36 283 Kč, tedy o 11 089 Kč, což představuje nárůst o 44,01 %.

Nejméně rostly výdaje v oddíle vzdělávání, a to konkrétně o 692 Kč na 1 483 Kč, avšak z hlediska procentuálního šlo o nárůst o více než 50 %. V oddíle potravin a nealkoholických nápojů došlo v jako druhém nejvýznamnějším oddíle k navýšení výdajů o 8 501 Kč, tedy na 30 985 Kč, konkrétně o 37,81 %. Nejvyšší meziroční nárůst průměrných výdajů v tomto oddíle byl zaznamenán roku 2017, kdy výdaje vzrostly o 3 269 Kč. Jediný meziroční pokles v tomto oddíle byl zachycen roku 2015, a to o 263 Kč z původních 24 800 Kč. Ani v jednom z dvanácti oddílů spotřebního koše průměrné výdaje meziročně pouze nerostly nebo jen neklesaly. Právě roku 2015 bylo zaznamenáno nejvíce meziročních poklesů výdajů, a to dokonce v sedmi oddílech.

Z hlediska podílu výdajů bylo domácnostmi nejvíce na oddíl potravin a nealkoholických nápojů vydáno finančních prostředků v roce 2020, konkrétně 20,68 % celkových výdajů, přičemž šlo také o nejvyšší meziroční nárůst. Oproti tomu roku 2011 bylo na tento oddíl vydáno nejméně, a to pouze 19,13 %. Největší podíl ročních výdajů byl ve většině oddílů zaznamenán v roce 2020, avšak kromě oddílu odívání a obuvi, dopravy, rekreace a kultury nebo stravování a ubytování, což by mohlo souviset s restrikcemi v souvislosti s pandemií Covid-19.

Co se týká meziroční změny průměrných výdajů v oddíle potravin a nealkoholických nápojů, k největší změně došlo v roce 2017, kdy výdaje vzrostly o 13,1 %, tedy o 11,65 procentního bodu, přičemž výdaje na spotřební koš celkem vzrostly dokonce o 14,49 %. Průběh křivky průměrných výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje tedy ve sledovaném období ve většině let kopíroval průběh křivky průměrných výdajů na spotřební koš celkem, a to až na období let 2010-2012 a rok 2020, kdy charakter křivek byl opačný, a buď jedna z nich klesala a druhá rostla, nebo naopak. V obou případech tedy v období let 2013-2015 byly zaznamenány meziroční změny průměrných výdajů klesající, a následně rostoucí do roku 2017, přičemž poté opět průměrné výdaje společně klesaly až do roku 2019.

V jednotlivých třídách oddílu potravin a nealkoholických nápojů byly zachyceny meziroční přírůstky, ale i úbytky průměrných výdajů. Nejvyšší výkyv ve sledovaném období byl zaznamenán u ryb, kdy v roce 2017 došlo k meziročnímu poklesu výdajů o 17,73 % oproti předchozímu roku. Tentýž rok byl zaznamenán nejvyšší meziroční přírůstek průměrných výdajů, a to v třídě potravinářských výrobků a přípravků, kam se řadí například koření, omáčky nebo sůl, a to dokonce o 88,78 % vzhledem k roku 2016. I v jiných pěti třídách došlo v tomto roce k nejvyšším meziročním přírůstkům výdajů, například u ovoce, zeleniny nebo pekárenských výrobků. V roce 2012 a 2018 byl jako v jediných letech

zaznamenán meziroční růst výdajů na všechny třídy oddílu potravin a nealkoholických nápojů.

Z hlediska **postavení osoby v čele domácnosti**, kam jsou zařazeny konkrétně zaměstnanci s nižším vzděláním, zaměstnanci s vyšším vzděláním, OSVČ, ale i důchodci bez ekonomicky aktivního člena v čele domácnosti, utrácely nejvíce za maso. Největší podíl výdajů na maso pro rok 2020 byl tvořen důchodci, a to 23,99 % z celkových výdajů, a naopak nejméně utráceli za maso zaměstnanci s vyšším vzděláním, tedy 19,48 % z celkových výdajů. Kromě důchodců dále nejvíce utrácely tyto skupiny za mléko, sýry a vejce, přičemž největší podíl tvořily výdaje zaměstnanců s vyšším vzděláním, a to 18,07 %. Dále tyto skupiny nakupovaly nejvíce také pekárenské výrobky a obiloviny. Nejvíce pekárenské výrobky a obiloviny kupovaly zaměstnanci s nižším vzděláním, tedy s podílem 16,71 % celkových výdajů. Oproti tomu důchodci nakupovaly raději pekárenské výrobky a obiloviny než mléko, sýry a vejce. Nejmenší podíl výdajů byl shodně v roce 2020 zaznamenán ve všech skupinách ve třídě ryb, přičemž OSVČ utrácely za tuto třídu pouze 1,73 % celkových výdajů a nejvíce nakupovaly ryby zaměstnanci s vyšším vzděláním, tedy 2,49 %. Důchodci bez EA členů také více než ostatní skupiny, které utrácely za minerální vody, nealko nápoje a šťávy, utrácely spíše za kávu, čaj a kakao.

Z hlediska **čistého peněžního příjmu** bylo domácnostmi na oddíl potravin a nealkoholických nápojů vydáno v průměru ročně nejvíce výdajů v období let 2016-2020 ze strany osob s nejvyššími 20 % příjmů. Nejméně výdajů pak na oddíl potravin a nealkoholických nápojů vydaly osoby s nejmenšími 20 % příjmů ze souboru. Nejvyšší meziroční změna výdajů byla zaznamenána právě u této skupiny, kdy roku 2017 vzrostly průměrné výdaje osob s nejnižšími příjmy v souboru o 17,09 % vzhledem k předchozímu roku. Rovněž v ostatních skupinách dosahovala změna toho roku nejvyšších meziročních přírůstků výdajů. Nejméně se ve sledovaném období změnily průměrné výdaje u osob s nejvyššími příjmy meziročně v roce 2018, tedy o 0,85 %. Ve všech skupinách byly zaznamenány meziročně pouze rostoucí výdaje.

Ve srovnání meziroční míry inflace dle HICP v ČR a průměru v EU byl vývoj křivek obdobný ve většině sledovaných let. Meziroční míra inflace v ČR i EU rostla shodně v období let 2010-2011 a 2015-2017. Meziroční pokles míry inflace byl zachycen v obou případech pouze v letech 2012-2015. Od roku 2018 meziroční míra inflace v ČR rostla, a následně stagnovala, zatímco meziroční míra inflace v EU nejdříve klesala, a na konci sledovaného období prudce vzrostla. Nejvyšší míra inflace byla zaznamenána v ČR dle

HICP v roce 2012, tedy 3,5 %. A v případě Evropské Unie to bylo roku 2011 a 2021, kdy meziročně míra inflace činila 2,9 %.

Sledovaná průměrná meziroční míra inflace potravin v ČR se vyvíjela opět obdobně jako míra inflace potravin v Evropské Unii. Od roku 2012 byla zaznamenána shodně meziročně klesající míra inflace, a to až do roku 2015, přičemž následně od té doby v obou případech rostla až do roku 2017. Poté poklesla a následně zase vzrostla. Nejvyšší meziroční pokles cenové hladiny byl v ČR i EU zachycen roku 2015, kdy deflace potravin v ČR činila 3,69 % a deflace potravin v EU 1,76 %. V České republice byla nejvyšší meziroční míra inflace potravin dle HICP zaznamenána roku 2012, tedy 15,13 %. V Evropské Unii byla meziroční průměrná míra inflace potravin nejvyšší na počátku, tedy roku 2010, a to 6,85 %.

Výše slevy v případě vepřové pečeně bez kosti (kg) nepřesáhla v období od 1.7.2021 do 31.1.2022 více než 60 %. Procentuální výše slevy, kterou supermarkety poskytovaly, se pohybovala od 41 % až do 58 %. Ve sledovaném období nejvíce tuto potravinu zlevňovala Billa a Penny. Nejméně často pak poskytoval slevu na vepřovou pečení Lidl. Nejvíce poskytovala nejvyšší možnou slevu Billa. Ke zlevnění této potraviny nedošlo ani v jednom ze supermarketů na konci září, a rovněž ani na začátku ledna. Během letních měsíců byla cena po slevě vyšší než v podzimních a zimních měsících. Od října do poloviny ledna byla ve všech supermarketech kromě Billy zaznamenána cena 79,9 Kč. Ve třetím týdnu měsíce září byl zachycen největší počet slev, kdy slevu na vepřovou pečení poskytlo pět ze šesti supermarketů. I vzhledem k tomu, že se ceny po slevě v mnoha případech shodovaly, lišila se výše poskytované slevy. I přesto, že Billa poskytovala procentuální výši slevy častokrát o 58 %, cena po slevě byla stejná jako v ostatních supermarketech.

Procentuální výše slevy u banánů nepřesáhla ve sledovaném období taktéž více než 60 %. Výše slevy se tak pohybovala v rozmezí 17 % až 56 %. Procentuální výši slevy větší než 50 % však poskytlo pouze Penny a Tesco, a to jen jedinkrát, přičemž ostatní supermarkety poskytovaly procento slevy maximálně o 50 %. Nejvíce poskytovaly slevu na banány Kaufland a Penny a nejméně Albert a Tesco. Současně ke zlevnění banánů ve všech supermarketech došlo pouze v prvním týdnu září, avšak týden poté neposkytl slevu ani jeden ze supermarketů. V letních měsících bylo možné banány nakoupit po slevě maximálně za 21,9 Kč, přičemž na podzim a v zimě pak maximálně i za 26,9 Kč. V tomto případě však procentuální výše slev byla obdobná ve všech supermarketech, a rovněž cena po slevě. Všechny supermarkety alespoň jedenkrát poskytly slevu na banány ve výši 50 %.

Poskytnutá sleva na brokolici (500 g) se ve sledovaném období pohybovalo v rozmezí od 20 % až do 51 %. Četnost zlevňování této potraviny již nebyla tak častá jako u předchozích potravin. Billa, Albert a Tesco brokolici nezlevnili o 50 % ani jednou v tomto období. Nejčastěji byla brokolice zlevňována v Albertu a Tescu. Na začátku října nebo v půli listopadu, kdy brokolici zlevnilo nejvíce supermarketů, konkrétně tedy tři, vystupovalo vždy Penny. Původní cena brokolice, tedy cena bez slevy, se v průběhu měsíců měnila. V červenci poskytl Lidl slevu na brokolici ve výši 50 % a cena po zlevnění byla tak 24,9 Kč. V říjnu pak při stejném procentu slevy byla cena po slevě již 14,9 Kč a v lednu pak 19,9 Kč.

Rozmezí, ve kterém se pohybovala procentuální výše slev u kávy Jacobs Velvet (200 g) bylo 25 % až 57 %. Ceny po slevě byly v tomto případě velmi obdobné. V podstatě se vyskytovala pouze cena po zlevnění ve výši 79,9 Kč, 84,9 Kč, 89,9 Kč nebo 94,9 Kč, přičemž nejčastější cena po slevě byla 84,9 Kč. Během července a srpna bylo možné pořídit tuto kávu za 84,9 Kč, kromě Kauflandu, kde cena byla vyšší. Nejvíce slev nabídl ve sledovaném období Penny. Billa v některých měsících uváděla vyšší slevy jinou, i přesto, že cena po slevě byla stejná jako v jiných supermarketech, z čehož vyplývá, že původní cena v Bille byla mnohem vyšší. Například po zlevnění kávy na 84,9 Kč uváděla Billa procentuální výši slevy 55 %, avšak Penny poskytlo procentuální výši slevy 29 % a káva po slevě stála rovněž 84,9 Kč. Týden, ve kterém byla shodně sleva poskytnuta v co nejvíce supermarketech, byl druhý týden v září a třetí týden měsíce ledna, přičemž cena po slevě ve všech čtyřech supermarketech byla stejná. Penny, Albert a Tesco v období od července 2021 do prosince 2022 poskytovalo nejčastěji procentuální výši slevy 29 %, avšak v lednu všechny tři supermarkety již 34 %, přičemž cena po slevě zůstala stejná, což znamená, že v lednu se původní cena kávy zvedla.

U džusu Relax (1 l) činila v průběhu sledovaného období cena po slevě buď 17,9 Kč, 18,9 Kč nebo 19,9 Kč. Poskytnutá procentuální výše slevy se pohybovala v rozmezí 50 % až 55 %. Původní ceny byly i v tomto případě rozdílné, avšak jen minimálně. Nejčastěji byla cena po slevě konkrétně 17,9 Kč. Nejčastěji slevu na džus poskytlo Penny. Nejvíce byl džus zlevňován druhý týden v prosinci a první týden v lednu. Nižší počet slev byl zaznamenán v letních měsících, tedy v červenci a srpnu. Naopak více slev bylo poskytnuto v zimních měsících, tedy v prosinci a lednu.

6 Závěr

Ve sledovaném období let 2010-2021 byla zachycena nejvyšší průměrná meziroční míra inflace v České republice roku 2021, přičemž predikovaný vývoj míry inflace Ministerstvem financí se nejvíce od skutečné míry inflace odlišoval roku 2020. Průměrná meziroční míra inflace ve spotřebním koši byla nejčastěji nejvyšší v oddíle alkoholických nápojů a tabáku, přičemž v oddíle potravin a nealkoholických nápojů (E01) byla zaznamenána meziroční míra inflace nejvyšší ze všech oddílů v roce 2011 a 2013. Deflace byla v tomto oddíle meziročně zachycena pouze roku 2015 a meziroční míra inflace oddílu potravin a nealkoholických nápojů byla nejvyšší v roce 2012. Meziroční vývoj míry inflace v ČR ve srovnání s mírou inflace v oddíle E01 byl po většinu sledovaného období obdobný až na rok 2021, kdy průměrná míra inflace v ČR vzrostla a míra inflace v oddíle E01 meziročně poměrně rychle klesla. Nejrychlejší meziroční pokles cenové hladiny zboží v oddíle potravin a nealkoholických nápojů byl zachycen roku 2018 a nejvyšší meziroční růst cenové hladiny roku 2017. V letech 2018-2021 meziročně rostla cenová hladina pekárenských výrobků a obilovin, mléka, sýrů a vajec, a také u potravinářských výrobků. K nejvyššímu meziročnímu nárůstu cenové hladiny v období 2018-2021 došlo roku 2019, a to u zeleniny, přičemž spotřeba zeleniny v roce 2019 meziročně mírně poklesla.

Z hlediska geografického byl nejvyšší meziroční růst cen vepřové pečeně bez kosti v celku (kg) zaznamenán ve všech krajích ČR kromě Královéhradeckého, Libereckého a Pardubického roku 2012, přičemž v kraji Olomouckém šlo o nejvyšší nárůst ceny. Cena banánů (kg) ve všech krajích ČR vzrostla meziročně nejvíce také roku 2012 a opět nejvíce v kraji Olomouckém. V kraji Libereckém byl meziroční nárůst ceny nejvyšší u brambor konzumních (kg), a to roku 2013, stejně tak jako nejvyšší zaznamenaný nárůst ceny v ostatních krajích ČR, což mohlo být způsobeno malou úrodou brambor, kterou měly za následek velká horka panující v ČR. Roku 2013 bylo také zaznamenáno nejvíce nejvyšších nárůstu cen paprik (kg), přičemž nejvíce v kraji Karlovarském. Meziroční růst ceny vajec slepičích čerstvých (10 ks) byl nejčastěji zachycen roku 2012 a nejvyšší byl v kraji Olomouckém. Nejvíce průměrné hrubé měsíční mzdy rostly roku 2018, avšak nejvíce v kraji Zlínském, nejméně pak v kraji Zlínském. Průměrná cena vepřové pečeně s kostí (kg) v průběhu sledovaných měsíců roku nejvíce vzrostla v roce 2019, cena konzumních brambor (kg) se nejvíce zvýšila v průběhu roku 2018, cena banánů (kg) také nejvíce v roce 2019, cena paprik (kg) pak nejvíce během roku 2020 a průměrná cena vajec slepičích čerstvých (10 ks) nejvíce v průběhu roku 2016.

Průměrná spotřeba potravin na osobu v ČR v kilech za rok v období let 2014-2020 kromě roku 2017 rostla a nejvyšší byla v roce 2020. Ve vybraných třídách byla nejvyšší meziroční spotřeba zaznamenána u zeleniny. Ve srovnání roku 2010 a 2020 vzrostla nejvíce průměrná spotřeba drůbežního masa. Oddíl potravin a nealkoholických nápojů byl druhým oddílem ve spotřebním koši, na který bylo vydáno nejvíce finančních prostředků ze strany domácností a nejvyšší meziroční nárůst výdajů na tento oddíl byl zachycen roku 2017. Největší podíl výdajů na oddíl potravin a nealkoholických nápojů byl pak zaznamenán roku 2020. V období let 2010 až 2020 byl v oddíle potravin a nealkoholických nápojů zaznamenán téměř totožný vývoj výdajů jako na spotřební koš celkem, přičemž v roce 2012 a 2020 byl v oddíle E01 zaznamenán růst výdajů, avšak výdaje na spotřební koš celkem klesly. Roku 2012 a 2018 byl zachycen ve všech třídách spotřebního koše meziroční růst výdajů. Třída oddílu E01, za kterou osoby stojící v čele domácnosti utracely nejvíce, bylo v roce 2020 maso, a tak byla rovněž zaznamenána toho roku i nejvyšší spotřeba v období let 2010-2020. Největší podíl výdajů na maso tvořily finanční prostředky důchodců, kteří v domácnosti nemají ekonomicky aktivního člena a nejméně výdaje zaměstnanců s vyšším vzděláním. Nejméně výdajů bylo toho roku vydáno u všech skupin na třídu ryby. Z hlediska čistého peněžního příjmu bylo nejvíce výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje vydáno osobami s nejvyššími 20 % příjmů stanoveného souboru. U osob z hlediska čistého příjmu rozdělených dle kvintilového členění byl nejvyšší meziroční nárůst výdajů v roce 2017.

Průběh meziroční míry inflace v ČR a EU dle HICP se ve sledovaném období vyvíjel ve většině případů obdobně. Meziroční pokles byl zachycen shodně v letech 2012-2015. Nejvyšší meziroční míra inflace byla v EU zaznamenána roku 2011 a 2021 a v ČR roku 2012. I meziroční vývoj míry inflace potravin v ČR a EU byl téměř totožný. I v období let 2012 až 2015 míra inflace meziročně klesala. Nejvyšší meziroční pokles míry inflace potravin v ČR a EU byl shodně zaznamenán roku 2015. Nejvyšší průměrná meziroční míra inflace potravin v ČR byla pak zachycena roku 2012 a v EU roku 2010.

Procentuální výše slevy vepřové pečeně bez kostí v celku (kg) nepřesáhla více než 60 %. V průběhu letních měsíců byla cena po slevě vyšší než v zimních. Nejvíce supermarkety zlevnili v druhé polovině září, avšak procenta slevy se lišily. Procento slevy u banánů (kg) bylo maximálně 56 %, avšak nad 50 % byla sleva poskytnuta pouze dvakrát. Nejvíce supermarketů poskytlo slevu na banány na začátku září. Ceny po slevě byly v letních měsících nižší než v zimních. O něco méně byla zlevňována brokolice (500 g), a to maximálně o 51 %. Supermarkety byla shodně zlevněna na začátku října, a také v půlce

listopadu. V průběhu měsíců se ceny po slevě i procentuální výše slevy měnila. Káva Jacobs Velvet (200 g) byla zlevněna maximálně o 57 % a ceny po zlevnění byly velmi podobné. Procentuální výše slevy se v supermarketech odlišovala. Nejčastěji byla poskytnuta sleva v polovině září a v druhé polovině ledna. Procento slevy na džus Relax (1 l) bylo maximálně 55 %. Nejvíce supermarketů zlevnilo v polovině prosince a na začátku roku. Méně byl džus zlevňován v létě než v zimě. Nejvíce slev na tyto potraviny v období od 1.7.2021 do 1.2.2022 poskytlo Penny.

7 Seznam použitých zdrojů

- ASTIN, John. *Measuring EU Inflation: The Foundations of the HICP*. 1. vydání. Switzerland : Springer, 2021. 290 s. ISBN 978-30-3068-805-9.
- BAČUVČÍK, Radim. *Spotřebitelské chování: nákupní chování na trzích zboží a služeb 2015*. Zlín : Radim Bačuvčík - VeRBuM, 2016. 310 s. ISBN 978-80-87500-81-1.
- BOYES, Williams a Michael MELVIN. *Macroeconomics*. 10. vydání. Boston : Cengage learning, 2015. 528 s. ISBN 978-13-0546-510-7.
- BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA, Lucie SEVEROVÁ a Dana STARÁ. *Makroekonomie: makroekonomický přehled*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2020. 262 s. ISBN 978-80-7380-831-0.
- BRZÓSKA, Martin. *Nový zeměpis II. v kostce pro SŠ*. Praha : Fragment, 2020. 256 s. ISBN 978-80-253-4810-9.
- BUDÍKOVÁ, Marie, Maria KRÁLOVÁ a Bohumil MAROŠ. *Průvodce základními statistickými metodami*. Praha : Grada, 2010. 272 s. ISBN 978-80-247-3243-5.
- ČAPLÁNOVÁ, Anetta a Marta MARTINCOVÁ. *Inflácia, nezamestnanosť a ľudský kapitál z makroekonomického pohľadu*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer, 2014. 132 s. 978-80-8168-024-3.
- ČERNOHORSKÝ, Jan. *Finance: od teorie k realitě*. Praha : Grada Publishing, 2020. 464 s. ISBN 978-80-271-2215-8.
- ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. 1. vyd. Praha : Grada, 2011. 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3.
- DVOŘÁČEK, Jiří a Peter SLUNČÍK. *Podnik a jeho okolí. Jak přežít v konkurenčním prostředí?* 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012. 173 s. ISBN 978-80-7400-224-3.
- FROUZ, Jan a Jaroslava FROUZOVÁ. *Aplikovaná ekologie*. Praha : Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. 432 s. ISBN 978-80-246-4577-3.
- HE, Liping. *Hyperinflation: A world history*. 1. vydání. London : Routledge, 2017. 306 s. ISBN 978-1-138-56008-6.
- HOLMAN, Robert. *Makroekonomie*. 2. aktualiz. vyd. Praha : C.H. Beck, 2010. 424 s. ISBN 978-80-7179-861-3.
- HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. aktualiz. vyd. Praha : C.H. Beck, 2011. 696 s. ISBN 978-80-7400-006-5.
- HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 6. vydání. Praha : C. H. Beck, 2016. 720 s. ISBN 978-80-7400-278-6.

HRBKOVÁ, Jana a kol. *Společenské vědy pro techniky. 2.*, aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Grada, 2020. 232 s. ISBN 978-80-271-2876-1.

HŘEBÍK, František. *Obecná ekonomie. 3. vyd.* Plzeň : Aleš Čeněk , 2013. 252 s. ISBN 978-80-7380-467-1.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2.*, aktualizované vydání. Praha : Grada, 2016. 256 s. ISBN 978-80-247-5326-3.

JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice II. Měnová a kurzová politika. 1. vydání.* Praha : Grada, 2013. 560 s. ISBN 978-80-247-4516-9.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie. 3. aktualiz. vyd.* Praha : Grada, 2017. 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8.

KISELÁKOVÁ, Dana a Miroslava ŠOLTĚS. *Modely řízení finanční výkonnosti v teorii a praxi malých a středních podniků.* Praha : Grada, 2017. 185 s. ISBN 978-80-271-0680-6.

KRÁLOVÁ, Irena. *Makroekonomie a hospodářská politika státu: pro střední a vyšší hotelové školy. 1., vyd.* Praha : Fortuna, 2010. 176 s. ISBN 978-80-7373-062-8.

LIPOVSKÁ, Hana. *Moderní ekonomie: jednoduše o všem, co byste měli vědět.* Praha : Grada, 2017. 256 s. ISBN 978-80-271-0120-7.

MARTHINSEN, John E. *Demystifying global macroeconomics. 3. vydání.* London : Walter de Gruyter, 2020. 846 s. ISBN 978-15-474-1760-5.

MITCHELL, William, L. Randall WRAY a Martin WATTS. *Macroeconomics.* London : Red Globe Press, 2019. 604 s. ISBN 978-1-137-61066-9.

O'NEILL, Robert, Jeff RALPH a Paul A. SMITH. *Inflation: History and measurement. 1. vydání.* Switzerland : Springer, 2017. 399 s. ISBN 978-3-319-64124-9.

PAČESOVÁ, Hana. *Makroekonomické vztahy a souvislosti.* Praha : Vodnář, 2012. 121 s. ISBN 978-80-7439-048-7.

PARCHURE, Sunayini. *Macroeconomics.* India : PHI Learning, 2021. 324 s. ISBN 978-93-90544-03-5.

REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy: učebnice s programem na generování cvičných testů.* Praha : Grada, 2016. 384 s. ISBN 978-80-247-5871-8.

REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví. 3. aktualiz. vyd.* Praha : Management Press, 2011. 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7.

REVENDA, Zbyněk. *Peníze a zlato. 2., aktualiz. vyd.* Praha : Management Press, 2013. 269 s. ISBN 978-80-7261-260-4.

REVENDA, Zbyněk, Martin MANDEL, Jan KODERA, Petr MUSÍLEK a Petr DVOŘÁK. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5., aktualiz. vyd. Praha : Management Press, 2012. 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6.

SIXTOVÁ, Helena. *Nová matematika v kostce pro SŠ*. Praha : Fragment, 2019. 224 s. ISBN 978-80-253-4321-0.

SLIMÁKOVÁ, Margit. *Velmi osobní kniha o zdraví*. Brno : BizBooks, 2018. ISBN 978-80-265-0753-6.

SOUKUP, Jindřich, Vít POŠTA, Pavel NESET a Tomáš PAVELKA. *Makroekonomie*. 2. aktualizované vydání. Praha : Management Press, 2010. ISBN 978-80-7261-219-2.

SOUKUP, Jindřich, Vít POŠTA, Pavel NESET a Tomáš PAVELKA. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha : Management Press, 2018. 536 s. ISBN 978-80-7261-537-7.

SPĚVÁČEK, Vojtěch, Marek ROJÍČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽDÁREK. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. Praha : Grada Publishing, 2016. 544 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5858-9.

TOMŠÍK, Vladimír a Martin MANDEL. *Monetární ekonomie v období konvergence a krize*. 1. vydání. Praha : Management Press. 2018. 431 s. ISBN 978-80-7261-545-2.

TULEJA, Pavel, Pavel NEZVAL a Ingrid MAJEROVÁ. *Základy makroekonomie*. 2. vydání. Brno : BizBooks, 2012. 312 s. ISBN 978-80-265-0007-0.

URBAN, Jan. *Teorie národního hospodářství*. 3., doplněné a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2011. 560 s. ISBN 978-80-7357-579-3.

VLČEK, Josef. *Ekonomie a ekonomika*. 5., aktualiz. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016. 556 s. 978-80-7552-190-3.

VYSEKALOVÁ, Jitka. *Chování zákazníka: jak odkrýt tajemství "černé skříňky"*. Praha : Grada, 2011. 360 s. ISBN 978-80-247-3528-3.

ŽÁK, Milan. *Hospodářská politika*. 1. vydání. Praha : Vysoká škola ekonomie a managementu, 2020. 170 s. ISBN 978-80-88330-04-2.

Internetové zdroje:

Agris.cz. *Brambor je letos málo, zato ale kvalitních. Pěstitelé podraží* [online]. 2013. [cit. 18.1.2022]. Dostupné z: http://www.agris.cz/zemedelstvi/brambor-je-letos-malo-zato-ale-kvalitnich-pestitele-podrazi?id_a=180946

Agris.cz. *Další zásilka hovězího masa z Polska je pozitivní na salmonelu* [online]. 2019. [cit. 15.1.2022]. Dostupné z: <http://www.agris.cz/clanek/203892/dalsi-zasilka-hoveziho-masa-z-polska-je-pozitivni-na-salmonelu>

Akčniceny.cz. *Aktuální akční letáky* [online]. 2022. [cit. 26.2.2022]. Dostupné z: <https://www.akcniceny.cz/letaky/>

ČNB. *FAQ* [online]. 2021. [cit. 8.11.2021]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/>

ČSÚ. *Indexy spotřebitelských cen – inflace – časové řady* [online]. 2021a. [cit. 27.12.2021]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/isc_cr

ČSÚ. *Indexy spotřebitelských cen podle ECOICOP – bazický index* [online]. 2022a. [cit. 27.12.2021]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_afPfm=VYSTUPOBJEKT&z=T&f=TABULKA&skupId=2198&katalog=31779&pvo=CEN082A&pvo=CEN082A&str=v3409&evo=v9973 ! CEN082A-2021_1&evo=v9744 ! CEN08klasifikacelekopie_1

ČSÚ. *Inflace – druhy, definice, tabulky* [online]. 2022b. [cit. 4.1.2022]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace

ČSÚ. *Inflace, spotřebitelské ceny* [online]. 2021b. [cit. 1.10.2021]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jspx?_afPfm=STATISTIKY&katalog=31779

ČSÚ. *Spotřeba potravin - 2020* [online]. 2021c. [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/spotreba-potravin>

ČSÚ. *Spotřební koš* [online]. 2021d. [cit. 29.10.2021]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/spotrebni_kos_archiv

ČSÚ. *Spotřební výdaje domácností – 2020* [online]. 2022c. [cit. 20.1.2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/spotrebni-vydaje-domacnosti-2017>

ČSÚ. *Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů – 2016* [online]. 2017. [cit. 20.1.2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vydani-a-spotreba-domacnosti-statistiky-rodinnych-uctu-2016>

eAgri.cz. *Začíná platit novela zákona o potravinách a tabákových výrobcích – lepší ochrana spotřebitelů před dvoji kvalitou potravin* [online]. 2021. [cit. 24.2.2022]. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2021_zacina-platit-novela-zakona-o.html

- Eurostat. *Food price monitoring tool* [online]. 2022a. [cit. 15.1.2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/PRC_FSC_IDX_custom_1988896/default
- Eurostat. *HICP – inflation rate* [online]. 2022b. [cit. 4.1.2022]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00118/default/table?lang=en>
- Finance.cz. *Vlastníci obchodních řetězců* [online]. 2021. [cit. 18.2.2022]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/514981-vlastnici-obchodnich-retezcu/>
- MFČR. *Makroekonomická predikce* [online]. 2021a. [cit. 15.12.2021]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce>
- MFČR. *Orgány oprávnění k regulaci a kontrole* [online]. 2018. [cit. 8.2.2022]. <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/cenova-regulace-a-kontrola/organy-opravnene-k-regulaci-a-kontrola>
- MFČR. *Rozsah cenové regulace* [online]. 2021b. [cit. 8.2.2022]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/cenova-regulace-a-kontrola/rozsah-cenove-regulace>
- MPO. *Češi plývají potravinami výrazně méně, než je průměr EU* [online]. 2021. [cit. 20.2.2022]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/cesi-plytvaji-potravinami-vyrazne-mene--nez-je-prumer-eu--264887/>
- MPSV. *Aktuální publikace jednotlivých krajů* [online]. 2021. [cit. 1.10.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/aktualni-publikace-jednotlivych-kraju>
- SOCR. *Kvóty zdraží potraviny v obchodech* [online]. 2021. [cit. 29.1.2022]. <https://www.socr.cz/zpravodajstvi/kvoty-zdrazi-potraviny-v-obchodech>
- MZE. *Kuřecí maso z Polska prodávané v Praze obsahovalo salmonely* [online]. 2019a. [cit. 17.2.2022]. Dostupné z: <https://www.bezpecnostpotravin.cz/kureci-maso-z-polska-prodavane-v-praze-obsahovalo-salmonely.aspx>
- MZE. *Tři sta kilogramů závadného hovězího z Polska v ČR. Veterinární inspektori začali okamžitě prověřovat všechna místa, kam se dostalo* [online]. 2019b. [cit. 28.1.2022]. Dostupné z: <https://www.bezpecnostpotravin.cz/tri-sta-kilogramu-zavadneho-hoveziho-z-polska-v-cr-veterinarni-inspektori-zacali-okamzite-proverovat-vsechna-mista-kam-se-dostalo.aspx>
- SVSČR. *Všechna vejce a vaječné produkty z ostatních zemí EU musí být ode dneška před uvedením na český trh vyšetřena na fipronil* [online]. 2017. [cit. 28.2.2022]. Dostupné z: <https://www.svs-cr.cz/vsechna-vejce-a-vajecne-produkty-z-ostatnich-zemi-eu-musi-byt-ode-dneska-pred-uvadenim-na-cesky-trh-vysetrena-na-fipronil/>
- The Free Library. *Foreign exchange interventions under inflation targeting: the Czech experience*. [online]. 2006. [cit. 14.3.2022]. Dostupné z: <https://www.thefreelibrary.com/Foreign+exchange+interventions+under+inflation+targetin+g%3a+the+Czech...-a0154208796>

8 Seznam tabulek, grafů a zkratek

8.1 Seznam tabulek

Tabulka 1 Váhy jednotlivých oddílů spotřebního koše v letech 2012-2021 (v ‰).....	21
Tabulka 2 Počet položek v jednotlivých oddílech spotřebního koše v ČR dle ECOICOP v letech 2012-2021	23
Tabulka 3 Vývoj úrokových sazeb v ČR stanovených ČNB k témuž dni v letech 1996-2021 (v ‰)	44
Tabulka 4 Predikce vývoje míry inflace podle CPI dle Ministerstva financí, skutečná míra inflace a jejich rozdíl v letech 2010-2021 (v ‰).....	51
Tabulka 5 Míra inflace v jednotlivých oddílech spotřebního koše v ČR v letech 2010-2021 (v ‰, index 2015=100)	53
Tabulka 6 Průměrná meziroční míra inflace potravin v jednotlivých třídách oddílu potravin a nealkoholických nápojů v ČR v letech 2018-2021 (v ‰, index 2015=100).....	55
Tabulka 7 Průměrná spotřeba potravin a změna spotřeby v ČR v letech 2014-2020 (v kg/os/rok, ‰).....	81
Tabulka 8 Průměrné roční výdaje na zboží v jednotlivých oddílech spotřebního koše na osobu v ČR a jejich meziroční změna v letech 2010-2020 (v Kč).....	85
Tabulka 9 Podíl ročních výdajů domácností na jednotlivé oddíly spotřebního koše v ČR v letech 2010-2020 (v Kč)	87
Tabulka 10 Meziroční změna průměrných výdajů na jednotlivé třídy v oddíle potravin a nealkoholických nápojů v ČR v letech 2011-2020 (v ‰).....	89
Tabulka 11 Podíl výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje dle postavení osob v čele domácnosti v ČR v roce 2020 (v ‰)	90
Tabulka 12 Průměrné roční výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje na osobu dle výše čistého příjmu a jejich meziroční změna v ČR v letech 2016-2020 (v Kč a ‰).....	91
Tabulka 13 Cena vepřové pečeně bez kosti v celku (kg) po slevě a procentuální výše slevy v jednotlivých supermarketech v ČR v období od 1.7.2021 do 31.1.2022	96
Tabulka 14 Cena banánů (kg) po slevě a procentuální výše slevy v jednotlivých supermarketech v ČR v období od 1.7.2021 do 1.2.2022	98
Tabulka 15 Cena brokolice (500 g) po slevě a procentuální výše slevy v jednotlivých supermarketech v ČR v období od 1.7.2021 do 1.2.2022	99

Tabulka 16 Cena instantní kávy značky Jacobs Velvet (200 g) po slevě a procentuální výše slevy v jednotlivých supermarketech v ČR v období od 1.7.2021 do 1.2.2022	101
Tabulka 17 Cena džusu Relax 100 % krabice (1 l) po slevě a procentuální výše slevy v jednotlivých supermarketech v ČR v období od 1.7.2021 do 1.2.2022	102
Tabulka 18 Průměrná meziroční míra inflace dle CPI v ČR v letech 2010-2021 (v %)	I
Tabulka 19 Index spotřebitelských cen v oddílech spotřebního koše ČR v letech 2010-2021 (v %).....	I
Tabulka 20 Průměrná meziroční míra inflace v ČR a míra inflace potravin a nealkoholických nápojů v ČR v letech 2009-2021 (v %)	II
Tabulka 21 Index spotřebitelských cen v jednotlivých třídách spotřebního koše v ČR v letech 2017-2021 (v %)	II
Tabulka 22 Průměrné ceny vepřové pečeně bez kosti v celku (kg) v krajích ČR v letech 2010-2018 (v Kč).....	II
Tabulka 23 Průměrné ceny konzumních brambor (kg) v krajích ČR v letech 2010-2018 (v Kč).....	III
Tabulka 24 Průměrné ceny banánů (kg) v krajích ČR v letech 2010-2018 (v Kč)	III
Tabulka 25 Průměrné ceny paprik (kg) v krajích ČR v letech 2010-2018 (v Kč).....	IV
Tabulka 26 Průměrné ceny vajec slepičích čerstvých (10 ks) v krajích ČR v letech 2010-2018 (v Kč).....	IV
Tabulka 27 Průměrná hrubá měsíční mzda v jednotlivých krajích v ČR v letech 2010-2020 (v Kč)	V
Tabulka 28 Spotřeba vybraných tříd spotřebního koše v ČR v letech 2010-2020 (v kg).....	V
Tabulka 29 Spotřeba nejkonzumovanějších druhů masa v ČR v letech 2010-2020 (v kg) ..	V
Tabulka 30 Průměrné roční výdaje na zboží v jednotlivých oddílech spotřebního koše na osobu v ČR v letech 2010-2020 (v Kč).....	VI
Tabulka 31 Průměrné roční výdaje na oddíl potravin a nealkoholických nápojů na osobu a celkové průměrné roční výdaje na spotřební koš celkem na osobu v ČR v letech 2010-2020 (v Kč).....	VI
Tabulka 32 Průměrné roční výdaje na jednotlivé třídy oddílu potravin a nealkoholických nápojů ve spotřebním koši na osobu v ČR v letech 2010-2020 (v Kč)	VII
Tabulka 33 Průměrné roční výdaje na jednotlivé třídy spotřebního koše na osobu z hlediska postavení osob v čele domácnosti v ČR roku 2020 (v Kč).....	VII

Tabulka 34 Průměrné roční výdaje na oddíl potravin a nealkoholických nápojů na osobu z hlediska výše čistého příjmu v ČR v letech 2016-2020 (v Kč).....	VII
Tabulka 35 Průměrná meziroční míra inflace dle HICP v EU a ČR v letech 2010-2021 (v %)	VIII
Tabulka 36 Harmonizovaný index spotřebitelských cen potravin v ČR a v EU v jednotlivých měsících let 2010-2021 (v %, index 2015=100).....	VIII
Tabulka 37 Průměrná meziroční relativní změna cen potravin dle HICP v ČR a v EU v jednotlivých měsících let 2011-2021 (v %, index 2015=100).....	IX

8.2 Seznam grafů

Graf 1 Průměrná roční změna indexu spotřebitelských cen v ČR v letech 2010-2021 (v %)	49
Graf 2 Meziroční průměrná míra inflace a míra inflace potravin a nealkoholických nápojů v ČR v letech 2010-2021 (v %, index 2015=100)	54
Graf 3 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v hlavním městě Praha v letech 2011-2020 (v %)	57
Graf 4 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Jihočeském v letech 2011-2020 (v %)	59
Graf 5 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Karlovarském v letech 2011-2020 (v %)	60
Graf 6 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Jihomoravském v letech 2011-2020 (v %)	62
Graf 7 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Královéhradeckém v letech 2011-2020 (v %)	63
Graf 8 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Libereckém v letech 2011-2020 (v %)	64
Graf 9 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Vysočina v letech 2011-2020 (v %)	66
Graf 10 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Moravskoslezském v letech 2011-2020 (v %)	67
Graf 11 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Olomouckém v letech 2011-2020 (v %)	68
Graf 12 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Ústeckém v letech 2011-2020 (v %)	70
Graf 13 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Pardubickém v letech 2011-2020 (v %)	71
Graf 14 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Plzeňském v letech 2011-2020 (v %)	72
Graf 15 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Zlínském v letech 2011-2020 (v %)	73
Graf 16 Změna cen vybraných potravin a změna průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Středočeském v letech 2011-2020 (v %)	75

Graf 17 Průměrná cena vepřové pečeně s kostí (kg) v ČR v letech 2015-2021 (v Kč)	76
Graf 18 Průměrná cena konzumních brambor (kg) v ČR v letech 2015-2021 (v Kč)	77
Graf 19 Průměrná cena banánů (kg) v ČR v letech 2015-2021 (v Kč)	78
Graf 20 Průměrná cena paprik (kg) v ČR v letech 2015-2021 (v Kč)	79
Graf 21 Průměrná cena vajec slepičích čerstvých (10 ks) v ČR v letech 2015-2021 (v Kč)	80
Graf 22 Změna průměrné spotřeby vybraných tříd spotřebního koše v oddíle potravin a nealkoholických nápojů v ČR v letech 2011-2020 (v %)	82
Graf 23 Průměrná roční spotřeba vybraných druhů masa na osobu v ČR v letech 2010- 2020 (v kg)	83
Graf 24 Meziroční změna průměrných výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje a celkových výdajů na veškeré zboží spotřebního koše v ČR v letech 2010-2020 (v %) ...	88
Graf 25 Průměrná meziroční míra inflace v České republice a Evropské Unii v letech 2010-2021 (v %)	93
Graf 26 Průměrná meziroční míra inflace potravin v České republice a Evropské Unii v letech 2011-2021 (v %, index 2015=100)	94

8.3 Seznam použitých zkratk

COICOP	Klasifikace individuální spotřeby podle účelu
CPI	Index spotřebitelských cen
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	Daň z přidané hodnoty
ECOICOP	Evropská klasifikace individuální spotřeby podle účelu
EU	Evropská Unie
HDP	Hrubý domácí produkt
HICP	Harmonizovaný index spotřebitelských cen
IPD	Implicitní cenový deflátor
MF	Ministerstvo financí
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
PPI	Index cen výrobců

Přílohy

Příloha 1 Míra inflace v ČR a spotřebním koši v ČR v letech 2010-2021

Tabulka 18 Průměrná meziroční míra inflace dle CPI v ČR v letech 2010-2021 (v %)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
CPI	1,5	1,9	3,3	1,4	0,4	0,3	0,7	2,5	2,1	2,8	3,2	3,8

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022b)

Příloha 2 Index spotřebitelských cen v oddílech a třídách spotřebního koše, průměrná meziroční míra inflace v oddílu potravin a nealkoholických nápojů a celková meziroční míra inflace v ČR v letech 2010-2021

Tabulka 19 Index spotřebitelských cen v oddílech spotřebního koše ČR v letech 2010-2021 (v %)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
E01	83,2	84,4	88,3	94,5	99,1	101,1	100,0	99,1	104,2	105,6	108,5	113,5	114,4
E02	81,1	84,8	87,5	89,7	92,9	95,5	100,0	104,4	106,2	109,4	111,8	120,3	130,4
E03	102,6	100,0	97,7	94,8	93,8	96,8	100,0	101,8	102,1	101,0	99,8	103,4	110,2
E04	89,9	91,5	93,9	98,7	100,4	99,0	100,0	100,6	102,3	105,3	110,9	114,1	117,3
E05	104,8	104,3	102,8	101,6	100,5	99,9	100,0	99,8	99,6	101,1	102,6	105,5	109,3
E06	90,3	95,0	97,8	106,9	109,5	107,6	100,0	102,6	106,5	110,4	113,9	116,5	120,7
E07	96,6	99,2	101,9	104,9	104,2	104,4	100,0	98,3	101,9	104,8	105,2	104,9	113,6
E08	124,1	121,6	120,4	117,5	107,0	101,4	100,0	99,5	98,8	97,2	95,4	92,0	91,5
E09	101,0	100,0	98,1	97,9	98,2	98,6	100,0	101,4	102,4	103,4	105,1	107,4	110,5
E10	90,9	92,3	94,4	96,2	97,5	98,9	100,0	101,3	103,3	105,1	107,9	111,9	114,5
E11	87,9	90,1	91,5	95,0	97,0	98,6	100,0	101,5	107,3	111,2	115,9	121,6	126,8
E12	92,0	93,0	93,9	95,6	97,1	98,4	100,0	101,1	102,2	105,1	109,2	113,0	116,9

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021a)

Tabulka 20 Průměrná meziroční míra inflace v ČR a míra inflace potravin a nealkoholických nápojů v ČR v letech 2009-2021 (v %)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Oddíl E01	83,2	84,4	88,3	94,5	99,1	101,1	100,0	99,1	104,2	105,6	108,5	113,5	114,4
Míra inflace	x	1,5	1,9	3,3	1,4	0,4	0,3	0,7	2,5	2,1	2,8	3,2	3,8

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021a, 2022b)

Tabulka 21 Index spotřebitelských cen v jednotlivých třídách spotřebního koše v ČR v letech 2017-2021 (v %)

Třída E01	2017	2018	2019	2020	2021
Pekárenské výrobky; obiloviny	105,03	105,33	109,03	111,52	113,68
Maso	103,81	105,08	108,81	117,16	115,05
Ryby	107,37	106,28	107,59	108,94	110,78
Mléko, sýry a vejce	103,90	107,88	108,57	109,50	110,73
Oleje a tuky	111,33	115,83	112,13	110,72	124,35
Ovoce	99,69	102,47	98,47	116,39	114,74
Zelenina	103,97	103,88	124,19	127,37	127,14
Cukr, marmeláda, med, čokoláda, cukrovinky a cukrářské výrobky	104,20	102,43	100,85	105,23	106,97
Potravinářské výrobky a přípravky jinde neuvedené	105,32	105,82	109,68	118,40	120,19

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022a)

Příloha 3 Průměrné ceny vybraných potravin v jednotlivých měsících a krajích ČR a průměrná hrubá měsíční mzda v jednotlivých krajích ČR v letech 2010-2020

Tabulka 22 Průměrné ceny vepřové pečeně bez kosti v celku (kg) v krajích ČR v letech 2010-2018 (v Kč)

Kraj	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ČR celkem	100,35	100,04	109,42	115,87	116,38	108,66	109,46	118,27	116,85
Praha	104,35	103,34	113,60	120,64	121,26	113,28	116,19	124,31	124,02
Středočeský	101,98	100,72	109,66	115,68	115,05	107,93	111,34	119,73	121,46
Jihočeský	102,64	101,84	112,63	115,14	120,72	114,49	115,96	118,76	115,57
Plzeňský	98,89	100,37	109,06	118,19	118,01	106,96	109,53	122,16	120,38
Karlovarský	102,68	101,97	112,40	117,37	118,66	112,39	112,58	120,78	119,81
Ústecký	99,03	96,31	106,63	115,26	114,64	110,14	108,76	118,11	122,24
Liberecký	105,84	104,11	109,53	115,87	115,47	107,53	107,32	121,21	117,06
Královéhradecký	100,4	104,31	108,56	113,38	115,95	105,94	104,28	111,43	116,14
Pardubický	100,01	98,59	108,97	113,41	114,85	102,53	108,24	116,61	113,57
Vysočina	98,69	99,03	109,71	116,54	113,55	112,21	110,54	120,41	123,92
Jihomoravský	101,81	100,87	110,16	118,09	118,41	112,01	112,83	120,54	119,29
Olomoucký	95,98	96,42	108,31	115,51	115,74	107,02	105,13	112,68	104,57
Zlínský	96,84	96,8	107,95	115,31	115,59	107,79	106,35	117,70	110,22
Moravskoslezský	95,42	95,92	104,66	111,86	111,33	101,06	103,41	111,41	107,70

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b)

Tabulka 23 Průměrné ceny konzumních brambor (kg) v krajích ČR v letech 2010-2018 (v Kč)

Kraj	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ČR celkem	13,42	13,53	10,56	16,93	13,52	13,34	15,21	15,93	15,08
Praha	13,82	14,20	11,34	17,88	13,91	13,94	15,84	16,84	15,26
Středočeský	13,71	14,35	11,18	17,59	14,61	14,09	16,40	16,73	15,47
Jihočeský	12,98	13,29	10,53	16,61	13,52	13,08	14,88	14,51	14,46
Plzeňský	13,63	14,58	11,92	17,77	14,49	13,72	15,82	16,45	15,65
Karlovarský	13,92	13,43	9,63	16,39	12,98	13,14	14,40	16,96	15,62
Ústecký	13,65	13,88	11,34	17,42	13,63	14,19	15,51	16,69	15,41
Liberecký	13,84	13,09	9,94	16,99	12,95	13,21	15,01	15,77	15,16
Královéhradecký	12,26	12,47	9,52	16,26	12,98	11,70	14,10	13,80	13,97
Pardubický	13,23	12,96	10,00	16,63	13,41	12,86	15,71	16,32	15,37
Vysočina	13,49	13,40	10,84	17,08	13,23	13,05	15,16	15,81	15,19
Jihomoravský	13,53	13,59	10,49	17,43	13,75	13,85	15,23	16,36	15,37
Olomoucký	13,88	13,84	10,89	17,01	14,07	13,98	15,49	16,34	14,81
Zlínský	13,40	13,18	10,38	16,42	13,20	13,51	14,84	15,76	14,64
Moravskoslezský	12,58	13,13	9,86	15,59	12,60	12,46	14,64	14,66	14,74

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b)

Tabulka 24 Průměrné ceny banánů (kg) v krajích ČR v letech 2010-2018 (v Kč)

Kraj	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ČR celkem	27,51	26,97	31,00	31,79	31,65	31,91	31,72	31,07	29,32
Praha	26,66	25,98	29,33	30,39	30,08	30,78	30,71	30,14	29,03
Středočeský	28,14	26,92	30,67	32,29	32,01	32,59	33,35	32,84	31,06
Jihočeský	27,63	27,62	31,77	32,10	33,20	33,25	33,15	30,73	29,53
Plzeňský	26,61	27,01	29,91	31,56	30,91	30,49	29,45	29,61	27,72
Karlovarský	26,65	26,21	30,29	31,75	31,40	32,33	32,03	31,00	29,74
Ústecký	27,57	27,38	30,44	31,75	30,92	30,34	31,46	30,19	28,45
Liberecký	27,33	25,85	30,35	31,13	30,78	30,92	31,78	31,40	29,24
Královéhradecký	27,62	28,11	32,42	32,47	34,39	34,48	33,52	32,87	30,24
Pardubický	28,80	27,55	31,32	31,94	32,25	30,63	29,54	28,97	27,23
Vysočina	29,36	28,56	33,87	34,10	33,37	33,32	33,74	33,00	30,31
Jihomoravský	28,17	27,62	31,82	32,96	32,88	33,36	33,14	32,63	30,62
Olomoucký	27,34	26,45	31,65	32,06	30,84	31,17	30,06	30,55	28,73
Zlínský	27,78	26,74	31,66	31,87	31,23	32,79	32,09	31,75	30,26
Moravskoslezský	25,50	25,52	28,52	28,68	28,80	30,33	30,10	29,36	28,34

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b)

Tabulka 25 Průměrné ceny paprik (kg) v krajích ČR v letech 2010-2018 (v Kč)

Kraj	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ČR celkem	62,27	53,29	58,83	61,86	60,55	63,52	64,55	62,40	60,47
Praha	60,24	51,36	57,11	59,93	57,56	61,11	65,01	63,45	60,81
Středočeský	66,05	55,40	61,47	66,85	59,95	66,85	69,00	66,63	66,41
Jihočeský	62,89	58,57	62,44	65,92	65,46	64,11	66,42	64,74	59,24
Plzeňský	62,13	56,03	62,54	66,86	64,05	64,63	68,88	62,91	59,33
Karlovarský	47,76	40,94	44,22	50,53	55,97	56,32	52,23	54,10	57,28
Ústecký	60,50	52,84	57,26	58,01	57,39	60,51	62,78	60,39	59,93
Liberecký	65,16	51,74	57,93	59,46	61,63	64,04	64,23	60,36	58,62
Královéhradecký	68,16	56,47	62,70	66,32	65,60	69,83	72,36	67,27	65,24
Pardubický	64,97	57,09	63,30	64,94	63,79	66,16	66,86	62,08	61,27
Vysočina	66,78	54,40	61,00	60,92	60,24	61,78	60,22	59,86	57,86
Jihomoravský	63,27	54,22	58,28	63,04	63,96	66,50	70,74	66,25	59,80
Olomoucký	63,80	53,13	60,50	63,04	59,70	63,38	63,29	60,28	58,27
Zlínský	61,42	53,78	60,16	62,27	58,53	64,41	64,34	64,88	61,73
Moravskoslezský	58,69	50,03	54,76	57,92	53,83	59,66	57,39	60,37	60,78

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b)

Tabulka 26 Průměrné ceny vajec slepičích čerstvých (10 ks) v krajích ČR v letech 2010-2018 (v Kč)

Kraj	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ČR celkem	24,93	23,21	35,92	30,49	30,93	31,14	28,65	36,34	38,39
Praha	23,62	22,58	35,17	29,28	30,31	30,44	27,75	36,66	40,22
Středočeský	24	22,99	35,16	29,41	30,33	31,69	28,32	35,81	38,18
Jihočeský	25,86	23,61	36,06	30,87	30,33	31,46	30,23	35,84	37,51
Plzeňský	24	22,73	35,79	29,46	30,29	30,57	27,85	36,44	38,59
Karlovarský	25,48	22,96	34,67	29,65	30,30	29,00	29,28	36,58	37,51
Ústecký	23,75	22,09	35,85	29,13	29,38	28,93	27,28	36,00	38,71
Liberecký	24,43	22,76	35,30	29,44	30,07	29,55	26,19	35,46	37,56
Královéhradecký	25,11	23,66	37,66	31,87	32,06	31,66	28,99	36,59	38,44
Pardubický	25,84	24,07	35,78	29,12	30,32	29,87	27,18	36,03	38,75
Vysočina	27,25	24,70	36,56	34,11	34,77	36,08	32,68	37,75	39,38
Jihomoravský	26,17	23,94	35,57	30,99	30,76	31,78	27,63	35,31	36,41
Olomoucký	23,8	22,82	36,64	31,58	31,82	31,52	28,81	36,52	39,46
Zlínský	26,24	23,47	37,25	32,23	32,09	32,80	30,52	37,47	39,05
Moravskoslezský	23,51	22,56	35,44	29,65	30,18	30,71	28,41	36,24	37,72

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021b)

Tabulka 27 Průměrná hrubá měsíční mzda v jednotlivých krajích v ČR v letech 2010-2020 (v Kč)

Kraj	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Praha	37 568	35 415	35 525	35 143	35 651	36 792	37 784	39 970	43 021	45 878	47 657
Jihočeský	23 266	22 873	23 496	23 734	24 189	25 403	26 307	27 784	30 048	32 041	33 999
Jiho-moravský	26 586	24 429	24 892	25 387	25 868	27 122	28 191	30 108	32 502	34 792	36 547
Karlovarský	22 025	21 055	21 574	21 640	22 241	23 565	24 295	26 468	28 524	30 627	32 031
Vysočina	23 860	22 369	22 843	23 104	23 900	25 191	26 348	28 262	30 775	32 690	34 283
Králové-hradecký	23 682	22 252	22 984	23 330	23 903	24 851	26 146	28 145	31 201	33 651	35 448
Liberecký	25 339	23 170	23 522	23 918	24 638	25 915	27 097	29 029	31 712	33 840	35 329
Moravsko-slezský	24 568	23 746	23 994	24 089	24 257	25 318	26 005	27 519	30 050	31 839	33 666
Olomoucký	23 777	22 192	22 180	22 176	23 497	24 258	25 033	26 727	29 388	31 535	33 243
Pardubický	23 534	22 758	22 955	23 098	23 757	24 804	25 931	27 847	30 287	32 096	33 940
Plzeňský	25 475	23 691	24 524	24 867	25 741	26 766	27 836	30 399	32 360	34 377	36 041
Středočeský	27 478	25 943	26 247	26 673	27 186	28 118	29 433	31 704	34 686	37 118	38 435
Ústecký	25 077	23 003	23 345	23 501	23 999	25 258	26 479	28 242	30 530	32 632	34 874
Zlínský	23 230	22 367	22 538	22 771	23 485	24 438	25 863	27 374	30 368	32 220	33 735

Zdroj: vlastní zpracování, MPSV (2021)

Příloha 4 Spotřeba potravin ve vybraných třídách spotřebního koše, spotřeba masa, průměrné roční výdaje na oddíl spotřebního koše na osobu, výdaje na spotřební koš celkem na osobu, průměrné roční výdaje na třídy oddílu E01, průměrné roční výdaje na oddíl E01 z hlediska postavení v čele domácnosti a z hlediska výše čistého příjmu v ČR v letech 2010-2020

Tabulka 28 Spotřeba vybraných tříd spotřebního koše v ČR v letech 2010-2020 (v kg)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Třída E01											
Maso v hodnotě na kosti	79,1	78,6	77,4	74,8	75,9	79,3	80,3	80,3	82,4	83,2	84,0
Čerstvé ovoce	84	79,4	74,6	76,8	78,1	82,4	84,0	82,0	86,1	86,5	87,8
Čerstvá zelenina	79,7	85,4	77,8	82,9	86,4	84,8	87,3	88,2	87,1	87,0	93,2

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021c)

Tabulka 29 Spotřeba nejkonzumovanějších druhů masa v ČR v letech 2010-2020 (v kg)

Maso	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vepřové	41,6	42,1	41,3	40,3	40,7	42,9	42,8	42,3	43,2	43,0	43,4
Drůbeží	24,5	24,5	25,2	24,3	24,9	26,0	26,8	27,3	28,4	29,0	29,8
Hovězí	9,4	9,1	8,1	7,5	7,9	8,1	8,5	8,4	8,7	9,1	8,8

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021c)

Tabulka 30 Průměrné roční výdaje na zboží v jednotlivých oddílech spotřebního koše na osobu v ČR v letech 2010-2020 (v Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
E01	22 484	22 546	22 484	24 448	24 800	24 537	24 953	28 222	28 829	29 445	30 985
E02	3 237	3 383	3 237	3 386	3 505	3 610	3 671	4 556	4 684	4 640	4 978
E03	5 805	5 654	5 805	5 720	5 978	6 174	6 428	7 100	7 228	7 163	6 550
E04	25 194	26 326	25 194	26 847	26 211	25 850	26 253	33 278	34 332	36 167	36 283
E05	7 265	7 294	7 265	6 649	6 932	7 342	7 651	9 335	9 686	9 629	10 252
E06	3 165	3 231	3 165	3 168	3 228	3 192	3 261	3 684	3 870	4 212	4 580
E07	12 409	12 889	12 409	13 240	12 805	12 803	13 896	14 164	14 948	15 474	14 365
E08	5 322	5 255	5 322	5 209	5 132	5 128	5 162	6 422	6 356	6 495	6 552
E09	11 823	11 588	11 823	11 225	11 557	11 469	11 928	15 078	15 589	16 211	14 280
E10	791	729	791	670	722	708	684	1 452	1 440	1 863	1 483
E11	5 823	5 990	5 823	6 225	6 509	6 866	7 231	9 846	10 569	10 541	8 736
E12	12 927	12 998	12 927	14 040	14 670	14 790	14 829	11 058	11 630	11 352	10 766

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2017, 2022b)

Tabulka 31 Průměrné roční výdaje na oddíl potravin a nealkoholických nápojů na osobu a celkové průměrné roční výdaje na spotřební koš celkem na osobu v ČR v letech 2010-2020 (v Kč)

Rok	E01	Celkem
2010	22 484	116 244
2011	22 546	117 883
2012	23 777	116 245
2013	24 448	120 827
2014	24 800	122 049
2015	24 537	122 469
2016	24 953	125 947
2017	28 222	144 195
2018	28 829	149 161
2019	29 445	153 192
2020	30 985	149 810

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2017, 2022b)

Tabulka 32 Průměrné roční výdaje na jednotlivé třídy oddílů potravin a nealkoholických nápojů ve spotřebním koši na osobu v ČR v letech 2010-2020 (v Kč)

Třída E01	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pekárenské výrobky, obiloviny	3 593	3 767	3 970	3 991	4 004	3 961	3 985	4 798	4 849	5 003	5 044
Maso	5 604	5 539	5 960	6 105	6 225	6 091	6 181	6 107	6 229	6 286	6 722
Ryby	610	581	629	630	696	697	750	617	623	634	707
Mléko, sýry, vejce	4 011	4 037	4 322	4 389	4 556	4 411	4 354	4 654	4 874	4 952	5 267
Oleje a tuky	973	1 050	1 076	1 181	1 164	1 097	1 081	1 104	1 145	998	987
Ovoce	1 433	1 361	1 410	1 502	1 549	1 645	1 749	2 116	2 179	2 143	2 359
Zelenina, brambory	1 849	1 773	1 815	2 034	1 974	2 055	2 161	2 502	2 531	2 841	2 977
Cukr, marmeláda, med, čokoláda, cukrovinky a cukr. výrobky	1 473	1 544	1 577	1 599	1 630	1 537	1 626	2 080	2 112	2 203	2 356
Potravinářské výrobky a přípravky	796	795	827	831	845	882	927	1 750	1 778	1 840	1 921
Káva, čaj, kakao	873	894	965	976	999	1 014	1 023	1 028	1 043	1 036	1 087
Minerální vody, nealko nápoje a šťávy	1 270	1 205	1 226	1 209	1 160	1 147	1 117	1 464	1 467	1 509	1 557

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2017, 2022b)

Tabulka 33 Průměrné roční výdaje na jednotlivé třídy spotřebního koše na osobu z hlediska postavení osob v čele domácnosti v ČR roku 2020 (v Kč)

Třída E01	Zaměstnanci s nižším vzděláním	Zaměstnanci s vyšším vzděláním	OSVČ	Důchodci bez EA členů
Pekárenské výrobky, obiloviny	4 801	4 880	5 099	5 647
Maso	6 602	5 885	6 786	8 384
Ryby	601	752	552	831
Mléko, sýry, vejce	4 809	5 460	5 565	5 399
Oleje a tuky	818	866	919	1 491
Ovoce	1 791	2 405	3 014	2 722
Zelenina, brambory	2 620	3 041	3 034	3 298
Cukr, marmeláda, med, čokol., cukrov. a cukr. výrobky	2 191	2 305	2 442	2 668
Potravinářské výrobky a přípravky	1 826	2 008	1 669	1 949
Káva, čaj, kakao	937	1 073	1 073	1 288
Minerální vody, nealko nápoje a šťávy	1 731	1 532	1 753	1 272
Celkem	28 728	30 209	31 906	34 950

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2017, 2022b)

Tabulka 34 Průměrné roční výdaje na oddíl potravin a nealkoholických nápojů na osobu z hlediska výše čistého příjmu v ČR v letech 2016-2020 (v Kč)

Výše příjmu	2016	2017	2018	2019	2020
Nejnižších 20 %	19 002	22 250	23 180	23 461	24 700
Druhých 20 %	24 119	25 950	26 336	27 727	29 378
Třetích 20 %	25 875	28 648	29 052	30 947	31 228
Čtvrtých 20 %	27 698	30 353	31 028	31 575	34 412
Nejvyšších 20 %	31 376	35 870	36 175	37 421	39 135

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2017, 2022b)

Příloha 5 Průměrná meziroční míra inflace a průměrná meziroční míra inflace potravin v ČR a EU v letech 2010-2021

Tabulka 35 Průměrná meziroční míra inflace dle HICP v EU a ČR v letech 2010-2021 (v %)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
EU	1,8	2,9	2,6	1,3	0,4	0,1	0,2	1,6	1,8	1,4	1	2,9
ČR	1,2	2,2	3,5	1,4	0,4	0,3	0,6	2,4	2	2,6	3,3	3,3

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat (2022b)

Tabulka 36 Harmonizovaný index spotřebitelských cen potravin v ČR a v EU v jednotlivých měsících let 2010-2021 (v %, index 2015=100)

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2010	EU	89,4	89,3	89,2	89,2	89,6	89,9	90,3	90,9	91,5	91,9	92,5	93,1
	ČR	82,7	83	84	84,3	83,5	83,5	83,7	82,8	82,9	82,5	84,2	86,2
2011	EU	94,1	95,0	95,8	96,4	96,8	97,0	97,3	97,4	97,6	97,8	98,0	98,0
	ČR	86,7	86,9	87,0	87,6	89,3	87,8	87,6	86,5	86,7	87,6	88,9	90,8
2012	EU	98,1	98,6	98,9	99,3	99,5	99,7	100,1	101,1	102,1	102,3	102,6	102,7
	ČR	100,1	99,6	99,6	99,6	99,6	99,7	99,9	100,4	102,1	103,5	104,2	104,3
2013	EU	103,0	103,0	103,1	103,0	103,2	103,4	103,6	103,6	103,4	102,8	102,6	102,6
	ČR	105,1	104,7	104,8	104,3	104,3	104,6	105,0	104,9	104,7	104,3	104,0	104,1
2014	EU	102,5	102,4	102,3	102,6	102,5	102,4	102,4	102,0	101,3	100,5	100,3	100,3
	ČR	104,9	104,8	104,7	104,6	104,7	104,3	104,6	104,5	103,6	102,5	101,7	101,0
2015	EU	99,86	100,21	100,18	100,47	100,67	100,17	99,36	99,33	99,75	100,13	100,05	99,81
	ČR	100,6	100,7	100,7	101,3	101,6	101,7	99,4	98,5	99,8	99,3	98,5	97,8
2016	EU	99,98	100,09	100,23	100,44	100,61	100,36	100,29	100,22	99,82	99,91	100,35	100,94
	ČR	98,9	99,2	99,2	99,4	98,9	98,4	98,9	98,1	98,1	98,1	100,1	101,1
2017	EU	101,84	102,82	102,22	102,10	102,42	102,13	102,06	101,94	102,22	102,99	103,29	103,60
	ČR	102,6	104,2	103,8	103,4	103,8	104,0	105,0	104,1	104,3	106,1	106,5	107,1
2018	EU	104,16	104,04	104,19	104,33	104,79	104,56	104,16	104,07	104,51	104,69	104,59	104,97
	ČR	107,6	106,8	106,1	105,2	106,5	106,9	105,0	104,5	105,7	106,1	104,8	106,2
2019	EU	105,68	106,23	106,05	106,12	106,77	106,79	106,88	106,99	106,67	106,76	107,18	107,62
	ČR	107,2	107,9	107,9	107,3	109,8	109,9	109,4	109,0	108,6	109,4	111,0	111,6
2020	EU	108,45	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	ČR	114,6	114,4	115,4	116,4	117,2	116,7	114,5	113,8	112,5	113,2	113,3	111,8
2021	EU	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	ČR	115,2	115,2	115,2	116,1	115,6	115,1	115,5	115,9	114,6	114,3	115,7	116,7

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat (2022a)

Tabulka 37 Průměrná meziroční relativní změna cen potravin dle HICP v ČR a v EU v jednotlivých měsících let 2011-2021 (v %, index 2015=100)

Rok	Místo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2011	ČR	4,84	4,7	3,57	3,91	6,95	5,15	4,66	4,47	4,58	6,18	5,58	5,34
	EU	5,26	6,38	7,40	8,07	8,04	7,90	7,75	7,15	6,67	6,42	5,95	5,26
2012	ČR	15,5	14,6	14,5	13,7	11,5	13,6	14	16,1	17,8	18,2	17,2	14,9
	EU	4,25	3,79	3,24	3,01	2,79	2,78	2,88	3,8	4,61	4,6	4,69	4,8
2013	ČR	5	5,12	5,22	4,72	4,72	4,91	5,11	4,48	2,55	0,77	-0,2	-0,2
	EU	4,99	4,46	4,25	3,73	3,72	3,71	3,5	2,47	1,27	0,49	0	-0,1
2014	ČR	-0,19	0,1	-0,1	0,29	0,38	-0,29	-0,38	-0,38	-1,05	-1,73	-2,21	-2,98
	EU	-0,49	-0,58	-0,78	-0,39	-0,68	-0,97	-1,16	-1,54	-2,03	-2,24	-2,24	-2,24
2015	ČR	-4,1	-3,91	-3,82	-3,15	-2,96	-2,49	-4,97	-5,74	-3,67	-3,12	-3,15	-3,17
	EU	-2,58	-2,14	-2,07	-2,08	-1,79	-2,18	-2,97	-2,62	-1,53	-0,37	-0,25	-0,49
2016	ČR	-1,69	-1,49	-1,49	-1,88	-2,66	-3,24	-0,50	-0,41	-1,70	-1,21	1,62	3,37
	EU	0,12	-0,12	0,05	-0,03	-0,06	0,19	0,94	0,90	0,07	-0,22	0,30	1,13
2017	ČR	3,74	5,04	4,64	4,02	4,95	5,69	6,17	6,12	6,32	8,15	6,39	5,93
	EU	1,86	2,73	1,99	1,65	1,80	1,76	1,76	1,72	2,40	3,08	2,93	2,64
2018	ČR	4,87	2,5	2,22	1,74	2,6	2,79	0	0,38	1,34	0	-1,6	-0,84
	EU	2,28	1,19	1,93	2,18	2,31	2,38	2,06	2,09	2,24	1,65	1,26	1,32
2019	ČR	-0,37	1,03	1,7	2	3,1	2,81	4,19	4,31	2,74	3,11	5,92	5,08
	EU	1,46	2,10	1,79	1,72	1,89	2,13	2,61	2,81	2,07	1,98	2,48	2,52
2020	ČR	6,9	6,02	6,95	8,48	6,74	6,19	4,66	4,4	3,59	3,47	2,07	1,28
	EU	2,62	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2021	ČR	0,52	0,7	-0,17	-0,26	-1,37	-1,37	0,87	1,85	1,87	0,97	2,12	4,38
	EU	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat (2022a)